

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร
ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบ
ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

A Study of Impacts on Religious Activities for Monks and Novices
in Yala, Pattani and Narathiwat Provinces of The Violent Situation
in The Southern Border

โดย

รองศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์
พระมหาวิเชียร วชิรธรรมโม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนคุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
MCU RS 610649020

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร
ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบ
ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

A Study of Impacts on Religious Activities for Monks and Novices
in Yala, Pattani and Narathiwat Provinces of The Violent Situation
in The Southern Border

โดย

รองศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์
พระมหาวิเชียร วชิรอมุโน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พ.ศ. ๒๕๖๗

ได้รับทุนคุดหนุนการวิจัยจากการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610649020

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

A Study of Impacts on Religious Activities for Monks and Novices
in Yala, Pattani and Narathiwat Provinces of The Violent Situation
in The Southern Border

by

Assoc. Prof. Somboon Bunrit

Pramaha Wichien Wachirathammo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Nakhon sri thammaraj

B.E. 2549

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 610649020

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

(ก)

ชื่อรายงานการวิจัย : การศึกษาผลกระบวนการต่อการปฏิบัติศาสตร์กิจของพระภิกษุ สามเณร ในจังหวัดยะลา ปัจจุบันนี้ และนราธิวัสดุ จากเหตุการณ์ความไม่สงบ ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย : รอง ศาสตราจารย์สมบูรณ์ บุญฤทธิ์, พระมหาวิเชียร วชิรธรรมโม

ส่วนงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ปีงบประมาณ : ๒๕๖๗

ทุนอุดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาผลกระบวนการเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการปฏิบัติศาสตร์กิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ จังหวัดยะลา ปัจจุบันนี้ และนราธิวัสดุ ในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ และ ๒) เพื่อศึกษาปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสตร์ ตลอดจนความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสตร์กิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการสุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส พระลูกวัด คณะกรรมการวัด และพุทธศาสนาที่อาศัยโดยรอบวัดในพื้นที่ที่เป็นแหล่งข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มา วิเคราะห์ จัดระบบ และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ประกอบตาราง และภาพถ่าย

ผลการวิจัย พぶว่า

๑. พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัจจุบันนี้ และนราธิวัสดุ มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสตร์กิจจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในด้านวิถีการดำรงชีวิต ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และด้านการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ

(๗)

๒. พระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีข้อเสนอแนะ
และแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนา กือ จดให้มีกำลังทหารอยให้
ความคุ้มกันให้ความปลอดภัยเมื่อบินทباتและประกอบพิธีกรรมตลอดจนปฏิบัติศาสนาอื่นๆ
การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ การปรับเปลี่ยนเวลาและขั้นตอนเพื่อความปลอดภัย การ
เผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ควรเผยแพร่เฉพาะในวัดและควรปรับเปลี่ยนรูปแบบใน
การเผยแพร่โดยใช้วิทยุซุ่มชน หรือเผยแพร่โดยใช้สื่อหนังสือหรือซีดีรองรับแก่ประชาชน

๓. ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ
สามเณร ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่า มีความต้องการความช่วยเหลือ
จากภาครัฐ ๓ ประการคือ ต้องการให้รัฐช่วยดูแลความปลอดภัยในการดำรงชีวิตและปฏิบัติ
ศาสนา กือ ต้องการให้ช่วยด้านสวัสดิการ ดูแลด้านสาธารณสุข และปัจจัยสี่ตามเหมาะสม และ
ต้องการให้รัฐร่วมเป็นเจ้าภาพในการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญทางศาสนาทุกคราว

(๘)

Research Title : A Study of Impacts on Religious Activities for Monks and Novices in Yala, Pattani and Narathiwat Provinces of The Violent Situation in The Southern Border

Researcher : Assoc.Prof. Somboon Bunrit ,
Pramaha Wichien Wachirathammo

Department : Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Nakhon sri thammaraj

Fiscal Year: B.E. 2549

Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

ABSTRACT

This research has two objectives. First, to study the impacts of violent situation in 3 provinces in Southern border i.e. Yala, Pattani, and Narathiwat on religious activities for monks and novices were affected to the way of life, the performing religious rite, the announcing Dharma of Buddhism, and social work. Second, to study the problems and solving the problems in changing the formatting religious activities and helping monks and novices from government sectors.

The researchers collected the data from field work in 3 provinces in the Southern border by using Questionnaire, interview form. The sampling groups are the officer monks as the monk dean in province level, district level, sub-district level and the abbots monks, temple committees, and buddhist.

The researchers collected, analyzed, systematized the data and presented the results of research by describing in the tables and photos.

The results of research found that

- (1) The monks and novices who were staying 3 provinces in Southern

border were faced the impacts of violent situation in 3 provinces in Southern border i.e. Yala, Pattani, and Narathiwat on religious activities for monks and novices to the way of life, the performing religious rite, the announcing Dharma of Buddhism, and social work.

(2) They were advised to changing the formatting religious activities i.e. to protecting from soldiers for safety on religious activities, to changing time and step for safety on religious rite, to announcing Dharma of Buddhism in only temple and It should be changing the way to announcing Dharma of Buddhism by using the radio, books, VCD of Dharma to people.

(3) The needs of helping from Government sectors on religious activities for monks and novices in Southern area were found that there were 3 parts ; One the need of caring in the way of life and religious activities, Second the need of welfare in the parts Public Health and Four Requisites, and Third, the need of financing to support the all religious rite.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้มีอ้างสำคัญลุล่วงไปด้วยดีไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความเมตตาอนุเคราะห์ในด้านต่างๆ จากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน ผู้วิจัยมีความรู้สึกซาบซึ้งในความมีนาใจเอื้ออาทรเป็นอย่างยิ่ง คร่าวข้อกราบขอบพระคุณ ขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี่

ขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการดับสูงของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทุกท่านที่เห็นความสำคัญและอนุมัติให้มีการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ ตลอดถึงรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจในการทำวิจัยเรื่องนี้จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์เกียรติคุณ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณุวัฒน์ สุริยฉัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพบูลย์ พัฒโนใหญปิง และผู้ช่วยศาสตราจารย์ปัญญา เลิศไกร ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ จนรายงานการวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์ในระดับหนึ่ง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และเจ้าหน้าที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนทำให้มีการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

ขอขอบพระคุณ และขอขอบคุณ พระสังฆมหามิการะดับต่างๆ พระภิกษุ สามเณร คณะกรรมการวัด และพุทธศาสนาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่กรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยและ ทำให้รายงานการวิจัยเรื่องนี้มีความสมบูรณ์ในเนื้อหาพอสมควร

ขอขอบคุณ อาจารย์เพชร สมัครกิจ อาจารย์ ชนิศร์ ชูเลื่อน และ พลท.ท.หาฯ อัตตพร คงรัตน์ ที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยไม่เกรงกลัวต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ภาคสนามอันเป็นพื้นที่เสี่ยงอันตราย คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะเพิ่มมีจากการวิจัยฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเฉพาะการนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ให้

(๙)

ເກີດປະໂຍບນີ້ຕ່ອພະວິກຫຸ້ ສາມແນວ ທີ່ກຳລັງປົງປົກຕົກສະນິຈໃນພື້ນທີ່ ๓ ຈັງຫວັດໜ້າຍແດນມາກໃຕ້
ຕ່ອໄປ.

ຮອງສາສຕຣາຈາຮ່ຽນສມບູຮັນ ບຸນູຖາທີ່
ພຣະມໍາຫວັງເຊີຍຮ ວິຊີຮອນມູນໂມ

ແຂວ້ນ ພຸດຊະກາຄນ ແຂວ້ນ

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ช)
สารบัญตาราง	(ณ)
สารบัญภาพถ่าย	(ญ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๓
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๒.๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดชา ยเด่นภาคใต้	๕
๒.๒ บทบาทและการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรใน ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้	๘
๒.๓ เหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๐
๒.๔ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดกับพระภิกษุ สามเณรใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๑๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๔
๒.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๑๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๕
๓.๑ แหล่งข้อมูล	๑๕
๓.๒ กลุ่มตัวอย่าง	๑๖
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๐
๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๑
๓.๕ การนำเสนอผลการวิจัย	๓๒

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๓
๔.๑ ลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	๓๓
๔.๒ ลักษณะความรุนแรงที่เกิด	๓๙
๔.๓ ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน	๔๐
๔.๔ ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๔๑
๔.๔.๑ ผลกระทบ ด้านวิถีการดำเนินชีวิต	๔๑
๔.๔.๒ ผลกระทบ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	๔๕
๔.๔.๓ ผลกระทบ ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา	๔๖
๔.๔.๔ ผลกระทบ ด้านการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ	๔๗
๔.๕ ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติ ศาสนา ของพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้....	๔๘
๔.๖ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนกิจ ของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๔๙
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๖๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๖๑
๕.๒ อภิปรายผล	๖๕
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๖
บรรณานุกรม	๗๗
ภาคผนวก	๘๑
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๒
ประวัติผู้วิจัย	๘๓

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง ๑ แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดปัตตานี	๒๖
ตาราง ๒ แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดยะลา	๒๘
ตาราง ๓ แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดราชบูรณะ	๒๙
ตาราง ๔ แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง	๓๓
ตาราง ๕ แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง	๓๔
ตาราง ๖ แสดงลักษณะของแหล่งข้อมูล	๓๕
ตาราง ๗ แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง	๓๕
ตาราง ๘ แสดงลักษณะความรุนแรงจากการก่อความไม่สงบไม่พื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้.....	๓๖
ตาราง ๙ แสดงผลกระทบต่อชีวิตอันเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกแต่ละจังหวัด	๔๐
ตาราง ๑๐ แสดงผลกระทบต่อทรัพย์สินอันเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกแต่ละจังหวัด	๔๑

(ญ)

สารบัญภาพถ่าย

	หน้า
ภาพ ๑ พระภิกษุโධนระเบิดขณะออกบิณฑบาต ที่จังหวัดนราธิวาส	๓๙
ภาพ ๒ เหตุการณ์ระเบิดในขณะที่พระภิกษุ วัดพระมหาธรรมนิวาส จังหวัด นราธิวาสและเด็กวัดออกบิณฑบาต	๓๙
ภาพ ๓,๔ สามเณรญาติระเบิดในขณะออกบิณฑบาต เข้ารับการรักษา ตัวที่โรงพยาบาลปัตตานี	๓๙
ภาพ ๕ พระภิกษุ สามเณรบิณฑบาตภายใต้การให้ความคุ้มครองของ เจ้าหน้าที่ทหาร	๔๒
ภาพ ๖,๗,๘ การออกบิณฑบาตของพระภิกษุ สามเณรต้องมีเจ้าหน้าที่ทหาร คุ้มกัน	๔๔
ภาพ ๙,๑๐,๑๑ การติดตั้งกล้องวงจรปิด และระบบรักษาความปลอดภัยให้กับวัด และพระภิกษุ สามเณร	๔๖- ๔๗
ภาพ ๑๒,๑๓ การตั้งจ่าวนและป้อมยามคุ้มครองคนเข้าออกบริเวณทางเข้า หมู่บ้าน มีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชرب.) หรือ อาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน (อบ.) ประจำอยู่เรียบมตลอดคืน	๔๗-
ภาพ ๑๔ ส่วนหนึ่งของเครื่องมือสื่อสารที่เตรียมไว้ตามป้อมยามต่างๆ ที่ชุด รักษาความปลอดภัยหมู่บ้านใช้สำหรับสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ทหาร ยามฉุกเฉิน	๔๙
ภาพ ๑๕ ส่วนหนึ่งของที่พักทหารที่คุ้มครองความปลอดภัยภายในวัด ต่างๆ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๕๙

(ก)

สารบัญภาพถ่าย (ต่อ)

หน้า

ภาพ ๑๖	การเสริมลวด新闻网บริเวณกำแพงวัดเป็นส่วนหนึ่งของ มาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับวัดและพระภิกษุ สามเณร เป็นภาพที่มีให้เห็นโดยทั่วไปตามวัดต่างๆ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้	๔๙
ภาพ ๑๗,๑๘	การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีเจ้าหน้าที่ทหารมาอย ให้ความปลอดภัยทุกครั้ง	๕๒- ๕๓
ภาพ ๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓	การประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้มี การปรับเปลี่ยนเวลาตามประกอบพิธีในตอนกลางวัน ก่อน plib ค่ำ เพื่อความปลอดภัยของพระภิกษุ สามเณร และ พุทธศาสนิกชนที่เข้าร่วมพิธี	๕๓- ๕๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๖ ให้หมายถึง ๔ จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย คือ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากกลุ่มคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธซึ่งมีเป็นจำนวนน้อยในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่ไม่สนใจในเรื่องการเมือง มุ่งดำเนินชีวิตด้วยความสงบ และเคร่งครัดในศาสนา เชื่อผู้นำศาสนาอย่างจริงจัง บางครั้งไม่คำนึงถึงเหตุผลข้อเท็จจริง จึงเป็นการง่ายต่อการซักจุ่งใจ และเป็นที่ทราบกันดีว่า แม้ในปัจจุบันประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยกเว้นจังหวัดสตูล ยังไม่ยอมรับโดยสนิทใจว่าตน “เป็นคนไทย” ตามหลักสัญชาติและภูมิลำเนาหรือตามวัฒนธรรมนุยของประเทศไทยที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นคนไทยโดยสมบูรณ์ เพราะได้มีการตั้งถิ่นฐานอยู่ในอาณาเขตของประเทศไทยมาเป็นเวลาหลายร้อยปีแล้ว ไม่ได้พยพมาจากประเทศอื่นๆ เหมือนกับชาวญวน หรือชาวจีน แต่ความแตกต่างในเรื่องภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทำให้นักช่วยโอกาสทั้งในและนอกประเทศยกมาเป็นข้อข้างในทางสัญชาติและเดินถนนแบบผิดๆ เพื่อก่อให้เกิดความแตกแยกในประเทศไทย

สภาพเหตุการณ์ การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบัน นับว่า จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีเหตุการณ์สงบปกติมากที่สุด ทั้งๆ ที่มีสถิติของจำนวนประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากกว่า ๓ จังหวัด แต่ประชากร ในจังหวัดสตูลมีทัศนคติที่ถูกต้องและเข้าใจในความหมายของการเป็นพลเมืองของประเทศไทย โดยไม่นำเรื่องศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างเข้ามาเกี่ยวข้อง ฉบับนี้ ความหมายของ “จังหวัดชายแดนภาคใต้” จึงมีเพียง ๓ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ที่มักเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่อยู่เนื่องๆ โดยเฉพาะในปัจจุบัน เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นทุกขณะ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เกิดขึ้นรายวัน มีความเสียหาย ผู้คนบาดเจ็บ ล้มตาย เป็นจำนวนมาก อาทิ การเผาโรงเรียน วางระเบิดวัด เพากุฎิพระ ปล้นอาชุดปืนในค่าย

ทหาร ปิดล้อมโรงพักแล้วระดมยิงต่อสู้กับตำรวจ มีการลอบปล่าหือทำร้ายเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง ทำร้ายพระภิกษุ สามเณร ครู นักเรียน มีการลอบวางระเบิดตามสถานที่ต่างๆ ในเวลาที่ไม่ได้ กัน^๑ จากรายงานของสื่อต่างๆ เกี่ยวกับความเสียหายที่มีต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ในพื้นที่ นับตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ ปรากฏว่าความชุนแรงใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ทำให้ทั้งชาวไทยพุทธ และมุสลิม เสียชีวิตไปแล้วกว่า ๘๐๐ คน^๒

จนถึง ปัจจุบันเหตุการณ์การก่อการร้ายหรือก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงต่อเนื่องเป็นรายวัน ทั้งทำร้ายประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำลายพืชไร่ พืชสวน ก่อความเสียหาย เป็นที่หวาดกลัว และคาดคะเนว่าจะต่อไปในพื้นที่ ดังที่ จรัล มะลูลีม กล่าวว่า

“...ชีวิตหลังวันที่ ๔ มกราคม (๒๕๔๗) แตกต่างไป
จากความเคยชิน ถึงเวลาที่ไม่มีใครดีมั่น้ำใจโดยหันหลัง
ให้กับถนนอีกต่อไป ทุกคนต่างระวังและต้องการให้ตัวเองรอดพ้น
จากภัยน์ตรายที่อาจจะมาถึงในเวลาหนึ่ง เวลาใดก็ได้ การทำมา
หากินก็ต้องเปลี่ยนไปตามความเหมาะสม หรือการเดินทางไปเรียน
หนังสือ ที่ต้องกลับก่อนค่ำ การลดเวลาออกกำลังกาย และความ
หวาดหวั่นที่มักจะเกิดขึ้นในใจเสมอ สำหรับคนซึ่งกลางนั้นพบว่า
มีจำนวนอยู่ไม่น้อยที่ต้องการย้ายภูมิลำเนามาอยู่ในสังฆลा หรือไม่
ก้าย้ายที่เรียนของลูกๆ มาอยู่ในกรุงเทพฯ...”^๓

ความประหัณพริบ ความหวาดระแวง และการปรับตัวในชีวิตประจำวันของ ประชาชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อให้ตนเองอยู่รอดภายใต้สถานการณ์ที่น่าเป็นห่วง ไม่ยกเว้นแม้แต่บุคคลในกลุ่มพระภิกษุ สามเณร ที่ปฏิบัติศาสนา กิจจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว ที่จะต้องปรับตัว และปรับวิธีการปฏิบัติศาสนา ให้เหมาะสมสอดคล้องและเพื่อความปลอดภัยต่อชีวิต และศาสนาสมบัติ ภารดดอกรบินทบาท หรือการอกรบินทบาทโดยมีกำลังของเจ้าหน้าที่ทหาร

^๑ วรศักดิ์ มหัชโนบล. “ไฟใต้ ๒๕๔๗” มติชน สุดสัปดาห์. ๖ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗, หน้า ๓๔.

^๒ น.ส.พ. มติชน ๑๙ ผิงหาคม ๒๕๔๙.

^๓ จรัล มะลูลีม. “The Assassins (จบ)” มติชน สุดสัปดาห์. ๑๙ - ๒๔ มิถุนายน ๒๕๔๙.
หน้า ๓๖.

คงคุ้มกัน การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางด้านหลักคำสอนของศาสนาเป็นอย่างมาก การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาภายใต้สถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย หรือการดำรงชีวิตของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลึกลึกลับ เป็นประเดิมที่น่าสนใจเช่นกัน

ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ขึ้นเพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาของพระภิกษุ สามเณรจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลกระทบวิจัยจะทำให้ทราบถึงผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ ดังกล่าว จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นผลกระทบวิจัยยังทำให้ทราบถึงวิธีการปรับตัว และการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการปฏิบัติศาสนาพิจารณาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของสถานการณ์ความไม่สงบ เพื่อความปลอดภัยของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนทำให้ทราบถึงปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ต่อภาครัฐ อันจะทำให้ภาครัฐหื้อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความช่วยเหลือ อุปถัมภ์ แก่พระภิกษุ สามเณรที่ปฏิบัติศาสนาพิจารณาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมก่อให้เกิดขવัญ กำลังใจใน การปฏิบัติ สืบทอด และดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืนสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ

๒. เพื่อศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนาพิจารณา ตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาของพระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบในการปฏิบัติศาสนาพิจารณาของพระภิกษุ สามเณร ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะเก็บข้อมูลเฉพาะในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เท่านั้น

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนา กิจ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อการปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ สามเณร อันเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และส่งผลทำให้พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ดังกล่าวมีการปฏิบัติศาสนาที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทั้ง ในด้านวิถีการดำเนินชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ

เหตุการณ์ความไม่สงบ หมายถึง ภารการณ์ หรือเหตุการณ์ เช่น ความวุ่นวาย การก่อการร้าย การก่อการุณ การวางแผนเพลิง การปล้นสมบัติ การฆ่า ทำร้ายร่างกาย และหรือเหตุการณ์ อื่นๆ ที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา

๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผลของการวิจัยจะทำให้ทราบถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ในด้านวิถีการดำเนินชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่หลักคำสอนของศาสนา และการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ

๒. ผลของการวิจัยจะทำให้ทราบถึงปัญหาและข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการปฏิบัติศาสนาตลอดจนความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐเพื่อการปฏิบัติศาสนาให้เหมาะสม สอดคล้อง และมีความปลอดภัยของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนา กิจของพระภิกษุ สามเณร ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งนี้ ผู้วิจัยรวมรวมเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

๒. ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๒ บทบาท และการปฏิบัติศาสนา กิจของพระภิกษุ สามเณร และวัดใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๓ เหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๔ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดกับพระภิกษุ สามเณร ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้

จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๖ ประกาศด้วยจังหวัดต่างๆ ที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยเพื่อนบ้านทางตอนใต้ คือ ประเทศไทย เซี่ยงไฮ้ ประกาศด้วยจังหวัด ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และจังหวัดสตูล เรียกกันโดยทั่วไปว่า ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดไม่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยมาเลเซีย แต่มีป้อมห้าเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์สำคัญและเป็นเงื่อนไขในการก่อความไม่สงบเพื่อต้องการจัดตั้งเป็นรัฐอิสระ ส่วนจังหวัดสตูลไม่มีป้อมห้าเกี่ยวกับความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น คำว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้ในรายงานการวิจัยนี้ จึงจำกัดเพียง ๓ จังหวัด คือ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เท่านั้น

๒.๑.๑ สภาพทางกฎหมายศาสตร์

๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นจังหวัดชายแดนทางตอนใต้ของประเทศไทย ตั้งอยู่

บันคาบสมุទรมลาย ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีแม่น้ำสำคัญๆ หลายสาย มีที่ราบเป็นแห่งๆ ลักษณะภูมิอิภาค เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ คือ มีอิภาคอบอุ่นตลอดปี มีฝนตกซึ้ง ในปีหนึ่งๆ มีเพียง ๒ ฤดู คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน

២.១.២ សារពាណិជ្ជកម្ម

ประชาชนใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนมากมีอาชีพทางกสิกรรม มีการทำสวนยางเป็นอาชีพหลัก รองลงมาได้แก่การทำนา สวนผลไม้ เมืองแร่ และการประมง และการค้า การทำการกสิกรรมขึ้นอยู่กับดินฟ้าอากาศ เป็นที่น่าสังเกตว่า การทำนาแม้จะเป็นอาชีพของแต่ก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะภูมิภาคແบานนี้เป็นที่ร่วนต้ำ และสภาพการชลประทานยังไม่ดีพอจะใช้เป็นที่กักน้ำ จึงทำให้ฝนตกลงมาแม้จะมีปริมาณมาก แต่ก็ไหลลงสู่ทะเลอย่างรวดเร็ว ทำให้การเพาะปลูกไม่ได้ผลดี เพราะขาดน้ำ ทั้งๆ ที่ธรรมชาติได้กำหนดปริมาณน้ำให้แล้วก็ตาม

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์หลายชนิด หากได้มีการสำรวจและส่งเสริมกันอย่างจริงจังแล้ว ก็จะทำประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ทรัพยากรธรรมชาติที่มีมากได้แก่ แร่ดีบุก แมงกานิส วุลฟ์เรียม ประเกทป่าไม้ ได้แก่ ไม้ย่าง ไม้พย่อง ไม้หลุมพอก การประมง มีการทำการประมงทั้งการประมงน้ำจืดและประมงน้ำเค็ม

อาชีพของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเป็นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ ทางภาคใต้ คือเป็นระบบเศรษฐกิจการเกษตรในชนบท มีชุมชนอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ประชาชนร้อยละ ๘๐ ยังประกอบอาชีพการเกษตร เช่น การทำสวนยางพารา การทำนา ประมง และทำสวนผลไม้ ยังมีการประกอบอาชีพด้านการอุตสาหกรรมน้อย จะมีบางเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน

สภาพโดยรวมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมืองนับว่าเจริญในด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น แต่ความเจริญมีอยู่เฉพาะในเขตเทศบาลศูนย์กลางของจังหวัดเท่านั้น การกระจายความเจริญไปยังชนบทยังมีน้อย

๒.๑.๓ การคุณน้ำคุณและการสืบสาร

จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทางหลวงแผ่นดินซึ่งสามารถใช้เป็นทางคมนาคมสะดวก
พอสมควร แต่การบำรุงรักษาเส้นทางเหล่านี้ไม่สู้จะเป็นไปโดยสมำ่เสมอเทียบเท่ากับการ
บำรุงรักษาเส้นทางในประเทศไทย เนื่องจากน้ำยังมีเส้นทางรถไฟฟ้ารัน ๒ สาย คือ สาย
หาดใหญ่ – คลองแงะ-ป่าดังเบซาร์ และสายหาดใหญ่ – โคกโพธิ์ – ยะลา – ตันหยงมัสดุ์ – สุไหง
โกลก

การสือสาร ปัจจุบันมีสถานีวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่น และสถานีวิทยุกระจายเสียงของ
กรมประชาสัมพันธ์ ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีสถานีวิทยุโทรทัศน์ สามารถรับชม^{รายการต่างๆ ได้หลากหลายช่อง รวมถึงรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์มาเลเซียด้วย}

๒.๑.๔ สถาบันสังคม

ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั่วไป เป็นผู้ที่อยู่ร่วมกันง่าย มีความมักน้อย ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมโดยเครื่องครัวด้วยคุณธรรม ไม่ค่อยกระตือรือวันที่จะปรับเปลี่ยนสภาพความเป็นอยู่ของตนมากนัก สถาบันสังคมแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ และกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลาม โดย มีกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมากกว่ากลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ

การใช้ภาษาในการติดต่อกันนั้น ประชากร ส่วนใหญ่ใช้ภาษาลักษณะพื้นเมืองในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการเขียน การพูด จะใช้ภาษาไทยบ้างก็ต่อเมื่อมีการพบปะ หรือติดต่อกับคนไทยพุทธในพื้นที่หรือการติดต่อราชการเท่านั้น

ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับถือศาสนาอิสลาม ขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนใหญ่จึงเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวมุสลิม เช่น การแต่งกาย ศตวรรษมุสลิมนุ่งผ้าปาเตี๊ะ ใส่เสื้อแขนยาวและมีผ้าคลุมศีรษะ ซึ่งเป็นไปตามหลักของศาสนา ที่ห้ามมิให้สตรีเปิดเผยส่วนของร่างกาย จึงไม่นิยมนุ่งกระโปรง และเสื้อแบบคนไทยทั่วไป นอกจากนั้นชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงเคร่งครัดต่อการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา การละหมาด หรืออิมัสการพระเจ้า ต้องปฏิบัติโดยเครื่องครัวดึงวันละ ๕ ครั้ง

เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ที่ชาวไทยมุสลิมได้ปฏิบัติซึ่งเป็นไปตามหลักของศาสนาอิสลาม เป็นเช่นเดียวกับชาวมุสลิมในประเทศไทยมาเดชีญ จึงมักเป็นข้อที่จะยกมาอ้างถึงความชอบธรรมในการที่จะรวมตัวกันเป็นหนึ่งเดียวกับประเทศไทยเพื่อบ้านอยู่เสมอ หรือแม้แต่ความแตกต่างทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ ก็มักจะเป็นข้ออ้างในการที่จะขอแยกตัวเป็นรัฐอิสระปกครองกันในเองในหมู่ผู้นับถือศาสนาอิสลาม และทำให้เกิดกลุ่มคนบางกลุ่มดำเนินการเพื่อแบ่งแยกดินแดนและก่อความไม่สงบอยู่เสมอฯ

จากข้อมูลพื้นฐานที่ผู้วิจัยสรุปมาพอสังเขปนี้ ทำให้มองเห็นถึงสภาพของ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งในส่วนสภาพทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ สภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคม โดยเฉพาะการมองเห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนของประชากร ๒ กลุ่ม ที่อาศัยอยู่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ กลุ่มชาวไทยมุสลิม และกลุ่มชาวไทยพุทธ ความแตกต่างที่ชัดเจนเหล่านี้ เป็นสาเหตุและปัจจัยหนึ่งของเหตุการณ์การก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตโดยปกติของประชากรทั้งสองกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มชาวไทยพุทธ ทั้งประชาชนและพระภิกษุ สามเณร ที่จะต้องหาแนวทางในการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข

๒.๒ บทบาทและการการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกขุ สามเณร ใน ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้

บทบาทและการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกขุ สามเณร มี ๒ ลักษณะ คือบทบาท
และการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกขุ สามเณร ที่จะต้องปฏิบัติเป็นกิจวัตร และบทบาทที่มีต่อ
สังคมในฐานะเป็นพระภิกขุ สามเณร

๒.๒.๑ บทบาทและการปฏิบัติศาสนกิจที่จะต้องปฏิบัติเป็นกิจวัตร พุทธทาสภิกขุ^๐ อธิบายคำว่า “กิจวัตร” ไว้ว่า

“คำว่า “กิจวัตร” มิได้หมายถึงกิจเล็กๆ น้อยๆ ที่ภิกขุ
สามเณรจะเพียงปฏิบัติ คำว่า “กิจวัตร” นี้แปลว่า “กิจและวัตร” คำ
ว่า “กิจ” หมายถึงกิจสำคัญหรือจำเป็นที่ต้องทำ, ส่วนคำว่า “วัตร”
หมายถึงข้อปฏิบัติที่ร่องๆ ลงมาที่ควรทำ, กิจ หมายถึง ต้องทำ,
วัตร หมายถึงควรทำ, ส่วนที่เป็นกิจ ถ้าไม่ทำจะเสียหาย ถึงกับ
ถูกลดเสียความเป็นภิกขุ สามเณร, วัตร ถ้าไม่ทำจะทำให้เป็นภิกขุ
สามเณรที่ทราม,”

จากข้อความที่ยกมา สรุปได้ว่า พระภิกขุ สามเณร จะต้องมีกิจวัตรที่ต้องปฏิบัติ จึงจะ^๑
เป็นภิกขุ สามเณรที่ปฏิบัติถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา กิจวัตรเป็นของพระภิกขุ สามเณรโดย
 semenอกัน แต่ผู้ปฏิบัติต้องรู้จักสถานะแห่งตนว่าเป็นพระภิกขุ สามเณร แล้วปฏิบัติให้เหมาะสมแก่
ภาวะแห่งภิกขุ หรือสามเณรตามกรณี

โดยทั่วไปกิจวัตรที่พระภิกขุ สามเณรจะต้องปฏิบัติมักจะมีการกำหนดไว้ ๑๐ ประการ
คือ

๑. ปฏิบัติธรรม
๒. ภาวนา
๓. ปลงอาบัติ
๔. ทำวัตรและสวดมนต์
๕. ขันขวยปัจจุบันและภาระ
๖. อุปถัมภ์
๗. บริหารสิ่งของและร่างกาย

^๐ พุทธทาสภิกขุ. คำสอนผู้บัวชพระชาเดียว. (กรุงเทพฯ : สุภาพเจ, ๒๕๔๔.) หน้า ๓๗.

^๑ เล่มเดียวกัน. หน้า ๑๐๑.

๙. ขวนขวยเรียนครรภ์นิมัย

๙. เอกใจใส่ของสงฆ์และกิจสงฆ์

๑๐. ดำเนินตนให้น่าให้ไว

๒.๒.๒ บทบาทและการปฏิบัติศาสนกิจที่มีต่อสังคม

ในฐานะที่พระภิกษุ สามเณร เป็น ๑ ในพระวัตนาตรัย (พระสงฆ์) ได้รับการยกย่อง เป็นปูชนียบุคคล และเป็นผู้นำสังคมในหลายด้าน บทบาทของวัดและการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร ที่มีต่อสังคมไทย จึงมีอย่างน้อยดังต่อไปนี้

๑. พระสงฆ์เป็นผู้นำประชาชนในทางวิญญาณ เป็นที่พึ่งทางจิต และช่วย

แก้ปัญหาส่วนตัวและปัญหาสังคมอันเกิดจากการทะเลาะวิวาทระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยกัน

๒. สถาบันวัดเป็นสถานศึกษาแก่ประชาชน สมการเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์ เป็นผู้สอน หนังสือ ศalaวัด ให้เป็นที่เรียนหนังสือ และวัดยังเป็นที่อยู่อาศัยเล่าเรียนของพระภิกษุ สามเณร และเด็กโดยทั่วไป

๓. วัดเป็นประดุจโรงพยาบาลให้การรักษาพยาบาลแก่คนเจ็บไข้ได้ป่วย หังที่เป็นโรคทางจิตและโรคทางกาย

๔. วัดมีบทบาทสำคัญเมื่อน้อยทางการเมือง และพระสงฆ์มีบทบาทไม่น้อยเช่นกัน ดังจะเห็นได้ว่า ในยามเลือกตั้งสมาชิกส ภาผู้แทนราษฎร นักการเมืองมักเข้ามาหาพระสงฆ์เพื่อขอให้ท่านแนะนำประชาชนให้เลือกตน และในบริเวณวัดยังใช้เป็นสถานที่ตั้งตู้ลงบัตรเลือกตั้ง เป็นเวทีสำหรับการหาเสียงของนักการเมือง

๕. วัดเป็นประดุจพิธภัณฑ์สถาน คือเป็นที่เก็บรวบรวมสมบัติโบราณอันล้ำค่า และมีประโยชน์ต่อการศึกษาวัฒนธรรมต่างๆ ของชาติ

๖. วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมสำหรับประชาชนผู้ซึ่งต้องการจะแสวงหาบุญกุศล และวัสดุสิ่งของที่มีอยู่ในวัดก็จะถูกประชาชนนำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ด้วย

๗. บริเวณวัดใช้เป็นสถานที่แสดงมหรสพ และสิงบันเทิงต่างๆ ยามมีเทศกาลงานประจำปีจะมีการแสดงและ การขายสินค้าต่างๆ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสได้รับความสนุกสนานไปกับการแสดงต่างๆ

๘. ศalaวัด หรืออุโบสถ บางครั้งก็ถูกใช้เป็นสถานที่ประชุมราษฎรเพื่อจะได้รับข่าวสารต่างๆ จากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้แทนของรัฐบาลโดยตรง

๙. วัดเป็นสถานที่แสดงความสามัคคี เป็นนำ้หนึ่งใจเดียวกันของประชาชน เพราะถือ

ว่าเป็นสมบัติส่วนรวมของประชาชน เป็นจุดรวมวิถีภูมิปัญญาณของชาวบ้าน เป็นที่ประชานพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกันและกัน

๑๐. วัดเป็นสถานสงฆ์ติดตามความเชื่อในศาสนาและไว้ที่พำนักพักพิง เป็นประดุจโรงเรียนสำหรับผู้เดินทางไกล และเป็นที่พึ่งพิงเมื่อคนมีเรื่องเดือดร้อนทางกายและทางใจ ถ้าเกิดทั้งยังเป็นหอพักให้แก่นักเรียนนักศึกษาทั่วไป

๑๑. วัดและสถาบันสงฆ์เป็นศูนย์รวมกิจกรรมตามประเพณีทุกอย่าง เป็นแหล่งกลางแห่งการเผยแพร่วัฒนธรรม

แหล่งนี้เป็นบทบาทของวัดและพระสงฆ์ หรือพระภิกษุ สามเณร ที่มีต่อสังคมไทย มาช้านาน โดยเฉพาะบทบาทของวัดและภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมสูง ยิ่งต้องมีบทบาทในการปฏิบัติศาสนกิจและบทบาทต่อสังคมที่เข้มข้นกว่าในพื้นที่ปกติ เมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ดังกล่าวจำเป็นต้องปรับตัวและหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจและการบริการสังคมด้านศาสนา ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัย และปฏิบัติศาสนกิจตลอดจนบริการสังคมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

๒.๓ เหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

เหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นมาจากการสาเหตุ ซึ่งต้องมีการศึกษาถึงสาเหตุที่แท้จริงและแก้ไขปัญหาความไม่สงบเหล่านั้นให้ตรงจุดต่อไป เหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยเป็นระยะเวลามากกว่า ๕๐ ปีมาแล้ว บางช่วงก็มีเหตุการณ์ที่รุนแรง บางช่วงก็ไม่รุนแรงมากนัก วรรศักดิ์ มหัทธโนบล^๐ ได้สรุปเกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังแต่ดีดีตนถึงปัจจุบันที่เหตุการณ์ได้ทวีความรุนแรงไว้ เป็นระยะๆ ว่า

“...ถ้าจะถามว่า ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นมา
เหมือนจะไม่รู้จบสิ้นนั้น มีอะไรที่แตกต่างกันบ้างระหว่างอดีตกับ
ปัจจุบันแล้ว มีคำตอบหนึ่งน่าจะอยู่ตรง “ต้านทาน” อันเป็นเรื่องราว
ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง ซึ่งอาจจะสรุปในเชิงทบทวนได้ว่า
ในระยะแรกที่เกิดปัญหาขึ้นเมื่อ ๕๐ ปีก่อ นั้น ต้นเหตุของ

^๐ วรรศักดิ์ มหัทธโนบล, “ໄພໄຕ ๒๕๔๗” มติชน สุดสัปดาห์, ๖ – ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗,
หน้า ๓๔.

ปัญหามากจากรัฐในส่วนกลางโดยแท้ที่เทียบได้เป็นให้คุณมุสลิมในปักษ์ใต้ต้องเป็น “ไทย” ด้วยวิธีการใดๆ จนทำให้คนที่โถนบีบหนไม่ไหวต้องลุกขึ้นมาต่อต้านอำนาจจารัส่วนกลางในที่สุด ในระยะนี้ประมาณได้ว่า กินเวลาภายนานมานานถึงพุทธศวรรษ ๒๕๑๐ จากนั้น ปัญหา ก็อยู่เบ้าบางลง

ในระยะต่อมาเป็นช่วงพุทธศวรรษที่ ๒๕๓๐ เป็นระยะที่มีข้อสังเกตว่า ปฏิบัติการของขบวนการก่อการร้ายขยายความรุนแรงมากกว่าระยะแรก นั่นคือ ถึงกับสามารถลอบเผาโรงเรียนได้กว่า ๓๐ โรง โดยที่ทางการไม่สามารถจับมือเพลิงมาได้จนทุกวันนี้ หลังจากนั้นก็มีปฏิบัติการเล็กๆ ตามมาบ้างอีกประปราย ที่ว่ามีข้อสังเกตก็คือว่า หลักจากก่อเหตุทางเพลิงโรงเรียนไปแล้ว ขบวนการนี้ก็ไม่ได้ก่อเหตุใหญ่ๆ ขึ้นมาอีกเลย จนอีกสองสัปดาห์ไม่ได้ว่า ในเมืองสามารถปฏิบัติการได้อย่างแนบเนียนจนแม้ทางการเองก็จับไม่ได้เลยทัน แล้วเหตุใดขบวนการนี้จึงไม่ก่อเหตุในลักษณะนี้ขึ้นมาอีก ที่ตั้งคำถามเข่นนี้ไม่ใช่ต้องการยุสส่ง แต่ต้องการซึ้งให้เห็นว่า การก่อการร้ายในระยะที่สองนั้น เมื่ອอกกับขบวนการก่อการร้ายมีวัตถุประสงค์ແงบางประการที่ค่อนข้างจำกัดขอบเขต จนดูเป็นปฏิบัติการที่คล้ายกับจะอยู่นอกเหนืออุดมการณ์ทางศาสนา ครอบจันทร์ที่สาม ซึ่งก็คือระยะปัจจุบัน ในระยะนี้ปฏิบัติการมีความรุนแรงมากกว่าสองระยะแรก กล่าวคือ นอกจากจะมีการเผาโรงเรียนแล้ว ยังมีการปล้นอาชญากรรมของทหารไปอีกนับร้อย กระบอก มีการล้อมโรงพักแล้วระดมยิงกับตำรวจ มีการลอบวางระเบิด ร้ายเจ้าหน้าที่บ้านเมือง พระวิถี ครู นักเรียน มีการลอบวางระเบิดตามสถานที่ต่างๆ ในเวลาที่ไล่ๆ กัน...

จากตัวเลขเบื้องต้นที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีที่แจงสรุปความเสียหาย และความสูญเสียจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต่อมาวิสภา เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๗ ระบุว่า “มีการลอบฆ่าประชาชนและผู้บริสุทธิ์อย่างต่อเนื่องนานนับ ๑๐ ปี มาจนถึงปัจจุบัน มีเจ้าหน้าที่ตายไปแล้ว ๑๔๔ คน บาดเจ็บ ๒๐๑ คน ประชาชนผู้บริสุทธิ์ตายไป

๑๒๒ คน บาดเจ็บกว่า ๓๐๐ คน นอกจากนี้ยังมีสถานที่ราชการถูกเผาทำลายไปกว่า ๒๙๑ แห่ง ที่สำคัญที่สุดคือ พระราชวังและวัดวาอารามที่ถูกเผาทำลายไปกว่า ๑๖๘ แห่ง ที่สำคัญที่สุดคือ พระราชวังและวัดวาอารามที่ถูกเผาทำลายไปกว่า ๑๖๘ แห่ง ที่สำคัญที่สุดคือ พระราชวังและวัดวาอารามที่ถูกเผาทำลายไปกว่า ๑๖๘ แห่ง

นพ.ศิริชัย ก้าววนภพ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดนราธิวาส รายงานว่า ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ ตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๕๗ มีประชาชนเสียชีวิตแล้ว ๓๔๓ ราย บาดเจ็บ ๖๑๔ ราย มากที่สุดคือ จังหวัดนราธิวาส บาดเจ็บ ๓๔๒ คน เสียชีวิต ๑๓๒ ราย^๐

๒.๔ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดกับพระภิกษุ สามเณรใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

เหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ส่งผลกระทบต่อชาวไทยพุทธ โดยเฉพาะพระภิกษุ และสามเณรที่ปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นอย่างมาก มีการทำร้ายพระภิกษุ สามเณร จนถึงแก่กรรมภาพ และบาดเจ็บ การวางระเบิดวัดช้างให้ซึ่งเป็นวัดสำคัญของพระพุทธศาสนาในจังหวัดปัตตานี การลอบวางเพลิงเผาภูมิพระ การทำร้ายพุทธศาสนาที่ไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่วัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การอุกกาลังการณ์ ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบห้ามพระภิกษุ สามเณร ชาวไทยพุทธ ขึ้นรถโดยสารสาธารณะ เหล่านี้ เป็นเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคนไทยพุทธ พระภิกษุ สามเณร ซึ่งเป็นบุคลากรสำคัญของพระพุทธศาสนา ก็ต้องปรับตัว ปรับแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อความปลอดภัยแห่งชีวิต และศาสนาสมบัติ เช่น วัดมีกองกำลังทหาร เวรยาม มีกำลังทหารคุ้มกัน พระภิกษุ สามเณร เมื่ออุกกาลังการณ์ เพราะมีกลุ่มคนร้ายใช้กลุ่มวัยรุ่นแบ่งกำลังเป็นสายๆ ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ มีมีดพรางและมีดสถาปัตย์เป็นอาวุธคุ้มกันทำร้ายและสังหารพระภิกษุ และสามเณร ในเวลาอุกกาลังการณ์ การปฏิบัติศาสนกิจและพิธีกรรมทางศาสนา ต้องรีบ

^๐ ไพบูลย์ ศรีโขง, “ปัญหาความมุ่นโรง ๓ จังหวัดใต้ ท่องเที่ยว...ลงทุนวิกฤติ” สยามรัฐสัปดาห์ วิจารณ์, ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๒๔ : ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๗, หน้า ๒๐.

๐ น.ส.พ.ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๙.

ดำเนินการให้แล้วเสร็จและอยู่ภายใต้การคุ้มกันของกองกำลังทหาร ถึงแม้จะนั้นก็มีข่าวลือทำร้ายทหาร และพระภิกษุ สามเณรที่กำลังปฏิบัติงานได้รับบาดเจ็บ ยังคงปรากฏอยู่เสมอฯ ไม่แต่ในแต่ละการณ์คณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการดำเนินความรุนแรงที่เกิดกับพระสงฆ์ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และ ๒๕๔๘ ได้ดังต่อไปนี้^๐

๑. วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๗ พระประจักษ์ จกธมโน วัดคูไรวัฒนาราม อ. บาเจาะ จ. นราธิวาส ถูกประทุษร้ายถึงแก่กรรมภาพในขณะที่อุปnikāya

๒. วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๗ พระวิชัย ปานบุญ วัดคูหาภิมุข ต. หน้าถ้ำ อ. เมือง จ. ยะลา และสามเณรเจตศักดิ์ หนูสังข์ อายุ ๑๓ ปี วัดเวฬุวัน ต. สะเตง อ. เมือง จ. ยะลา ถูกประทุษร้ายถึงแก่กรรมภาพขณะอุปnikāya

๓. วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๔๗ กุฎិพักสงฆ์ธรรมนิมิตพัฒนาราม ต. ดุษฎีบุรุษ อ. ยะแวง จ. นราธิวาส ถูกกลوبวางเพลิง

๔. วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗ วัดธารากร ต. เจี๊ยะห์ อ. ตากใบ ถูกกลوبวางระเบิดดูบีสต์, วัดสังฆสิทธิาราม ต. ตันหยงมัส อ. ระแวง ถูกกลوبวางระเบิดดูบีสต์ และวัดราชภารีสโนรา ต. รือเสาะ อ. รือเสาะ ถูกกลوبวางระเบิดซุ่มประตุัวด

๕. วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๘ พระผลมูล ร่มมูนโว วัดคูไรวัฒนาราม ต. บาเจาะ อ. บาเจาะ จ. นราธิวาส ถูกกลوبวางระเบิด ขณะอุปnikāya

๖. วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๔๘ พระครุวิเชียรกิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดชีรประภาฯ และเจ้าคณะตำบลรามัน จ. ยะลา ถูกกลوبวางระเบิด ขณะอุปnikāya

๗. วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๘ พระทัต สรีโว พร้อมพระภิกษุ จำนวน ๒ รูป ถูกกลوبวางระเบิด ขณะอุปnikāya

๘. วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๔๘ พระภิกษุวัดเขาเข็มทอง อ. แก้ง จ. นราธิวาส ถูกกลอบวางระเบิดขณะอุปnikāya

๙. วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ คนร้ายกลوبวางระเบิดดูดคุ้มครองวัดพนาสน์ ต. โคกเดียน อ. เมือง จ. นราธิวาส ทำให้ ชรบ. เสียชีวิต ๑ ราย ได้รับบาดเจ็บ จำนวน ๘ นาย หลังคาศาลาโรงบัว (เก็บอัญชัญ) ของวัดได้รับความเสียหาย

๑๐. วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๔๘ คนร้ายกลوبวางระเบิดพระลูกวัด วัดพรหมนิวาส อ. เมือง จ. นราธิวาส ขณะอุปnikāya พระสงฆ์ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย จำนวน ๒ รูป ทหารชุดคุ้มครองพระได้รับบาดเจ็บ จำนวน ๓ นาย ชาวบ้าน ๑ ราย

^๐ “แต่ละการณ์คณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินความรุนแรงต่อพระสงฆ์” นสพ. ข่าวสด ฉบับวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘.

๑. วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๖๘ มีคืนร้ายประมาณ ๑๐ – ๑๒ คน ได้บุกเข้าไปในวัดพราหมประสิทธิ์ (วัดเก่า) ต. นอกนอก อ. ปานาเระ จ. ปัตตานี ยิงเด็กวัดเสียชีวิต ๒ คน เผาและใช้มีดฟันพระแก้ว โกลล์ดี้ อายุ ๗๙ ปี พราหม ๔ พวงลูกวัดพราหมประสิทธิ์ มรณภาพ ๑ ราย พร้อมกับเผาภูวิ ๑ หลัง เผาอุโบสถและขอมยทรัพย์สินไปจำนวนหนึ่ง
จากเหตุการณ์ความไม่สงบเพียงบางส่วนที่ได้ยกมากล่าวไว้ พอจะทำให้มองเห็นถึงความรุนแรงของสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้เป็นอย่างดี สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะชาวมุสลิม สามเณร พุทธศาสนาชนชั้นปัจจุบันซึ่งมีความแตกต่างในการนับถือศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะการปรับตัวเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในศาสนาสมบัติ และชีวิตของตน

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัชนี กัลยาณคุณาวุฒิ^๑ ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การสำรวจเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๑ – ๒๕๓๒” พบว่า จากการเกิดกลุ่มก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่นำเงื่อนไขทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมมาสร้างความขัดแย้งระหว่างสายในพื้นที่ รัฐบาลพยายามปั้บตัวโดยการสร้างนโยบาย และมาตรการเพื่อผ่อนคลายและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ปัญหาคลื่นลามไปบ้าง เช่น นโยบาย ๖๖/๒๓ ทำให้ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในพื้นที่ลดลงจนแทบจะหมดไป การติดต่อร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการป่วยป่วยโจรคอมมิวนิสต์มลายา (จค.) ทำให้กลุ่ม จค. ยุติการปฏิบัติการในป่า วางแผนขอร่วมพัฒนาชาติไทย บรรรัดตนให้การศึกษาและประชาสัมพันธ์ผ่านทางผู้นำศาสนา เช่น โครงการประสานสัมพันธ์ผู้นำศาสนาอิสลาม ทำให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับความรู้ รับทราบข่าวสารที่แท้จริง มีความเข้าใจนโยบาย การพัฒนาพื้นที่ด้านต่างๆ ลดปัญหาที่เป็นมาข้านานได้พอสมควร สรุปได้ว่า ปัญหาต่างๆ ที่เคยเป็นมาในอดีตลดลง เป้าหมายของการพัฒนาประสบสัมฤทธิผลเกือบทุกเป้าหมาย ยกเว้นเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

^๑ รัชนี กัลยาณคุณาวุฒิ. จังใน อารยัน ตะวันนา, “ความจริง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เสียงสะท้อนชาวบ้านจากพื้นที่ راكแห่งปัญหาและทางออก” มติชนสุดสัปดาห์, ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑๖ – ๒๗ เมษายน ๒๕๖๗, หน้า ๒๙.

จักรกฤษณ์ นรนิติพดุงการ และคณะ ๐ ได้ริจัยเรื่อง “การปกคล้องท้องที่ต่างวัฒนธรรม สถานการณ์ & จังหวัดชายแดน” ในปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ” ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การที่สถานการณ์เลวร้ายในปี ๒๕๑๘ คลี่คลายขึ้นในปี ๒๕๒๔ - ๒๕๒๖ นั้น เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกันทั้งด้านการปราบปรามและพัฒนาการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับต่างประเทศ การปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ การจัดการโครงการ พัฒนาและเข้าถึงประชาชน การสร้างความเข้าใจอันดีกับผู้นำศาสนา การปราบปรามกลุ่มโจรหลัก คือ ขจก. จคม. และ ผกค. อย่างจิงจัง และต่อเนื่อง และที่สำคัญคือ ข้าราชการได้เปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมมาทำงานร่วมกับประชาชนและเสียสละมากขึ้น โดยคาดหวังว่าจะมีแรงผลักดันที่ดีขึ้นไปอีก ส่วนปัญหาสำคัญที่พบ คือ ความไม่แน่นอนในนโยบาย หรือความขัดแย้งของผู้นำทางราชการโดยเหตุผลทางการเมือง

ปริญญา อุดมทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง “ข้อค้นพบริการเพื่อทำความสะอาดเข้าใจปัญหาพื้นฐานของ
จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส” เป็นการวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวบ้านใน ๓ จังหวัดได้มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา
วิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน และมองเห็นอนาคตร่วมกันมากขึ้น ร่วมทั้งเพื่อจะได้ใช้ปัญหาของชาวบ้าน
เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนานโยบายของรัฐบาลที่เหมาะสม การวิจัยครั้งนี้ได้จัดเวทีชาวบ้านทั่วไทย
พุทธ มุสลิม ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา รวม ๕๘๙ คน จาก ๑๗ อำเภอของ ๓ จังหวัด คือ อ.สายบุรี
อ.เมืองปัตตานี อ.ยะรัง อ.เบตง อ.บันนังสตา อ.รามัน อ.ตากใบ อ.ปาเจะ และ อ.ระแวง มี
การจัดเวทีระดับหมู่บ้าน ๗ ครั้ง โดยจัดระดับกลุ่มอำเภอ ๓ ครั้ง และระดับกลุ่มจังหวัด ๑ ครั้ง รวม
จัดเวทีชาวบ้านทั่วหมด ๑๔ ครั้ง ผลการวิจัยสามารถแยกปัญหาออกเป็น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหา
สังคม ปัญหาเจ้าหน้าที่รัฐ ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อย และปัญหานโยบายรัฐ ไม่สอดคล้องกับ
ท้องถิ่น แต่ละปัญหามีข้อสรุป ดังนี้

๑. ปัญหาเศรษฐกิจ พบร่วมกับความยากจนของชาวบ้านที่เป็นแรงงานรับจ้าง เช่น ก่อสร้าง มีรายได้วันละไม่ถึง ๑๐๐ - ๒๐๐ บาท มีลูกเฉลี่ยครอบครัวละ ๕ คน ชาวบ้านเหล่านี้แก้ปัญหาโดยการไปทำงานนอกหมู่บ้าน ร้อยละ ๔๐ โดยครึ่งหนึ่งไปทำงานในประเทศไทยและอีกครึ่งหนึ่งไปรับจ้างทำสวนในจังหวัดใกล้เคียง ปัญหาที่ตามมาคือ การว่างงาน โดยพบว่า เยาวชนร้อยละ ๗๐ - ๘๐ ของทั้งหมดไม่มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ตกรอกงาน ไม่มีความอดทน ค่าแรงถูก ไม่อยากทำงาน ไม่อยากทำสวน ไม่อยากทำประมง คิดแต่จะเป็น

๐ จักรากฤษณ์ นรนพิติผดุงการ และคณะ. อ้างใน แหล่งเดียว กัน. หน้า ๒๙.

៥ ព្រិលេម្យា គុណទវរី. ការងារ និង ផែលំស់ តើយកនៅ. ហន្តា ២៨ – ៣០.

แรงงานในมาเลเซียอย่างเดียว ขณะที่ผลผลิตด้านการเกษตรตกต่ำ ลงกอง ทุเรียนมะพร้าว เงาะไม่มีคุณภาพ ลันตนาด ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ไม่มีทายาททำเกษตร ปล่อยพื้นที่นารกร้างช้าบ้านไม่มีสิทธิในที่ดินทำกินเป็นของตนเอง เพราะที่ดินไปทับซ้อนที่ป่าสงวนฯ เขตอุทยานแห่งชาติ ไม่มีการจัดสรรงแต่ผู้ที่ได้มีแต่เต้าแก่ นายทุน ระบบการชลประทานไม่ดีบางพื้นที่น้ำท่วมบางพื้นที่น้ำแล้ง

๒. ปัญหาสังคม พบว่า หลักสูตรการศึกษาไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น (ด้านการเกษตร)

จบ. ๖ หรือโรงเรียนสอนศาสนาไม่มีงานทำ ไม่มีความรู้เรื่องอาชีพในท้องถิ่น รวมทั้งมีการศึกษา น้อย ไม่เห็นความสำคัญทางการศึกษา ไม่รู้ ไม่คิด ไม่ปฏิบัติ และผู้ที่มีความรู้ก็ไม่เห็นหน้าเข้ามา แก้ปัญหา

การศึกษาภาคพื้นดิน (ศาสนา) ขาดการสนับสนุนจากประชาชนและรัฐบาล ขาดงบประมาณ ขาดครุ และอุปกรณ์ ผู้ปกครองไม่มีความสนใจ ไม่ให้ความสำคัญ สถาบันการศึกษาอยู่ไก่ ระบบคัดเลือกเข้าศึกษาของ มอ.ปัตตานี ไม่ให้โอกาสชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง นอกจานั้น ยังพบว่า มีแหล่งอุบัติใหม่ สถานบันเทิง ซ่องโสเภณี คาราโอเกะ ห้องอาหาร กำลังขยายเข้าสู่ชนบท และเกิดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ เยาวชนขาดการปฏิบัติ ศาสนาและร่วมกิจกรรมของวัด และมัสยิด ยาเสพติดมีการแพร่ระบาด ทั้งกัญชา ยาบ้า ยาแก้ไอ เหล้าแห้ง ยาคันธุ่ง กาว กระท่อม เยโรอีน อยู่ในและนอกระบบโรงเรียน ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานชาวประมง คนงานก่อสร้าง และคนขับรถ

ผู้นำชุมชน อบต. ผู้นำศาสนา ขาดความสามัคคี ขาดการประสานงานร่วมกัน ต่างคนต่างไม่ทำ เพราะไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง นอกจากนั้นยังพบปัญหาสืบไม่นำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็นจริง แต่เสนอข่าวที่กระหึ่มต่อชาวบ้าน เช่น ข่าวว่ามีโรคอยู่ในพื้นที่ ทำให้ผู้นำชุมชนเดือดร้อน เป็นต้น

๓. ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ พบว่ามีการทุจริตคอร์รัปชัน ทั้งในระดับห้องถินและระดับ
ภูมิภาค มีการขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ เลือกปฏิบัติต่อประชาชน เห็นแก่พรรคพวก เจ้าหน้าที่ไม่
เข้าใจสภาพปัญหาสังคมและชุมชนที่รับผิดชอบ ไม่เข้าใจวัฒนธรรมห้องถิน การสื่อสารระหว่าง
เจ้าหน้าที่กับประชาชนผิดความหมาย เพราะมีปัญหาระหว่างภาษา ไม่ปฏิบัติตามกัน ภูมายอย่าง
จริงจัง บริการประชาชนไม่ทั่วถึง และไม่เอาใจใส่ รวมถึงไม่มีระบบตรวจสอบ

๔. ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน พบว่ามีการแก้ปัญหา

เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความจริงใจ สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ลดอิทธิพลระดับห้องถินที่มีความเกี่ยวข้องกับอำนาจจารังและภารเมืองท้องถิน

๔. ปัญหานโยบายรัฐไม่สอดคล้อง พบร่วม การกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดนโยบายและ การพัฒนาไม่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและความเป็นจริง เพราะการกำหนดนโยบายของรัฐไม่ได้มาจากปัญหาของชาวบ้านอย่างแท้จริง ไม่มีการสำรวจปัญหาและความต้องการของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐยังยึดติดกับกรอบการทำงานแบบราชการ ไม่เห็นความสำคัญในการแก้ปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริง

สำนักงานตำรวจนครบาล^๑ ได้จัดยื่นเรื่อง “การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล มาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ” ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุการเกิดความไม่สงบในเขตชายแดนภาคใต้ และหาแนวทางป้องกันแก้ไข ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ โดยอาศัยข้อมูลทุกดิ่ง ของหน่วยงานสำนักงาน ตำรวจนครบาล ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และข้อมูลปฐมภูมิที่ คณะกรรมการวิจัยและเจ้าหน้าที่ตำรวจนครองวิจัยและพัฒนา ดำเนินการสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่ม ตัวอย่างจากประชาชน ผู้นำศาสนา คริสต์ ข้าราชการและ เจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล รวมข้อมูลที่เก็บได้จำนวน ๒,๑๒๙ ตัวอย่าง ผลการวิจัย สรุปปัญหาสำคัญ ที่ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล มาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาการเกิดความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังนี้คือ

๑. ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน และปัญหายาเสพติด
๒. ปัญหาสังคม จิตวิทยา
 ๓. ปัญหาการต้อยกการศึกษาของประชาชน
 ๔. ปัญหาจากข้าราชการขาดความเข้าใจในวิถีของสังคมชาวกาญจนบุรี จึงทำให้เกิด ปัญหาในการประสานความร่วมมือของประชาชน

๕. ปัญหากลุ่มผู้มีอิทธิพล และกลุ่มผลประโยชน์

๖. ปัญหาขบวนการก่อการร้าย (PULO และ B.R.N.)

ข้อเสนอแนะในภาพรวม ผู้วิจัยได้เสนอแนะ ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ปรับรูปแบบศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นศูนย์ฯ ศอ.บต. รูปแบบการจัดองค์กรอยู่ในกระทรวงมหาดไทย หัวหน้าหน่วย มอบหมายให้รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นข้าราชการระดับ ๑๐ เน้นภาคกิจเป็นการ ประสานงานกับหน่วยงานต่างกระทรวง อาทิ ทหาร ตำรวจ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น ไม่อาจ

^๑ www.research.police.go.th, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

สั่งการหน่วยราชการอื่นได้ จึงควรมีการปรับรูปแบบให้ ศอ.บต. ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และปรับระดับให้หัวหน้าเป็นระดับ ๑๑ โดยกำหนดคุณสมบัติของ ศอ.บต. โดยไม่จำเป็นต้องเป็นเพียงข้าราชการจากกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น เช่นเดียวกับแนวความคิดของผู้ว่า C.E.O. ตามนิยามในปัจจุบันเพื่อจะได้มอบนโยบายและกำกับดูแลส่วนราชการในภาคใต้มากยิ่งขึ้น เพราะรูปแบบ ศอ.บต. เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการปัญหาในภาคใต้ขณะนี้

๒. การแก้ไขปัญหาซึ่งว่างระหว่างข้าราชการ และประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชารัฐส่วนใหญ่บังคลาดีศาสนาริสลามมากกว่าร้อยละ ๗๘ คำสอนของศาสนาอิสลามไม่เพียงแต่เป็นความเชื่อทางศาสนา แต่เป็นทุกสิ่ง ทุกอย่างในการดำรงชีวิตประจำวัน จึงทำให้ภารกิจของชาวไทยมุสลิม แตกต่างไปจากชาวไทยพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่านิยมแตกต่างไปจากข้าราชการไทยส่วนใหญ่ ข้าราชการไทยพุทธบางคนไม่เข้าใจศาสนา และขับเคลื่อนเนียมของชาวไทยมุสลิม เมื่อชาวไทยมุสลิมทำสิ่งใดผิดไปจากคนไทย ก็จะมองไปว่าชาวยไทยมุสลิมผู้นั้นหัวรุนแรง ทำให้เกิดปัญหานในการประสานความร่วมมือของประชาชน จึงเกิดซึ่งว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน ซึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจค่านิยมส่วนบุคคลซึ่งกันและกัน ฉะนั้นรัฐจึงควรกำหนดนโยบายปรับสัดส่วนของข้าราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สัดส่วนของข้าราชการที่นับถือศาสนาอิสลาม มีสัดส่วนใกล้เคียงกับประชารัฐในพื้นที่ หากเป็นข้าราชการที่เข้าไปในพื้นที่ภาคใต้ และมิได้นับถือศาสนาอิสลาม ควรมอบให้ ศอ.บต. เป็นหน่วยจัดอบรมเพื่อให้ข้าราชการมีความรู้ในขับเคลื่อนเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิม มีความเข้าใจในภารกิจของคนท้องถิ่น มีความเข้าใจในค่านิยม คันจะส่งผลให้ซึ่งว่างระหว่างข้าราชการและประชาชนลดลง

๓. การแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา ประชารัฐในท้องถิ่นเนียมเรียนในโรงเรียนของศาสนาอิสลาม (ป่อนะ) ในส่วนของระบบการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนใหญ่จะเรียนเฉพาะการศึกษาภาคบังคับ จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในระดับมัธยมและเสียโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา รัฐจึงควรจัดระบบการศึกษา เพื่อสนับสนุนความต้องการของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับสภาพทางสังคมและจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักศาสนาอิสลาม หรือประสบการณ์ทางการศึกษาของโรงเรียนป่อนะ (สอนศาสนาอิสลาม) กับกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นแนวทางเดียวกัน เมื่อเรียนจบสามารถเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาได้

๔. การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและยากจน เนื่องจากสภาพพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เหมาะสมกับการเพาะปลูก อาชีพหลักของประชากรจึงประกอบอาชีพเกษตรกรรม รายได้ของประชากรจึงขึ้นกับราคาผลผลิตทางการเกษตร จึงทำให้รายได้รวมของจังหวัดอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ๑๑ จังหวัดภาคใต้ เมื่อรัฐมีนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้เป็นอุตสาหกรรมการเกษตรรายย่อย โดยเน้นสินค้าซึ่งสามารถที่จำหน่ายกับชาวมุสลิมทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้ โดยเฉพาะประเทศไทยเพื่อบ้านใกล้เคียง

อาทิ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย เพื่อเป็นการสร้างงานและเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจแก่คนในท้องถิ่น ควรใช้นโยบายการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง เนื่องจากพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีภูมิศาสตร์ที่สวยงาม สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ซึ่งจะทำให้มีรายได้ต่อค่าล้าน และคนในท้องถิ่นยอมรับได้ เพื่อดึงดูดชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ไปท่องเที่ยวยกยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในภาพย่ออยู่วิจัยได้เสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

๑. ข้าราชการตำรวจซึ่งจะพยายามเข้าใจในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรได้รับการคัดเลือกและมีความสมัครใจ หากเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามด้วยจะมีความเหมาะสมมากกับท้องถิ่น

๒. ความมีการอบรมข้าราชการตำรวจซึ่งจะพยายามเข้าใจในพื้นที่ให้มีความรู้ความเข้าใจขับเคลื่อนประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนถึงวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม ซึ่งมีอิทธิพลมาจากการศาสนาอิสลาม

๓. เน้นการปฏิบัติการโดยการสร้างมวลชน สร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงาน โดยให้ชุดปฏิบัติการชุมชนสัมพันธ์เข้าไปในพื้นที่ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจ สร้างความสามัคคี เพื่อให้ประชาชนมีความไว้วางใจในตัวเจ้าหน้าที่ อันจะส่งผลให้ได้รับความร่วมมือร่วมใจในการป้องกันการก่อความไม่สงบและแจ้งเบาะแสของคนร้าย

๔. ปรับปรุงระบบการข่าว ให้มีขีดความสามารถสามารถในการสืบสวนหาข่าวการเคลื่อนไหวของขบวนการdrog ก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น

๕. ปัญหาการสร้างสถานการณ์ในการเรียกค่าคุ้มครอง โดยผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และอ้างว่าเป็นการกระทำของขบวนการdrog ก่อการร้ายนั้น ควรให้สถานีตำรวจนัดทำแฟ้มข้อมูลประวัติบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมในแนวนทางดังกล่าว และสอดส่องพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด

ผศ. ดร.ศรีสมภพ จิตราภรณ์ศรี^๐ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี ได้วิจัยเรื่อง “ความรุนแรงเชิงโครงสร้างหรือโครงสร้างความรุนแรงในจังหวัด

^๐ หัวข้องานวิจัย ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้, www. Google.com, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

ชายเดนภาคใต้ สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ ๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๘) “

ผลการวิจัย พบว่า โครงสร้างความรุนแรงของสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายเดนภาคใต้ในรอบ ๒ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๘) สามารถจำแนกเป็นประดิษฐ์ที่สำคัญและน่าสนใจ ได้ดังนี้

๑. **แนวโน้มของความรุนแรงของสถานการณ์** พบร่วมกับ ประเภทความรุนแรงที่ใช้มากที่สุด คือการยิง ในรอบสองปีมี ๑๔๖ ครั้ง หรือร้อยละ ๔๙ ของเหตุการณ์ทั้งหมด ตามมาด้วยการวางเพลิง มีจำนวน ๘๓๖ ครั้ง หรือร้อยละ ๒๐ การวางระเบิดและขวางระเบิด ๕๑๐ ครั้ง หรือร้อยละ ๑๔ นอกจากนี้ยังมีการก่อการและสร้างสถานการณ์อีก ๓๓๑ ครั้ง หรือร้อยละ ๙ การก่อการนี้หมายถึง การวางตะปูเรือใบตามถนนและทำลายข้าวของ เช่น พ่นสีตามป้ายสาธารณะหรือทุบทำลายเสาหลักกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีวิธีการฟ้าสร้างความสูงของวัสดุโดยวิธีการฟ้าตัดคอ จำนวน ๑๖ ครั้งในรอบ ๒ ปีที่ผ่านมา แต่ก็สร้างข่าวคึกคือรวมและสร้างผลสะเทือนต่อจิตใจผู้คนมาก แม้จะมีเพียงไม่กี่ครั้ง ทั้งนี้เมื่อแยกรายจังหวัดและยุทธิการก่อเหตุรุนแรง นราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีความรุนแรงสูงสุด มีเหตุการณ์การยิง ๖๓๕ ครั้ง วางเพลิง ๓๐๕ ครั้ง และวางระเบิด ๒๖๖ ครั้ง ตามมาด้วยปัตตานี มีการยิง ๔๙๘ ครั้ง การวางเพลิง ๒๕๓ ครั้ง และวางระเบิด ๔๔ ครั้ง และยะลาเป็นจังหวัดที่มีการยิง ๓๒๖ ครั้ง การวางเพลิง ๑๙๓ ครั้ง และวางระเบิด ๑๙๙ ครั้ง น่าสนใจว่า จังหวัดยะลา มีการวางระเบิดเกิดขึ้นมากกว่าปัตตานีในระยะหลัง โดยเฉพาะปี พ.ศ. ๒๕๕๘ เมื่อดูเหตุการณ์ในภาพรวมและแยกเป็นรายเดือน ในวงรอบ ๒๔ เดือน ตั้งแต่เมกราคม ๒๕๕๗ จนถึง ธันวาคม ๒๕๕๘ การยิงเป็นยุทธิการก่อเหตุที่มากที่สุดในทุกเดือนในรอบสองปี การฟ้ารายวันที่เกิดขึ้นก็คือ การยิง ซึ่งยุทธิ์หลักก็คือ จีรกรรมเตอร์ไซด์มีมีสังหารช้อนท้ายและปฏิบัติการล่าเหยื่อ การวางเพลิงเป็นยุทธิ์ที่มากเป็นอันดับสองแบบจะทุกเดือน แต่น่าสังเกตว่า นับตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘ มีเหตุการณ์การวางระเบิด แต่ก็เกิดขึ้นสูงอันดับสอง จุดเด่นที่เกิดขึ้นก็คือที่จังหวัดยะลา การวางระเบิดทำให้มีจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บมากขึ้น ถึงแม้ว่าผลการวางระเบิดนี้จำนวนผู้เสียชีวิตจะไม่มากนัก แต่ก็แสดงให้เห็นว่า การก่อเหตุวางระเบิดยังไม่ถึงกับใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่หวังผลการทำลายที่รุนแรงสูงสุด เช่น การระเบิดพลีชีพ หรือปะหมายในที่สาธารณะ เป้าหมายที่สำคัญของการก่อเหตุจะเปิดจึงน่าจะอยู่ที่การสร้างความหวาดกลัวและคาดหวังผลทางการเมืองมากกว่า

๒. **การกระจายตัวของสถานการณ์ความรุนแรง** พบร่วมกับ

เมื่อวิเคราะห์ในแต่ละจังหวัดของสถานการณ์ความรุนแรงในแต่ละท้องที่

ภูมิศาสตร์ของการก่อการร้ายเป็นรายคำເກອ ໃນຈังหวัดปัตตานี มີພື້ນທີກາຮັກໆຫຼາຍໆທີ່ສຸດ ๓ ອັນດັບແຮກ ດື່ອ ຄຳເກອມື່ອງປັດຕານີ ຄຳເກອຍະວັງ ແລະ ຄຳເກອໜອງຈິກ ແຕ່ເປັນທີ່ນ່າສັກເກດວ່າ ເຫຼຸກາຮັນໃນເຂົາມື່ອງປັດຕານີໃນຮອບປີ ພ.ສ. ๒๕๔๙ ກລັບຄົດລົງເປັນຍ່າງນາກ ເນື້ອເຖິງບາງປີ ๒๕๔๗ ເຫຼຸກາຮັນທີ່ ຄຳເກອຍະວັງ ແລະ ມີຈິກກົດລົງເມື່ອເຖິງບະຫວັງປີ ๒๕๔๗ ກັບປີ ๒๕๔๙ ເຊັ່ນກັນ ແຕ່ຮັບຄວາມຮູນແງຂອງທັ້ງສອງຄຳເກອຍັງຄົງມາຍຸ່ງເຊັ່ນເດືອກັນ ໃນຂະນະເດືອກັນ ພື້ນທີ່ເກີດເຫຼຸໃນຮັບສູງຂຶ້ນນາກໃນປີ ๒๕๔๙ ດື່ອ ຄຳເກອຍະຫົວໆ ແລະ ຄຳເກອມາຍຸ່ງ

ສ່ວນທີ່ ຈັງຫວັດຍະລາ ຄຳເກອທີ່ເກີດເຫຼຸກາຮັນຮູນແງສູງສຸດ ๓ ອັນດັບແຮກ ດື່ອ ຄຳເກອມື່ອງ ຍະລາ ຄຳເກອຮາມັນ ແລະ ຄຳເກອບັນນັງສົຕາ ໂດຍທັ້ງສາມພື້ນທີ່ດັກລ່ວມື່ເຫຼຸກາຮັນພື້ມມາກື້ນເມື່ອ ເຖິງບສົຕິປີ ພ.ສ. ๒๕๔๙ ກັບປີ ພ.ສ. ๒๕๔๙ ໂດຍເຂົາພາະທີ່ ຄຳເກອມື່ອງຍະລາ ແລະ ຄຳເກອຮາມັນ ທີ່ ຄຳເກອຮາມັນມີເຫຼຸກາຮັນຮູນແງເພີ່ມຂຶ້ນເຖິງຮ້ອຍລະ ๑๓๓

ສ່ວນທີ່ ຈັງຫວັດນາຮົງວາສ ພື້ນທີ່ມີເຫຼຸກາຮັນນາກທີ່ສຸດ ๓ ລຳດັບແຮກ ດື່ອ ຄຳເກອຮະແະ ຄຳເກອສຸໄໝບາດີ ແລະ ຄຳເກອວົງເສາະ ເຫຼຸກາຮັນທີ່ ຄຳເກອຮະແະມີຈຳນານລົດລົງກວ່າເດີມເມື່ອດູສົຕິ ໃນປີ ๒๕๔๙ ແຕ່ທີ່ ຄຳເກອວົງເສາະ ກັບ ຄຳເກອສຸໄໝບາດີ ມີເຫຼຸກາຮັນເກີດຂຶ້ນເປັນຈຳນານນາກື້ນໃນປີ ๒๕๔๙ ໂດຍເຂົາພາະທີ່ ຄຳເກອສຸໄໝບາດີ ທີ່ ຊຶ່ງເຫຼຸກາຮັນຄວາມຮູນແງສູງຂຶ້ນນາກກວ່າປີ ພ.ສ. ๒๕๔๙ ປຶ້ງ ຮ້ອຍລະ ๑๓๑

ກລ່າວໂດຍສູງ ເມື່ອດູກພາວມທຸກຄຳເກອໃນທັ້ງ ๓ ຈັງຫວັດ ພື້ນທີ່ ๕ ລຳດັບແຮກທີ່ມີຄວາມຄື່ອງ ເຫຼຸກາຮັນຮູນແງເກີດຂຶ້ນສູງສຸດໃນຮອບສອງປີ ປຣາກງວ່າ ຄຳເກອມື່ອງຍະລາ ກລາຍເປັນພື້ນທີ່ທີ່ມີ ເຫຼຸກາຮັນເກີດຂຶ້ນນາກທີ່ສຸດ (๓๐๕ ຄວັ້ງ) ລອງລົງມາຄື່ອ ຄຳເກອຮາມັນ ຈັງຫວັດຍະລາ (๒๔๐ ຄວັ້ງ) ຄຳເກອຮະແະ ຈັງຫວັດນາຮົງວາສ (๒๓๐ ຄວັ້ງ) ແລະ ຄຳເກອສຸໄໝບາດີ ຈັງຫວັດນາຮົງວາສ (๒๒๒ ຄວັ້ງ) ຄຳເກອມື່ອງປັດຕານີ (๑๙๘ ຄວັ້ງ) ລັກຊະໂນະເດັ່ນຂອງເຫຼຸກາຮັນສະຫຼຸບສະໜອງສັງຄມ ນີ້ຈຸດເນັ້ນ ຕ່າງກັນຕາມເນື່ອງໄຂຂອງສັງຄມ ເຫຼຸກວາມຮູນແງໃນຈັງຫວັດຍະລາແລະ ປັດຕານີ ເກີດຂຶ້ນໜັກໃນພື້ນທີ່ທີ່ມີ ຄວາມເປັນເມື່ອງແລະ ກິ່ງເມື່ອງ ສ່ວນເຫຼຸກາຮັນໃນຈັງຫວັດນາຮົງວາສເກີດຂຶ້ນຍ່າງເຂັ້ມຂັ້ນໃນພື້ນທີ່ຫັນບາທ ມາກກວ່າເຂົາມື່ອງ

๓. ກາຣົວເຄຣະໜ້າເຫຼຸກາຮັນເພື່ອຫາຜູ້ກະທຳເຫຼຸກາຮັນຄວາມຮູນແງ ມີຂໍອສູງປ່ວງ ຜູ້ວິຈີຍໄດ້ແຍກປະເທດເຫຼຸກາຮັນເພື່ອຫາຜູ້ກະທຳໄດ້ເປັນສາມາດຮັນ ດື່ອ
 ๑. ກາຣົວເຄຣະທຳຂອງຜ່າຍຜູ້ກ່ອງຄວາມໄມ່ສົງບ ອົງຜູ້ກ່ອງກວ່າຍ ຂບວນກາຮຽກດິນແດນ
 ๒. ກາຣົວເຄຣະທຳພຽງເຮືອງສ່ວນຕົວ ຫຼືສາວ ຂັດພລປະໂຍ້ນ ແກ້ໄຄ້ນສ່ວນຕົວ

ອາຊຸງກວ່າມ ແລະ ເຮືອງສ່ວນຕົວຕ່າງໆ

๓. ກາຣົວເຄຣະທຳຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ເພື່ອເກັບຜ່າຍຕຽງຂ້າມ ອົງກວ່າກິຈການຕ່ອດຕ້ານກາຮັກໆກ່ອງກາຮັກໆ

ຮ້າຍ

ພລສູງກາຮັກສົກຫາ ພບວ່າ ຈາກຈຳນານເຫຼຸກາຮັນທີ່ເກີດຄວາມຮູນແງຕ່ອບຸຄຄລທຳໃຫ້ເກີດ

การเสียชีวิตและบาดเจ็บ รวมทั้งหมด ๑,๔๓๙ เหตุการณ์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๗ – ๒๕๕๘ โดยเป็นเหตุการณ์ที่เชื่อว่าเกิดจากการกระทำของผู้ก่อความไม่สงบ ๑,๒๗๑ กรณี หรือร้ายแรง ๙๔ ของเหตุการณ์ที่ศึกษาทั้งหมด เป็นเหตุการณ์ที่เชื่อว่าเกิดจากเรื่องส่วนตัว อาชญากรรมและยาเสพติด ๑๗๕ กรณี หรือร้ายแรง ๑๒ ข้อมูลที่นำเสนอพิจารณาถูกคือ มีกรณีที่ระบุว่าเป็นการกระทำการของเจ้าหน้าที่รัฐต่อแก่นนำของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ อีก ๓๙ กรณี หรือร้ายแรง ๓ ของเหตุการณ์ทั้งหมด

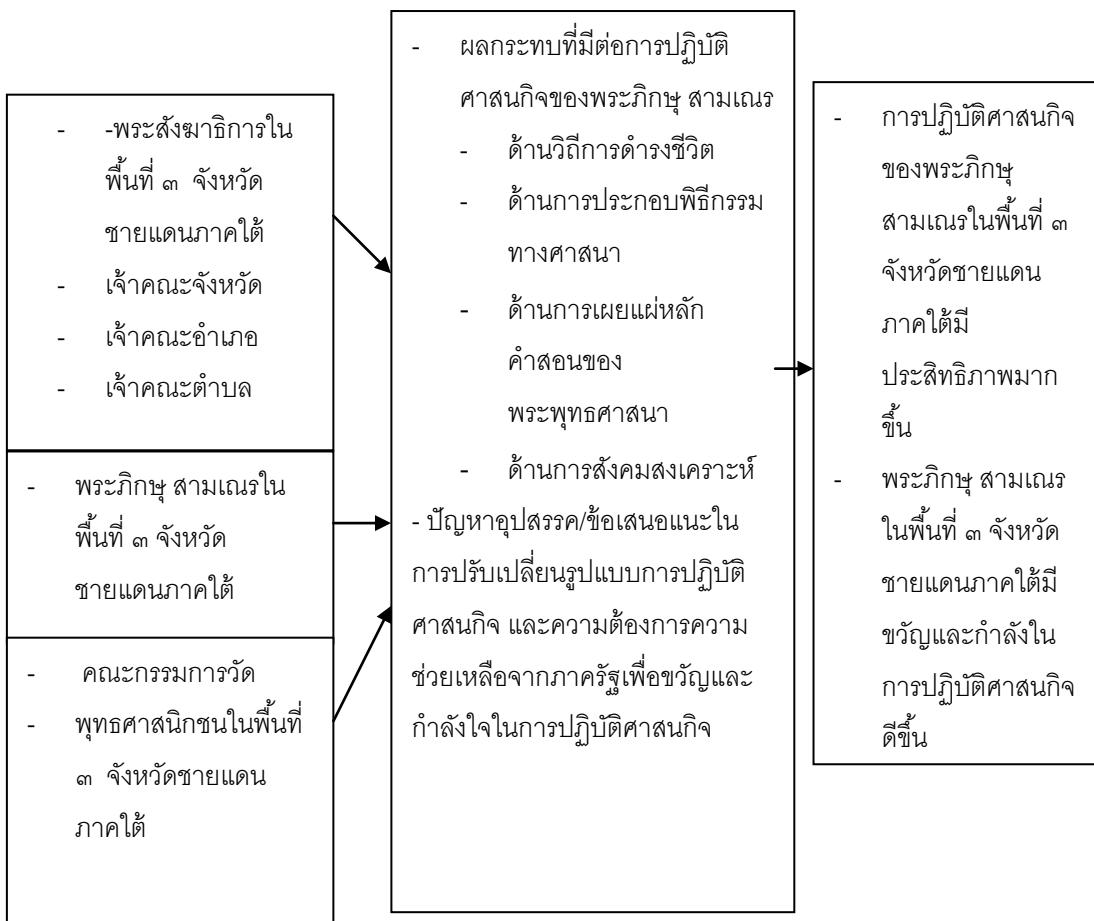
เมื่อแยกตามชุดของเหตุการณ์ในแต่ละพื้นที่ พบว่า จังหวัดยะลาที่ผู้ให้ข้อมูลเชื่อว่าเกิดจากผู้ก่อความไม่สงบมากที่สุด ๕๑๙ กรณี หรือร้ายแรง ๙๒ รองลงมาคือ จังหวัดนราธิวาส ๓๓๑ กรณี ร้อยละ ๘๓ และจังหวัดปัตตานี ๓๗ กรณี หรือร้ายแรง ๘๑

ในอีกด้านหนึ่ง พื้นที่ที่มีสัดส่วนภาระงานเรื่องการเกิดเหตุร้ายเพราะเรื่องส่วนตัวมากที่สุด คือ จังหวัดปัตตานี ๗๙ กรณี หรือร้ายแรง ๑๖ รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส ๗๙ กรณี หรือร้ายแรง ๑๓ และจังหวัดยะลา ๒๕ กรณี หรือร้ายแรง ๗

ข้อมูลที่นำเสนอโดยคือ การก่อเหตุความไม่สงบที่เกิดจากการกระทำการของเจ้าหน้าที่ ในจังหวัดนราธิวาสมีภาระงานดังกล่าวจำนวนมากที่สุด ๒๔ กรณี หรือร้ายแรง ๔ รองลงมาคือ จังหวัดปัตตานี ๑๓ กรณี หรือร้ายแรง ๓ และจังหวัดยะลา ๒ กรณี หรือร้ายแรง ๗ ข้อมูลในส่วนที่เชื่อว่าเกิดจากการกระทำการของเจ้าหน้าที่นี้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความอ่อนไหวมาก มีความเป็นไปได้มากที่เป็นภาระงานที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบข้ออ้างอิงของหน่วยเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น

๒.๖ กรอบแนวความคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้และสามารถให้ข้อมูลเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการปฏิบัติศาสนาให้มากที่สุดคือ กลุ่มพระสงฆ์นาการะดับต่างๆ กลุ่มพระภิกษุ สามเณร กลุ่มคณะกรรมการวัด และกลุ่มพุทธศาสนาในพื้นที่ จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยการเก็บข้อมูล

ภาคสนามเชิงลึกในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้

๓.๑ แหล่งข้อมูล

๓.๒ กลุ่มตัวอย่าง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การนำเสนอผลการวิจัย

๓.๑ แหล่งข้อมูล

๓. ๑.๑ แหล่งข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้จากการเก็บข้อมูลที่เป็นแหล่งค้นคว้า เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เป็นต้น

๓. ๑.๒ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ความไม่สงบ ได้จากการสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร ข่าวจากวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

๓. ๑.๓ แหล่งข้อมูลภาคสนาม จากการสัมภาษณ์ ตอบแบบสอบถาม และการสังเกต ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในวัดและหมู่บ้านที่มีลักษณะต่อไปนี้

(๑) วัดและหมู่บ้านชาวไทยพุทธที่มีอายุการก่อตั้งไม่เกิน ๑๐ ปี ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนจังหวัดละ ๓ วัดและหมู่บ้าน รวม ๙ วัดและหมู่บ้าน

(๒) วัดและหมู่บ้านชาวไทยพุทธที่มีอายุการก่อตั้งเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน จังหวัดละ ๓ วัดและหมู่บ้าน รวม ๙ วัดและหมู่บ้าน

(๓) วัดและหมู่บ้านที่มีชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่ร่วมกันใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวนจังหวัดละ ๓ วัดและหมู่บ้าน รวม ๙ วัดและหมู่บ้าน

๓.๒ กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้บอกรข้อมูลซึ่งใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
ครั้นนี้ ดังนี้

๓.๒.๑ เป็นพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ และ^๑
เจ้าคณะจังหวัด ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในแหล่งข้อมูลตามข้อ ๓.๑.๓

๓.๒.๒ เป็นพระภิกษุ สามเณร ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในแหล่งข้อมูล
ตามข้อ ๓.๑.๓ จำนวนแห่งละ ๓ - ๕ รูป

๓.๒.๓ เป็นคณะกรรมการวัด ในวัดที่เป็นแหล่งข้อมูลตามข้อ ๓.๑.๓ จำนวน
แห่งละ ๓ - ๕ คน

๓.๒.๔ พุทธศาสนาชนที่อาศัยอยู่ในลະແກໄกลั่วัดที่เป็นแหล่งข้อมูลตามข้อ
๓.๑.๓ และมีอายุ ๔๐ ปีขึ้นไป จำนวนแห่งละ ๓ - ๕ คน
รายละเอียดเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างและจำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้นนี้
ปรากฏดังตาราง ๑ - ๓

ตาราง ๑

แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดปัตตานี

จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง	แหล่งข้อมูล
ปัตตานี	เจ้าคณะจังหวัด	จังหวัดปัตตานี
	เจ้าคณะอำเภอ	อำเภอโคกโพธิ์
		อำเภอเมือง
		อำเภอหนองจิก
		อำเภอยะหริ่ง
		อำเภอปะนะจะ
	เจ้าคณะตำบล	ตำบลบ้านนอก
		ตำบลโคกโพธิ์
		ตำบลยาง
		ตำบลนาประดู่
		ตำบลบ่อทอง
		ตำบลดูสะมิแด
		ตำบลทรายขาว
		ตำบลบ้านเกาะ
		ตำบลแม่น้ำ

ตาราง ๑

แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดปัตตานี (ต่อ)

จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง	แหล่งข้อมูล
	เจ้าอาวาส	วัดบ่อทอง
		วัดวัดบិយาราม
		สำนักสงฆ์ชุมมาลีริคาม
		วัดวัดนาประดู่
		วัดจุฬามณี
		วัดปูรพาราม
		วัดพระมหาประสิทธิ์
		วัดทรายขาว
		วัดหลักเมือง
พระภิกษา, สามเณร (ลูกวัด)	พระภิกษา, สามเณร (ลูกวัด)	ตามรายชื่อวัดที่เป็น แหล่งข้อมูล
กรรมาการวัด	กรรมาการวัด	ตามรายชื่อวัดที่เป็น แหล่งข้อมูล
พุทธศาสนาชน	บ้านบិយาราม	
		บ้านชุมมา
		บ้านนาประดู่
		บ้านແเป็น
		บ้านยาม
		บ้านเกะ
		บ้านบ่อทอง
		บ้านทรายขาว
		บ้านพูรพาราม

ຕາງ່າງ ແ
ແສດງກລຸ່ມຕົວອ່າງທີ່ໃຊ້ໃນກາງວິຈີຍໃນຈັງຫວັດຍະລາ

ຈັງຫວັດ	ກລຸ່ມຕົວອ່າງ	ແລ້ວ່າງໝູນດ
ຍະລາ	ເຈົາຄຄະຈັງຫວັດ	ຈັງຫວັດຍະລາ
	ເຈົາຄຄະຄຳເກອ	ຄຳເກອບເບຕົງ
		ຄຳເກອຮັມນັນ
		ຄຳເກອເມື່ອງ
		ຄຳເກອກາບັງ
		ຄຳເກອຫາຣົດ
		ຄຳເກອຍະຫາ
		ຄຳເກອໜອງຈີກ
	ເຈົາຄຄະຕຳບລ	ຕຳບລເບຕົງ
		ຕຳບລບາລະ
		ຕຳບລລຳໄໝ໌
		ຕຳບລແມ່ໜວາດ
		ຕຳບລໂກຕາບາງ
		ຕຳບລລຳພະຍາ
		ຕຳບລຢູ່ໂປ
		ຕຳບລຍະຫາ
		ຕຳບລບັນນັງສຕາ
	ເຈົາຂາວາສ	ວັດວິວປະກາງ
		ວັດຍະຫາປະຫາວຸມ
		ວັດຈັນທົງຮັດາປະຫາວຸມ
		ວັດພູຮົມຄລ
		ວັດລຳໄໝ໌
		ວັດບາລະ
		ວັດຄູ່ສີລາວນາງາມ
		ວັດຢູ່ປະກາງ
		ວັດສົງປຸງຜູ້ງາມ
	ພະກິກໍ່າ,ສາມແນວ (ລູກວັດ)	ຕາມຮາຍ້ື່ອວັດທີ່ເປັນ ແລ້ວ່າງໝູນດ
	ກຽມກາງວັດ	ຕາມຮາຍ້ື່ອວັດທີ່ເປັນ ແລ້ວ່າງໝູນດ

ตาราง ๒

แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดยะลา (ต่อ)

จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง	แหล่งข้อมูล
	พุทธศาสนา	บ้านลำใหม่
		บ้านยุ่งโป
		บ้านยะหา
		บ้านบาละ
		บ้านโคกช้าง
		บ้านเฉลิมนิคม
		บ้าน กม.๗
		บ้านลำพะยา
		บ้านบันนังสตา

ตาราง ๓

แสดงกลุ่มตัวอย่างและจำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดราชบูรี (ต่อ)

จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง	แหล่งข้อมูล
ราชบูรี	เจ้าคณะจังหวัด	จังหวัดราชบูรี
	เจ้าคณะอำเภอ	อำเภอเมือง
		อำเภอรือเสาะ
		อำเภอราษฎร์
		อำเภอตากใบ
		อำเภอสุไหงโกลก
		อำเภอสุไหงปาดี
	เจ้าคณะตำบล	ตำบลโคกเดียน
		ตำบลเขานาค
		ตำบลพร่อง
		ตำบลบางขุนทอง
		ตำบลโคกเดียน
		ตำบลบางนาค
		ตำบลจวบ

ตาราง ๓

แสดงกลุ่มตัวอย่างและจำนวนแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยในจังหวัดนราธิวาส (ต่อ)

จังหวัด	กลุ่มตัวอย่าง	แหล่งข้อมูล
	เจ้าอาวาส	วัดสุทธิสารประดิษฐ์
		วัดตันหยงมัส
		วัดราชภารกษาเมือง
		วัดใบราณสติตย์
		วัดปรมัมคคลาวาส
		วัดชาลเนลิมเขต์
		วัดบุญญาaram
		วัดเขานาค
		วัดบางชุมนาค
	พระภิกษุ, สามเณร (ลูกวัด)	ตามรายชื่อวัดที่เป็น แหล่งข้อมูล
	กรุรวมการวัด	ตามรายชื่อวัดที่เป็น แหล่งข้อมูล
	พุทธศาสนาชนิกชน	บ้านสุคิริน
		บ้านโคกเคียน
		บ้านโคกตา
		บ้านน้ำขาวยะดา
		บ้านพร่อง
		บ้านบางชุมทอง
		บ้านราชภารกษาแมคคี
		บ้านพรหมนิวาส
		บ้านชาลเนลิมเขต

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้นี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์

และความรุนแรงของสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติศาสนาพุทธิของพระภิกษุ สามเณร วิถีการดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่องค์ความรู้ของศาสนา การสังคมสงเคราะห์ต่างๆ แนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบ การปฏิบัติศาสนาและภารกิจและการให้บริการด้านศาสนาแก่สังคม ปัญหา ข้อเสนอแนะ และความ

ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในการช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานกิจของ
พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ได้ผ่านการตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ ใน
การออกแบบเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๔ ท่าน ดังต่อไปนี้

(๑) ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจบรีดาบวิสุทธิ์ มหาวิทยาลัยบูรพา

(๒) รองศาสตราจารย์ ดร. ภาณุวัฒน์ สุริยฉัตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าธนบุรี

(๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพบูลย์ พัฒโนใหญ่ยิ่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

(๔) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปัญญา เลิศไกร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

๓.๓.๒ เทปบันทึกเสียงและแบบบันทึกเสียง

๓.๓.๓ กล้องถ่ายรูปดิจิตอล

๓.๔ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ สอบถาม และสังเกตเกี่ยวกับ
ผลกระทบต่อการปฏิบัติงานกิจของพระภิกษุ สามเณร วิถีการดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรม
ทางศาสนา การเผยแพร่องค์ความรู้ และการให้บริการด้านศาสนาแก่สังคมปัญหา ข้อเสนอแนะ
และความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในการช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานกิจ
ของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากกลุ่มบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ใน
ระหว่างวันที่ ๑ ตุลาคม – ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๐

และเนื่องจากเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่เสี่ยงอันตราย ผู้วิจัยได้ตัดเลือกผู้ช่วย
นักวิจัยจากบุคคลที่มีภูมิลำเนา มีความคุ้นเคยในพื้นที่ และมีความรู้ด้านการวิจัยและการเก็บ
รวบรวมข้อมูลภาคสนาม และสามารถสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ผู้ช่วยนักวิจัยที่ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่๓จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

(๑) นายธนิศร์ ชูเล่อน อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา

เขตฯ นครศรีธรรมราช ห้องเรียนปัตตานี ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดปัตตานี เก็บรวบรวมข้อมูลใน
พื้นที่จังหวัดปัตตานี

(๒) นายอัตตพงษ์ คงรัตน์ พลโททหารประจำการ และมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดยะลา เก็บ
รวบรวมข้อมูลในพื้นที่จังหวัดยะลา

๓) นายเพชร สมศรีกิจ ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมห้ามหมู่ปัลกรรม
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดนราธิวาส เก็บรวบรวมข้อมูลใน
พื้นที่จังหวัดนราธิวาส

๓.๔ การนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการ
๓.๑ นавิเคราะห์ จัดระบบ และนำเสนอด้วยวิธีการ
พรรณนาวิเคราะห์ โดยนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางและภาพถ่าย

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะเป็นการแสดงถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจะแสดงข้อมูลที่ได้จากการประมวลจากแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ ๑๗ มกราคม - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๐ โดยจำแนกให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่เกิดและลักษณะความรุนแรง ตลอดจนผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังต่อไปนี้

๔.๑ ลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูล จำแนกตามลักษณะต่างๆ ดังตารางที่

ตาราง ๓

แสดงเพศของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จังหวัด			รวม	ร้อยละ
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส		
ชาย	๘๐	๙๐	๑๑๗	๒๙๗	๘๖.๕๓
หญิง	๒๗	๒๙	๑๒	๖๘	๑๓.๔๗
รวม	๑๐๗	๑๑๙	๑๓๙	๓๓๕	๑๐๐.๐๐
ร้อยละ	๒๘.๕๓	๓๗.๔๗	๓๗.๔๐	๑๐๐.๐๐	

จากตาราง ๑ พบร่างกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดยะลา ร้อยละ ๒๘.๕๓ ปัตตานี ร้อยละ ๓๗.๔๗ และนราธิวาส ร้อยละ ๓๗.๔๐ โดยจำแนกเป็นเพศชายร้อยละ ๘๖.๕๓ และเป็นเพศหญิง ร้อยละ ๑๓.๔๗

ตาราง ๔

แสดงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	จังหวัด			รวม	ร้อยละ
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส		
ประถม	๕๐	๕๗	๖๐	๑๖๗	๔๔.๕๓
มัธยม	๓๔	๔๙	๕๐	๑๒๖	๓๓.๖๐
อนุปริญญา	๔	๑๙	๗	๒๖	๖.๑๓
ปริญญาตรี	๑๖	๒๗	๑๐	๕๓	๑๔.๑๓
สูงกว่าปริญญาตรี	๓	๑	๒	๖	๑.๖๐
รวม	๑๐๗	๑๓๗	๑๒๖	๓๖๔	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๒ พบร่วมกันว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นระดับ การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ ๔๔.๕๓) รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับมัธยม ปริญญาตรี อนุปริญญา และสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ ๓๓.๖๐, ๑๔.๑๓, ๖.๑๓ และ ๑.๖๐ ตามลำดับ)

ตาราง ๕

แสดงลักษณะของแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล	จังหวัด			รวม	ร้อยละ
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส		
วัด/หมู่บ้านไทยพุทธ อายุน้อยกว่า ๑๐ ปี	๑๘	๑๔	๒๘	๖๐	๑๖.๐๐
วัด/หมู่บ้านไทยพุทธ อายุมากกว่า ๑๐ ปี	๕๐	๙	๔๔	๑๐๖	๒๗.๔๐
วัด/หมู่บ้านไทยพุทธ สลิมรวมกัน	๓๗	๑๗	๕๗	๒๑๑	๕๖.๘๐
รวม	๑๐๗	๑๓๗	๑๒๖	๓๖๔	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๓ พบร่วมกันว่าแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นวัด/หมู่บ้านชาวไทยพุทธและมุสลิมอาศัยอยู่ด้วยกัน ร้อยละ ๕๖.๘๐ รองลงมาเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็น วัด/หมู่บ้านไทยพุทธที่มีอายุการก่อตั้งหมู่บ้านมากกว่า ๑๐ ปี ร้อยละ ๒๗.๔๐ และเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นวัด/หมู่บ้านไทยพุทธที่มีอายุการก่อตั้งหมู่บ้านน้อยกว่า ๑๐ ปี ร้อยละ ๑๖.๐๐

ตาราง ๖

แสดงสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จังหวัด			รวม	ร้อยละ
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส		
เจ้าคณะจังหวัด	๑	๑	๑	๓	๐.๙๐
เจ้าคณะอำเภอ	๖	๕	๕	๑๖	๕.๒๗
เจ้าคณะตำบล	๘	๔	๖	๑๘	๕.๙๐
เจ้าอาวาส	๙	๙	๗	๒๕	๖.๔๐
พระภิกษุ/สามเณร	๒๔	๓๑	๑๗	๗๖	๒๕.๘๗
คณะกรรมการวัด	๑๖	๓๗	๒๕	๙๐	๒๑.๓๓
พุทธศาสนา	๔๙	๕๑	๔๓	๑๓๖	๓๖.๒๗
ไม่ตอบว่าเป็น					
สถานภาพได้	๑	-	-	๑	๐.๒๗
รวม	๑๐๗	๑๓๗	๑๒๗	๓๖๑	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๖ พบร่างกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๓ จังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ๑๖ อำเภอ เจ้าคณะตำบล ๑๘ ตำบล เจ้าอาวาส ๒๕ วัด พระภิกษุ สามเณร ๗๖ รูป คณะกรรมการวัด ๙๐ คน และพุทธศาสนาในบริเวณหมู่บ้านใกล้วัด อีก จำนวน ๑๓๖ คน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๖๑ รูป/คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาจากการก่อความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งสิ้น

๔.๒ ลักษณะความรุนแรงที่เกิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะความรุนแรงที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปรากฏดังตาราง

ຕາຮາງ ၈

แสดงลักษณะความรุนแรงจากการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จำแนกแต่ละจังหวัด

ເທິກາຣົນຄວາມຮູ່ແຈງ	ຈັງຫວັດ			
	ຍະລາ	ປັບຕານີ	ນរາພິວສ	ວາມ
ໝູ້ມ່າ	໧	໨ໆ	-	໑່
ວາງຈະເບີດ	໧່	໩໦	໩່	໑໕໔
ໜຸ່ມຢືນ	໨໬		໨໬	໑ໜໍ
ປິງຈຸມໝູ້	○	໨ໆ	໩	໨໕
ປິງຈົດ	໨	-	-	໨
ປິງຈາວປ້ານ	໧່	໮	໩	໨
ເຜົາປ້ານ	໧່	໨໦	-	໨໖
ເຜົາໂຈງເຮືອນ	໨	໨	-	໩
ເຜົາວັດ	○	໨	-	໨
ເຜົາຍາງຈົດ	໩	-	-	໩
ທຳວ້າຍພວະ	໨	໨	໨	໨
ໝູ້ຕັດຄອ	໨	໨	໨	໑່
ປິງຈ້າກໜ້າທີ່ຂອງຈັກ	໨	-	-	໨
ັດກຸງປົກປະ/ເຜົາກຸງປົກປະ	-	໨	໬	໧
ເຜົາຕູ້ໂກຮສັພົກ	-	໨	-	໨
ເຜົາທຳລາຍສວນຍາງ	-	໧	-	໧
ກ່ອກວຸນໄດຍວິທີຕ່າງໆ	ນັບຄົງ	ນັບຄົງ	ນັບຄົງ	ນັບຄົງ
	ໄມ່ຄ້ວນ	ໄມ່ຄ້ວນ	ໄມ່ຄ້ວນ	ໄມ່ຄ້ວນ

หมายเหตุ . - นับเฉพาะในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ถึงวันที่สัมภาษณ์ (มีนาคม ๒๕๔๐)

จากตาราง ๕ พบร่วมกับลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีรายลักษณะแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ จากข้อมูลในตาราง พบร่วมกับในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และปัตตานีจะมีการก่อความไม่สงบโดยมีการชุมยิง และ วางระเบิดมากที่สุด ส่วนในพื้นที่จังหวัดยะลาพบว่า มีลักษณะของ การชุมยิง วางระเบิด และเฝ้าบ้านเรือนมากที่สุด ทั้งนี้จะเห็นว่ามีการก่อความไม่สงบโดยวิธีต่างๆ ในทุกพื้นที่นับจำนวนครั้งไม่ถ้วน

ในการก่อความไม่สงบที่เกี่ยวข้องกับวัด และพระภิกษุ สามเณร พบว่า ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มีการวางแผนเบิดจานวน ๔๐ ครั้ง ในจำนวนนี้เป็นการวางแผนเบิดวัด ๒ ครั้ง ในพื้นที่จังหวัด

นราธิวั� มีการจัดและเฝากฎิพะ จำนวน ๖ ครั้ง และในพื้นที่จังหวัดปัตตานีจำนวน ๑ ครั้ง ส่วนการทำร้ายพระภิกษุ และสามเณร พบร่วมกันที่โดยมีเหตุการณ์ทำร้ายพระภิกษุ ในพื้นที่จังหวัดยะลา จำนวน ๒ ครั้ง ปัตตานี ๑ ครั้ง และนราธิวั� ๒ ครั้ง
จากการสัมภาษณ์ถึงความรุนแรงที่กระทบต่อพระภิกษุ สามเณร พบร่วมกับการทำร้ายพระภิกษุถึงแก่命ภพ ๑ ราย ทำร้ายเด็กวัดจนถึงแก่ความตาย ๒ คน และเฝากฎิพะจำนวน ๑ หลัง เหตุเกิดที่วัดพรหมประสิทธิ์ ตำบลบ้านนอก อำเภอปานะ จังหวัดปัตตานี และจับเจ้าอาวาสมีดมีอและเท้าเพื่อซึ้งทรัพย์ เหตุเกิดที่วัดน้ำขวยยะลา ตำบลกาญคุลະ อำเภอแวง จังหวัดนราธิวั�

ส่วนลักษณะการก่อการร้ายที่ผู้ก่อการร้ายปฏิบัติต่อวัด พระภิกษุ สามเณร และการก่อการปฎิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีเป็นจำนวนนับครั้งไม่ถ้วน ได้แก่ การลอบทำร้ายขณะบิน蝙蝠, วางระเบิดในเส้นทางบิน蝙蝠^๑ จุดประทัดหรือส่งเสียงก่อการในเวลาทำการทำวัตรสวัสดิ์^๒ เยาวชนมุสลิมล้อเลียนพระสงฆ์^๓ เป็นต้น

^๑ วัดพรหมนิวาส ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัด นราธิวั�

^๒ วัดชลเนลิมเขต ตำบลสุไหงโกลก อำเภอสุไหงโกลก จังหวัดนราธิวั�

^๓ วัดรัตนานุภาพ ตำบลโต๊ะเต็ง อำเภอสุไหงปาดี จังหวัดนราธิวั�

ภาพ ๑ พระภิกษุในระเบิดขณะออกบิณฑบาต ที่จังหวัดนราธิวาส

ภาพ ๒ เหตุการณ์ระเบิดในขณะที่พระภิกษุ วัดพรหมนิวาส จังหวัดนราธิวาสและเด็กวัดออกบิณฑบาต

ภาพ ๓ - ๔ สามเณรธุกศะเกิดระเบิดในขณะออกบินทบำท เข้ารับการรักษาตัวที่
โรงพยาบาลปัตตานี
(วัดหลักเมือง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี)

๔.๓ ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินอันเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยตาราง ๖ และ ๗

ตาราง ๘

แสดงผลกระทบต่อชีวิตอันเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่
๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำแนกแต่ละจังหวัด

ผลกระทบต่อชีวิต	จังหวัด			
	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	ร่วม
ผลกระทบต่อชีวิตคุณภาพ				
เสียชีวิต	๑๐๗	๙๖	๙๗	๒๔๐
บาดเจ็บสาหัส	๓๕	๒๒	๑๔๐	๑๙๗
บาดเจ็บเล็กน้อย	๗๓	๒๒	๑๗๐	๒๖๕
ผลกระทบต่อชีวิตพระภิกษุ สามเณร				
มรณภาพ	-	๑	๑	๒
บาดเจ็บสาหัส	๖	๑	๕	๑๒
บาดเจ็บเล็กน้อย	๓	๑	๖	๑๐

หมายเหตุ .- นับเฉพาะในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ถึงวันที่สำรวจ (มีนาคม ๒๕๕๐)

จากตาราง ๖ พบร้า จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลกระทบต่อชีวิตของคุณภาพซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ โดยมีประชาชนเสียชีวิตมากที่สุดในจังหวัดยะลา โดยมีประชาชนเสียชีวิตจำนวน ๑๐๗ ราย รองลงมาคือ นราธิวาส และปัตตานี มีประชาชนเสียชีวิต ๙๖ และ ๙๗ รายตามลำดับ

ส่วนผลกระทบต่อชีวิตของพระภิกษุ สามเณร พบร้า มีพระภิกษุ มรณภาพในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส จังหวัดละ ๑ รูป นอกจากนี้มีพระภิกษุ สามเณรได้รับบาดเจ็บสาหัส ในพื้นที่จังหวัดยะลา ๖ รูป นราธิวาส ๕ รูป และปัตตานี ๑ รูป และมีพระภิกษุ สามเณรได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยในพื้นที่จังหวัดยะลา ๓ รูป ปัตตานี ๑ รูป และนราธิวาสอีก ๖ รูป

ตาราง ๙

แสดงผลกระทบต่อทรัพย์สินของบ้านเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัด

ชายแดนภาคใต้ จำแนกแต่ละจังหวัด

จังหวัด	ประเภททรัพย์สิน	จำนวน	มูลค่าความเสียหาย
ยะลา	วัด	-	-
	บ้านเรือน	๑๒	๔๑,๘๐๐,๐๐๐
	ที่ทำกิน	๒	๓๐๐,๐๐๐
	เครื่องมือทำกิน	๔	๕๐๐,๐๐๐
ปัตตานี	วัด	๓	๕๐๑,๐๐๐
	บ้านเรือน	๑๑	๕๕๐,๐๐๐
	ที่ทำกิน	๔	๗๐๐,๐๐๐
	เครื่องมือทำกิน	๔	๔๐๐,๐๐๐
นราธิวาส	วัด	๗	๙๘๐,๐๐๐
	บ้านเรือน	๔	๕๐๐,๐๐๐
	ที่ทำกิน	-	-
	เครื่องมือทำกิน	๑	๑,๕๐๐,๐๐๐

หมายเหตุ .- นับเฉพาะในพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง ถึงวันที่สัมภาษณ์ (มีนาคม ๒๕๕๐)

จากตาราง ๙ พบร่วมกับ รายงานเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทรัพย์สินได้รับความเสียหาย โดยความเสียหายส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเรือนของประชาชน ซึ่งเกิดขึ้นในทุกจังหวัด ส่วนความเสียหายที่เกิดกับวัดนั้น ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสจะมีวัดได้รับความเสียหายมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี

๔.๔ ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาด้วยความเชื่อในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลกระทบวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาด้วยความเชื่อในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังต่อไปนี้

๔.๔.๑ ผลกระทบด้านวิถีการดำเนินชีวิต

(๑) การบินพาต

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า พระภิกขุ สามเณรในพื้นที่ดังกล่าวได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อก่อนกันทุกจังหวัด คือ เกิดความไม่ปลอดภัยในการบินทبات การบินทباتในบางครั้งมีอันตรายจากการระเบิดที่ผู้ก่อความไม่สงบวางไว้ ดังกรณีที่เกิดกับพระภิกขุ สามเณร แฉลเด็กวัดได้รับบาดเจ็บ นอกจากนั้น การบินทباتแต่ละครั้งต้องมีทหารคุ้มกันให้ความปลอดภัย ทำให้เกิดความไม่สงบในการบินทباتและเป็นภาพที่สร้างความสังเขปให้ผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง ในส่วนของชาวบ้านเอง ก็ได้รับผลกระทบเหตุการณ์ดังกล่าว เมื่อพระสงฆ์ไม่สามารถบินทباتได้ จึงเป็นหน้าที่ของชาวบ้านที่จะต้องนำอาหารมาถวายพระสงฆ์ที่วัดทั้งมือเข้าและมือเพล ในบางวัดพุทธศาสนาในละแวกวัด ได้สร้างโรงครัวขึ้นในวัดและมีการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนจัดเร่งกันในการมาปรุงอาหารถวายพระภิกขุ สามเณรที่วัด

ผลกระทบดังกล่าวสะท้อนจากการให้สัมภาษณ์ของพระภิกขุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ บางส่วนดังต่อไปนี้

พระมหาอนุชา อนุชาโต กล่าวว่า “ผลกระทบที่เกิดจากการที่พระไม่สามารถออกบินทباتได้ เนื่องจากมีความไม่ปลอดภัย ทำให้ยอมต้องนำอาหารมาถวายพระที่วัด สร้างความลำบากให้กับโยมเป็นอย่างมาก”^๖

ภาพ ๕ พระภิกขุ สามเณร บินทباتภายใต้การให้ความคุ้มครองของเจ้าหน้าที่ทหาร

^๖ สัมภาษณ์ พระมหาอนุชา อนุชาโต เจ้าอาวาสวัดพระประสิทธิ์ ต. บ้านนอก อ. ปานะเราะ จ.ปีต渐นี เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๐, นายธนิศร์ ชูเลื่อน ผู้สัมภาษณ์.

ส่วนพระวันชัย จิตปุณณิพู พระลูกวัดหลักเมือง ต.รุสະมີແລ ອ.ເມືອງ ຈ. ປັດຕານີ ກລ່າວວ່າ “ ຕອນນີ້ ເຮື່ອກາບີນທບາດ ເປັນເຮື່ອກາບີນທຳການມາກ ເມື່ອກ່ອນໄມ່ຈໍາເປັນຕ້ອງມືຖາຣຄອຍຄຸ້ມກັນ ແຕ່ ບັງຈຸບັນ ຈຳເປັນຕ້ອງມີເຈົ້າຫັນທີ່ທ່ານວິທີ່ນີ້ມີຄອຍຄຸ້ມກັນໃຫ້ພວະດ້ວຍ ກາຮອກໄປຢູ່ຮ່າງນອກກ ເຊັ່ນກັນ ຈະໄປໄໝແຕ່ລະຄຽ້ງຕ້ອງໃຫ້ທ່ານວິປັດ້ວຍ ຮູ້ສຶກເຄື່ອດບ້າງເວລາຈະຕ້ອງເດີນທາງໄປໄໝ່ໜ້າ ໄກນ... ”^๐

ພຣະໄພສາລຄຸນາກຣ ເຈົ້າຄະນະຄໍາເນັກກາບັງ ເຈົ້າອາວາສວັດສຶກປຸນນາຮາມ ຕ.ລຳພຣະຍາ ອ.ເມືອງ ຈ.ຍະລາ ກລ່າວຄົງຜລກຮະບປໃນກາບີນທບາດຂອງພຣະກິກຊຸສາມເນຣໃນຈັງຫວັດຍະລາ ວ່າ “ເມື່ອມີເຫຼຸກຮົມວາງຈະເປີດແລະພວະທີ່ບິນທບາດໄດ້ຮັບບາດເຈັບ ທຳໃຫ້ພວະໃນພື້ນທີ່ຕ່າງໆ ຕ້ອງພິຈານາວ່າຈະທຳອຍ່າງໄວ ບາງວັດໃຫ້ພວະຍຸດບິນທບາດ ຈົນກວ່າເຫຼຸກຮົມຈະສູງກວະປົກຕີ ບາງແໜ່ງໜ້າວບ້ານກົນນໍາອາຫາວໄປຄວາຍໃຫ້ພຣະສຶກວັດ ຮູ້ອັບກາງແໜ່ງໜ້າວບ້ານກົນພົດເປັນໝູນເວີຍນັກນີ້ໄປປຸງອາຫາຄວາຍພວະທີ່ວັດທັງສອງມື້ອ່າຍ...ອາຕມາດູແລ້ວຮູ້ສຶກສັງເວົ້າໃຈມາກ... ”^๑

ສ່ວນທີ່ຈັງຫວັດນາຮົມວັສ ກົດໄດ້ຮັບຜລກຮະບປໃນກາບີນທບາດເຊັ່ນເດືອກັນ ດັກກາໃຫ້ສົມກາຜົນໝົງຂອງ ພຣະທົດ ຄຸນວໂຮ ເຈົ້າອາວາສວັດທອງດີປະໜາມ ຕ.ສູ່ແໜ່ງໂກລກ ອ. ສູ່ແໜ່ງໂກລກ ຈ. ນາຮົມວັສ ວ່າ “ ຄ່ອນຂ້າງມີຄວາມຫວາດຮະແວງເປັນອຍ່າງມາກໃນຂະນະທີ່ບິນທບາດ ໄນກວບວ່າຈະເກີດເຫຼຸກຮົມຮ້າຍຕອນໄໝ້ ຕອນນີ້ຈະອອກບິນທບາດຕ້ອງໃຫ້ມີຫຼຸດເຈົ້າຫັນທີ່ຄອຍຄຸ້ມຄອງ ຖ້າວັນໄໝ້ມີມີເຈົ້າຫັນທີ່ກີຈະໄຟກໍລ້າອອກບິນທບາດ ”^๒

ເຊັ່ນເດືອກັນກັບ ພຣະຫາຕີ ຂາດສໂງ ພຣະລູກວັດພຣະມນິວາສ ຕ.ນາງນາຄ ອ.ເມືອງ ຈ. ນາຮົມວັສ ທີ່ໃຫ້ສົມກາຜົນໝົງຜລກຮະບປໃນກາບີນທບາດຂອງພຣະກິກຊຸສາມເນຣໃນຈັງຫວັດນາຮົມວັສ ວ່າ “ ໄນສາມາດບິນທບາດໄດ້ ລາກໄໝມືຖາຣຫີ້ອເຈົ້າຫັນທີ່ຂອງໜຸ່ມໜຸ່ມຄອຍຄຸ້ມກັນ ຂະນະບິນທບາດກົດຕ້ອງຄອຍຮະວັງຕ້ວຕລອດເວລາ ”^๓

^๐ ສົມກາຜົນ ພຣະວັນຈີຍ ຈິຕປຸ່ງໂພູ ພຣະລູກວັດຫຼັກເມືອງ ຕ. ຮູ່ສະມີແລ ອ.ເມືອງ ຈ. ປັດຕານີ ເມື່ອວັນທີ ۲۵ ຕຸລາຄົມ ۲۵۶۰, ນາຍອົນິສົຮ ທູ້ເລື່ອນ ຜູ້ສົມກາຜົນ

^๑ ສົມກາຜົນ ພຣະໄພສາລຄຸນາກຣ ເຈົ້າຄະນະຄໍາເນັກກາບັງ ເຈົ້າອາວາສວັດສຶກປຸນນາຮາມ ຕ.ລຳພຣະຍາ ອ.ເມືອງ ຈ. ຍະລາ ເມື່ອວັນທີ ۲۵ ຕຸລາຄົມ ۲۵۶۰, ນາຍອັດຕພຣ ຂອງວັນ ຜູ້ສົມກາຜົນ.

^๒ ສົມກາຜົນ ພຣະທົດ ຄຸນວໂຮ ເຈົ້າອາວາສວັດທອງດີປະໜາມ ຕ.ສູ່ແໜ່ງໂກລກ ອ.ສູ່ແໜ່ງໂກລກ ຈ. ນາຮົມວັສ ເມື່ອວັນທີ ۱۰ ຕຸລາຄົມ ۲۵۶۰, ນາຍເພິ່ງ ສມັກກົງ ຜູ້ສົມກາຜົນ.

^๓ ສົມກາຜົນພຣະຫາຕີ ຂາດສໂງ ພຣະລູກວັດ ວັດພຣະມນິວາສ ຕ. ບາງນາຄ ອ.ເມືອງ ຈ.ນາຮົມວັສ ເມື່ອວັນທີ ۱۵ ຕຸລາຄົມ ۲۵۶۰, ນາຍເພິ່ງ ສມັກກົງ ຜູ້ສົມກາຜົນ.

ภาพ ๖,๗,๘

การออกบิณฑบาตของ
พระภิกษุ สามเณร ต้องมี
เจ้าหน้าที่หารืออยคุ้มกัน
(วัดหลักเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี)

๒) การทำกิจของสังฆและความเป็นอยู่ในวัด

พระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ในการทำกิจของสังฆและความเป็นอยู่ในวัด โดยจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ดังกล่าวได้รับผลกระทบ คือ เกิดความวิตกกังวลและมีความวุ่นวายถึงความไม่สงบตลอดเวลา อาจจะเกิดขึ้นได้ทุกเวลา จะทำกิจกรรม อะไรก็ต้องระมัดระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่มีความจำเป็นจริงๆ จะไม่พยายามออกจากวัด

ส่วนการป้องกันก็ทำได้โดยสร้างรั้ว และประตูอย่างแน่นหนา มีการเสริมลวด新闻网บกันเพื่อป้องกันคนเข้ามา หน่วยทางทหารได้มีการสร้างบังเกอร์ภายในบ้านเดือน ทำการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวของผู้ก่อความไม่สงบและเพื่อความปลอดภัยของพระภิกษุ สามเณรในวัด

ผลกระทบต่อพระภิกษุ สามเณรในการทำกิจของสังฆ และความเป็นอยู่ภายในวัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้สะท้อนให้เห็นจากการให้สัมภาษณ์ของบุคคลในพื้นที่ดังต่อไปนี้

นายเกษม พรมศรี คณะกรรมการวัดบ่อทอง อ.เมือง จ.ปัตตานี กล่าวถึงผลกระทบว่า “ ทั้งพระ ทั้งโยม มีความวิตกกังวลเป็นอย่างมากเวลาเดินทางออกนอกวัด มีความหวั่นไหวและตื่นตระหนกตลอดเวลา ใช้ชีวิตลำบากกว่าแต่ก่อนมาก ”^๑

พระครูสุวรรณธรรมย์ เจ้าอาวาสวัดบางขุนทอง และเจ้าคณะตำบลบางขุนทอง กล่าวถึงผลกระทบว่า “ การดำรงชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ มีความลำบากมาก ไม่กล้าออกเดินทางไปไหน บางครั้งญาติโยมจะนิมนต์ไปประกอบพิธีกรรมก็ไม่กล้าไป หากเจ้าภาพไม่มารับ หรือบางครั้งอยู่ในวัดก็จะถูกรบกวนจากวัยรุ่นต่างชาติศาสนา เช่น ญี่ปุ่น จักรยานยนต์ส่งเสียงดังรบกวน บางทีก็จุดประทัดใส่มาเข้าในวัด ”^๒

พระครูวิเชียรกิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดชิรปราการ และเจ้าคณะตำบลโภตนาวา กล่าวถึงผลกระทบว่า “ พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่มีความไม่สงบมากในการเดินทาง

^๑ สัมภาษณ์นายเกษม พรมศรี คณะกรรมการวัดบ่อทอง อ. โคกโพธิ์ จ. ปัตตานี เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐, นายธนิศร์ ชูเล่อน ผู้สัมภาษณ์.

^๒ สัมภาษณ์ พระครูสุวรรณธรรมย์ เจ้าอาวาสวัดบางขุนทอง และเจ้าคณะตำบลบางขุนทอง ต.บางขุนทอง อ.ตากใบ จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐, นายเพชร สมศรีกิจ ผู้สัมภาษณ์.

ไปไหนมาไหน ต้องลดเส้นทางในการไปปฏิบัติกิจทางศาสนา การปฏิบัติกิจทางศาสนาต้องปรับเปลี่ยนเวลาให้เหมาะสมและเกิดความปลอดภัยทั้งพระและญาติโยม”^๐

^๐ สมภาษณ์พระครูวิเชียรกิตติคุณ เจ้าอาวาสวัดวชิร巴拉กาน และเจ้าคณะตำบลโคตาบาڑ อ.โกตากาฐ อ. รามันน.จ.ยะลา เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๐, นายอัตตพง คงรัตน์ ผู้สัมภาษณ์.

ภาพ ๙,๑๐,๑๑ การติดตั้งก้าดองวงจรปิด และระบบวักเข้าความปลอดภัยให้กับวัด
และพระภิกษุ สามเณร
(วัดทรายขาว อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี)

ภาพที่ ๑๒,๑๓ การตั้งด่านและป้อมยามค่อยตรวจคนเข้าออก บริเวณทางเข้า
หมู่บ้าน มีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) หรือ
อาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน (อรบ.) ประจำอยู่เวรยามตลอดคืน
(ชุมชนวัดทรายขาว อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี)

ภาพ ๑๔ ส่วนหนึ่งของเครื่องมือสื่อสารที่เตรียมไว้ตามป้อมยามต่างๆ ที่ชุดรักษา
ความปลอดภัยหมู่บ้านใช้สำหรับสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ทหารยามชุดเชิน
(ชุมชนบ้านทรายขาว อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี)

ภาพ ๑๕ ส่วนหนึ่งของที่พักทหารที่เคยรักษาความปลอดภัยในวัดต่างๆ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
(วัดนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี)

ภาพ ๑๖ การเสริมลวดหนามบริเวณกำแพงวัด เป็นส่วนหนึ่งของมาตรการรักษาความปลอดภัยให้กับวัดและพระภิกษุ สามเณร เป็นภาพที่มีให้เห็นโดยทั่วไปตามวัดต่างๆ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
(วัดนาประดู่ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี)

๓) จำนวนพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลกระทบต่อจำนวนพระภิกษุ สามเณรในวัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ จากการสังเกตและเก็บข้อมูลภาคสนาม พบร่วม จำนวนพระภิกษุ สามเณรแต่ละวัดใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนพระและสามเณรลดลงทุกวัด บางวัดมีจำนวนไม่เพียงพอในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ทั้งนี้เป็นเพราะพระภิกษุ สามเณร มีความกลัวว่าจะไม่เกิดความปลอดภัยในชีวิตของตนเอง จึงขอรับความอุปถัมภ์จากพื้นที่ไปอยู่ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในต่างจังหวัด

จากการศึกษาข้อมูลจำนวนพระภิกษุ สามเณร พบร่วม จำนวนพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ จังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๑๙๙ ลูก ลดลงเหลือ จำนวน ๘๖๖ รูป ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐^๑

นอกจากนั้นจากการรายงานถึงสถานการณ์การย้ายออกจากร่องพื้นที่ของชาวไทยพุทธ ได้แสดงให้เห็นว่า จากการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการทำร้าย ผู้ชุมนุม ชาวไทยพุทธ ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง ทำให้พระภิกษุ สามเณร และชาวไทยพุทธที่เข้าไปทำงานหักกินในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หนีภัยออกมากเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ในพื้นที่ ต. ดุษงยอ อ. จะแนะ จ. นราธิวาส มีชาวไทยพุทธได้อพยพออกจากพื้นที่ทั้งหมด^๒

๔.๔.๒ ผลกระทบด้าน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบร่วม ผลกระทบด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ของพระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก สามารถประมวลผลกระทบได้ดังต่อไปนี้

- (๑) ไม่สามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามเวลาที่เหมาะสม ต้องปรับเวลาเพื่อความปลอดภัย แม้การเรียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก็ต้องเรียนเทียนก่อนค่ำ
- (๒) กิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่จะปรับเปลี่ยนประกอบพิธีกรรมในเวลากลางวัน

- (๓) พุทธศาสนาเช้าวัดเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่างเดียว
- (๔) เมื่อมีกิจกรรมต่อไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่บ้านของญาติโยม จะเลือก

^๑ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ “จำนวนพระภิกษุ สามเณร ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐.”, www.Onab.go.th, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๐.

^๒ www.Ads2.mweb.co.th/hserver สืบค้นเมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

เฉพาะที่เห็นว่ามีความปลอดภัยเท่านั้น หรืออาจต้องให้ทหารไว้ความคุ้มกันในขณะที่ไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามกิจกรรม

๔) ต้องลดขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (เช่น งานศพ) ให้น้อยลง

๖) ต้องปรับรูปแบบการประกอบพิธีกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

ผลกระทบดังกล่าว สะท้อนจากการให้สัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยยกมาบางส่วนดังต่อไปนี้
พระครูปรมายสีตคุณ เจ้าอาวาสวัดทรายขาว อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี
กล่าวว่า “ การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและเวลาใน
การประกอบพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งดัวพระที่ประกอบพิธี และญาติโยมที่มาร่วมใน
พิธี ดังเช่นที่วัดทรายขาวแห่งนี้ อาทิตย์มาเปลี่ยนเวลาสวดมนต์จากเวลา ๐๔.๓๐ น. เป็นเวลา
๐๗.๓๐ น. เมื่อฉันเข้าเสร็จ การสวดศพ เปลี่ยนจากเวลา ๒๐.๓๐ น. เป็น ๑๖.๐๐ น. ให้เสร็จ
ก่อนค่ำ การเวียนเทียนในวันสำคัญทางศาสนา ก็เปลี่ยนจากเวียนเทียนตอนกลางคืน มาเป็นตอน
กลางวัน เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ – ๑๗.๐๐ น. ก็เสร็จแล้ว ส่วนการปوارณาเข้าพระราช ก็เปลี่ยน
จาก ๒๑.๐๐ น. เป็น ๑๗.๐๐ น. เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยทั้งของพระและโยมดังที่
อาทมากล่าวแล้ว ”^๘

พระครูเกษมธรรมธิดา เจ้าคณะตำบลเบตง เจ้าอาวาสวัดพุทธมงคล ต.อี้เงย อ.

เบตง จ. ยะลา กล่าวว่า “ตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของเรารับผลกระทบเป็นอย่างมาก ที่เห็นได้ชัดเจนคือ มีประชาชนมาร่วมพิธีกรรมทางศาสนาลดน้อยลงมาก ทั้งพระทั้งโยม ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของตน พิธีกรรมบางอย่างต้องทำให้เสร็จในตอนกลางวัน ไม่มีใครยกออกจากไปหนตอนกลางคืน มันไม่ปลอดภัย”^๑

เข่นเดียวกับ พระครูอุดลนิคมเขต เจ้าคณะตำบลลำใหม่ เจ้าอาวาสวัดถ้ำทะลุ ต.หน้า
ถ้ำ อ.เมือง จ.ยะลา ที่กล่าวถึงผลกระทบในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในพื้นที่ อ.เมือง จ.
ยะลา ว่า “มันต้องปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบและเวลาในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเพรากลัว
อันตรายที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะในช่วงกลางคืน การสาดมนต์ ทำวัตร บางวันอาจสวดสักนิด ย่อๆ
การสวดศพ เมื่อก่อนตั้งศพที่บ้านได้ แต่ปัจจุบันต้องตั้งที่วัด เพราะมีเจ้าหน้าที่ทหารอยู่ด้วย

០ សំភាជនីរវគ្គរូបរាស៊ាមីទីតំកុល ជោគរាសវត្ថុរាយខាង ព.ទរាយខាង ភ.គិកពិភិ ឈ.ប៉ែតានី
ម៉ែនវានៅថ្ងៃ ៧ ពាក្យម ២៥៥០, នាយកិនិគិ ឬលើអ្ន ដែលបាន ដំសំភាជនី.

๐ สมภาษณ์พระครูไกษมธรวรรณhardt เจ้าคณ์ตำบลเบตง เจ้าอาวาสวัดพุทธมงคล ต. อัยเงย
อ.เบตง จ.ยะลา เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๐ นายอัตตพิร คงวัฒน์ ผู้สมภาษณ์.

ความปลดปล่อยให้ ส่วนราชการภาคพื้น เปลี่ยนมาสวดในช่วงเวลาเย็นประมาณ ๑๗.๐๐ น. จากที่ เคยสวดเวลา ๑ ทุ่มถึง ๒ ทุ่ม”^๖

ส่วนที่จังหวัดนราธิวาส กิจการได้รับผลกระทบในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของ พระภิกษุ สามเณร ก็เข้มเดียวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดยะลา ดังคำให้ สัมภาษณ์ของพระครูพิพัฒน์บุญเขต เจ้าอาวาสวัดเขานาคา และเจ้าคณะตำบลเขานาคา ว่า “ทุก วัดในพื้นที่ มีการเปลี่ยนแปลงเวลาการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทุกกิจกรรม โดยมีการ ประกอบพิธีกรรมในเวลากลางวันทั้งหมด ส่วนการสวดอภิธรรมศพ ก็เปลี่ยนจากหัวคิ่มมาเป็นตอน เย็น และให้เสร็จก่อนค่ำ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของญาติโยมและพระ”^๗

^๖ สัมภาษณ์พระครูอุดนิคมเขต เจ้าคณะตำบลสำราญ ต.หน้าถ้ำ อ.เมือง จ.ยะลา เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๐, นายอัตตพง คงรัตน์ ผู้สัมภาษณ์.

^๗ สัมภาษณ์พระครูพิพัฒน์บุญเขต เจ้าอาวาสวัดเขานาคา และเจ้าคณะตำบลเขานาคา ต.เขานาคา อ.เมือง จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐, นายเพชร สมควรกิจ ผู้สัมภาษณ์.

ກາພທີ ១៧, ១៨ ກາຈປະກອບພຶກຮຽມທາງສາສນາ ມີເຈົ້າໜ້າທີ່ທ່າຮມາຄອຍໃຫ້ຄວາມ
ປລດດັກຍຸກຄັ້ງ
(ກາວທອດກຸງສູນຂອງ ນຈຣ. ທ້ອງເວິຍນປັດຕານີ້ ຕຸລາຄມ ແຂວງ)

ภาพที่ ๑๙,๒๐,๒๑,๒๒,๒๓ การประกอบพิธีกรwm ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
ได้มีการปรับเปลี่ยนเวลา มาประกอบพิธีในตอน
กลางวัน ก่อนพlobค่ำ เพื่อความปลอดภัยของ
พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนาที่เข้าร่วมในพิธี
(การเวียนเทียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวัดหลักเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดปัตตานี)

๔.๔.๓ ผลกระทบด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า พระภิกษุสามเณรในพื้นที่ได้รับผลกระทบในการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา สามารถประมวลผลกระทบในด้านดังกล่าว ได้ดังต่อไปนี้

- ๑) ไม่สามารถเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่
- ๒) ไม่สามารถออกไปเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ใกล้ๆ ได้
- ๓) มีพระผู้ทรงคุณวุฒิหรือพระธรรมกถีกันอยู่ดัง
- ๔) การไปเผยแพร่หลักคำสอนแต่ละครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยให้ความคุ้มครอง

- ๕) ขาดพาหนะรับ - ส่งในการเดินทางไปเผยแพร่หลักคำสอน
- ๖) สามารถเผยแพร่หลักคำสอนได้เฉพาะที่วัดในวันพระเท่านั้น
- ๗) มีพุทธศาสนาชนเข้าร่วมกิจกรรมฟังธรรมน้อยลงเนื่องจากเกรงความไม่สงบ

ปลดดภัย

๘) บางพื้นที่มีการก่อการโดยใช้วิธีการหลายรูปแบบ เช่น เปิดเครื่องขยายเสียงและหันลำโพงเข้ามาในบริเวณวัด จุดประทัดครบวงน เป็นต้น

ผลกระทบดังกล่าว สะท้อนจากการให้สัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยจะยกมาในบางส่วนดังต่อไปนี้

ประชาชน (ไม่ประสงค์จะออกนาม) บ้านยาม ต.ยาม อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี กล่าวถึงผลกระทบที่พระภิกษุสามเณรได้รับในด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาว่า “พระไม่สามารถจะเผยแพร่หลักคำสอนทางศาสนาได้อย่างเต็มที่ ทำได้แต่เพียงในวัดและในวันพระเท่านั้น จัดเดินทางไปเทศน์สั่งสอนประชาชนนอกราช ก็เกรงความไม่ปลอดภัย” ^๐

พระรุ่งเรือง จากราษฎร์ พระอาสาในโครงการพระอาสาของพระอาชารย์วีรพันธ์ กิตติสโตร กล่าวว่า “การเดินทางไปเผยแพร่หลักคำสอนของศาสนานั้น อาทماจะเลือกไปในบางสถานที่ที่เห็นว่าปลอดภัยเท่านั้น หรือในบางที่ที่เจ้าหน้าที่ทหารสามารถร่วมเดินทางไปคุ้มกันให้ได้ ถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่ไปคุ้มกันให้ ก็จะยกเลิกการเดินทางไปเผยแพร่คำสอนที่รับนิมนต์ไว้” ^๐

^๐ สัมภาษณ์ผู้ไม่ประสงค์จะออกนาม บ้านยาม ต.ยาม อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๐, นายธนิศร์ ชูเล่อน ผู้สัมภาษณ์.

^๑ สัมภาษณ์ พระรุ่งเรือง จากราษฎร์ พระอาสาในโครงการพระอาสาของพระอาชารย์วีรพันธ์ กิตติสโตร เมื่อวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๐, นายธนิศร์ ชูเล่อน ผู้สัมภาษณ์.

พระครูพิทักษ์คงคานนิมิต เจ้าคณะตำบลแม่น้ำด่าน เจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ต.ราษฎร์ อ.ราชบูรณะ จ.ยะลา กล่าวว่า “ผลกระทบทางด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพื้นที่อำเภอราษฎร์ จะเป็นเรื่องของการขาดพระภิกษุที่ทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระธรรมกถีกหรือพระผู้ทรงคุณอุณิจไม่ค่อยเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในพื้นที่เหล่านี้ เนื่องจากไม่ปลอดภัยในการเดินทาง”^๑

เช่นเดียวกับ พระอาจารย์มงคล มั่งคลที่ไป พระภิกษุลูกวัด วัดจันทร์รากาปะชาราม ต. ตาเนาะแม่เราะ อ.เบตง จ.ยะลา ที่กล่าวถึงผลกระทบในการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพื้นที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ว่า “ผลกระทบในด้านนี้คือ ขาดนักเผยแพร่ที่มีความรู้ความสามารถในการสอนในด้านธรรมะมาก่อนแล้ว ส่วนพระในพื้นที่สามารถเผยแพร่ได้ในชุมชน หรือบริเวณใกล้เคียงเท่านั้น”^๒

ส่วนพระครูวัดธรรมภานี เจ้าอาวาสวัดบุญนาราม และเจ้าคณะตำบลพร่อง อ.ตาก ไป จ.นราธิวาส กล่าวถึงผลกระทบในการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพื้นที่อำเภอตาก ไป จังหวัดนราธิวาส ว่า “การเทคโนโลยีทางด้านการเผยแพร่หลักคำสอนสามารถทำได้เฉพาะวันพระ และในวัดเท่านั้น ไม่สามารถจะไปเทคโนโลยีทางด้านการเผยแพร่หลักคำสอนนอกพื้นที่ได้ นอกจากนั้นยังมีปัญหาสำคัญที่เป็นผลกระทบในการเผยแพร่ศาสนา คือ ขาดพระนักเทคโนโลยี ใจจากมีพระบัญญาก็ไปจากพื้นที่ บางวัดมีพระไม่ถึง ๕ รูป ทำให้เป็นปัญหาในการประกอบพิธีทางศาสนาด้วย”^๓

๔.๔.๔ ผลกระทบด้านการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับผลกระทบด้านการให้การสังคมสงเคราะห์ต่างๆ ของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบร่วมกัน พบว่า มีผลกระทบ ดังต่อไปนี้

- (๑) พระภิกษุ สามเณรขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมด้านการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เพราะความขาดด้วยแรงกระห่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก
- (๒) ขาดแวงร่วมในการให้การสังคมสงเคราะห์เนื่องจากบุคคลผู้สนับสนุนในด้านต่างๆ ไม่กล้าเข้ามายังพื้นที่

^๑ สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์คงคานนิมิต เจ้าคณะตำบลแม่น้ำด่าน ต.ราษฎร์ อ. ราชบูรณะ จ. ยะลา เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๐, นายอัตตพง คงวัฒน์ ผู้สัมภาษณ์.

^๒ สัมภาษณ์พระมงคล มั่งคลที่ไป พระลูกวัด วัดจันทร์รากาปะชาราม ต. ตาเนาะแม่เราะ อ.เบตง จ.ยะลา เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๐, นายอัตตพง คงวัฒน์ ผู้สัมภาษณ์.

^๓ สัมภาษณ์พระครูวัดธรรมภานี เจ้าอาวาสวัดบุญนาราม และเจ้าคณะตำบลพร่อง ต.พร่อง อ.ตาก ไป จ.นราธิวาส เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๐, นายเพชร สมศรีกิจ ผู้สัมภาษณ์.

๓) กิจกรรมด้านการสังคมสงเคราะห์แก่ชุมชนบางกิจกรรมต้องยกเลิกไป
เนื่องจากเกิดความไม่ปลอดภัยทั้งตัวพระและผู้เข้าร่วมกิจกรรม

(๔) ในบางพื้นที่ ประชาชนกลับเป็นฝ่ายให้การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือพระภิกษุ
สามเณรมากขึ้น เช่น การนำอาหารไปถวายพระภิกษุ สามเณรถึงในวัด การจัดรถรับ-ส่งให้ความ
สะดวกในการเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา และการช่วยเป็นหูเป็นตาให้ความปลอดภัยแก่
พระภิกษุ สามเณรมากขึ้น เป็นต้น

๔.๔. ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ ของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ
ของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ
เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง พบข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติ
ศาสนกิจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ความไม่สงบและรุนแรงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
ดังต่อไปนี้

๔.๑ ด้านการดำรงชีวิต

- ๑) จัดให้มีที่หารครอบคุ้มครองเวลาบิณฑบาต
- ๒) เพิ่มกำลังทหารคุ้มครองวัดและหมู่บ้านทุกจุด
- ๓) เพิ่มมาตรการเพื่อความปลอดภัย เช่น มีการตรวจตราการเข้า – ออกในวัด
อย่างละเอียด โดยเฉพาะบุคคลแปลกหน้าหรือบุคคลที่มีท่าทีแปลก ๆ

๔.๒ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

- ๑) ควรปรับเปลี่ยนเวลาในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา โดยให้เสร็จ
สิ้นในเวลากลางวัน
- ๒) ควรประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาโดยย่อๆ
- ๓) ให้รัฐจัดฟุ่มกริ่นไปถวายพระที่ลำบาก โดยการร่วมเป็นเจ้าภาพ เพื่อใช้ในการ
บูรณะซ่อมแซมสิ่งที่จำเป็น
- ๔) ให้ทหารคุ้มครองขณะประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือจัดงานในวัด

๔.๓ ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

- ๑) ควรเผยแพร่หลักคำสอนเฉพาะภายในวัดเท่านั้น
- ๒) ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบในการเผยแพร่ เช่น เผยแพร่ทางเสียงวิทยุชุมชนใน
หมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง จัดทำเทป หรือ ซี.ดี. หรือวิทยุให้ประชาชน

๔.๔ ด้านการสังคมสงเคราะห์

- ๑) หน่วยงานภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้วัดที่มีโครงการด้านการสังคม

สงเคราะห์แก่ชุมชน

- (๒) หน่วยงานภาครัฐที่อยู่นอกพื้นที่ ควรให้ความสนใจและยื่นมือเข้าให้ความช่วยเหลือแก่วัด และชุมชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่
- (๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาทุนเพื่อสงเคราะห์แก่พระภิกษุ สามเณรที่อาพาธ หรือจัดเวชภัณฑ์ ยาภัณฑ์ ฯลฯ ตามความต้องการของชุมชน

๔. ๖ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการประมวลความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้ง ๓ จังหวัด ได้สะท้อนความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ดังต่อไปนี้

- (๑) ต้องการให้ดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตอย่างทั่วถึง โดยอาจจัดชุดทหารเข้าเรวยามหน้าวัด - หลังวัด
- (๒) ต้องการให้จัดสวัสดิการโดยเฉพาะปัจจัยสี่ให้ตามความเหมาะสม
- (๓) ต้องการให้ดูแลด้านสาธารณสุขให้กับพระภิกษุ สามเณรอย่างทั่วถึง
- (๔) ต้องการให้จัดรถรับส่งในการเผยแพร่ศาสนา
- (๕) ต้องการให้จัดหาอุปกรณ์ป้องกันภัย เช่น ติดตั้งกล้องวงจรปิดให้แต่ละวัด
- (๖) ต้องการให้จัดอุปกรณ์สื่อสาร เพื่อรับ - ส่ง ข่าวสารให้รู้ทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในแต่ละวัน
- (๗) ต้องการให้จัดสรรงบประมาณในการสงเคราะห์ประชาชน
- (๘) ต้องการให้รัฐบาลให้การสนับสนุนทางการเมือง ให้ชาวไทยพุทธย้ายออกจากพื้นที่ หากไม่มีชาวพุทธในพื้นที่ ศาสนาพุทธจะไม่มีมาตรฐานไปด้วย
- (๙) ต้องการให้รัฐร่วมเป็นเจ้าภาพในพิธีกรรมทางศาสนาทุกกิจกรรมที่จัดขึ้น
- (๑๐) ต้องการให้รัฐจัดทำสถิติวัด หรือสำนักสงฆ์ที่มีความเดือดร้อนและให้ความช่วยเหลือตามลำดับความจำเป็น แต่ให้ทั่วถึง
- (๑๑) ต้องการให้รัฐรายงานความคืบหน้าในการแก้ปัญหาทุกด้านให้พระภิกษุ และสามเณรได้ทราบด้วย
- (๑๒) ต้องการให้รัฐ จัดฟุ่มกฎหมายปีกษาภัยวัดที่ขาดแคลน เพื่อนำเงินไปบูรณะซ่อมแซม ปรับปรุงวัด
- (๑๓) ต้องการให้รัฐจัดทำหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับธรรมะให้กับวัดทุกวัดใน

พื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทำได้ง่ายขึ้น
๑๔) ต้องการให้รัฐจัดให้มีการอบรมหลักสูตรการวัดความปลอดภัยใน
หมู่บ้าน

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะเป็นการสรุปถึงผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษา ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ในด้านวิถีการดำรงชีวิต การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และการสังคม สงเคราะห์ต่างๆ และเพื่อศึกษาปัญหาพร้อมข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจ ตลอดจนความซวยเหลือจากการรัฐต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ดังกล่าว โดยผู้วิจัยจะได้นำสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ลักษณะความรุนแรงที่เกิด

ผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะความรุนแรงที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบร้า ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และปัตตานีจะมีการก่อความไม่สงบโดยมี การชุมยิง และ วางระเบิดมากที่สุด ส่วนในพื้นที่จังหวัดยะลาพบว่า มีลักษณะของการชุมยิง วาง ระเบิด และเผาบ้านเรือนมากที่สุด ทั้งนี้จะเห็นว่ามีการก่อการโดยวิธีต่างๆ ในทุกพื้นที่นับจำนวน ครั้งไม่ถ้วน

ในการก่อความไม่สงบที่เกี่ยวข้องกับวัด และพระภิกษุ สามเณร พบร้า มีการวาง ระเบิดวัดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี ๒ ครั้ง มีการจัดและเผาภูพะในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๖ ครั้ง และในพื้นที่จังหวัดปัตตานีจำนวน ๑ ครั้ง ส่วนการทำร้ายพระภิกษุ และสามเณร พบร้า มี ทุกพื้นที่ โดยมีเหตุการณ์ทำร้ายพระภิกษุ ในพื้นที่จังหวัดยะลา จำนวน ๒ ครั้ง ปัตตานี ๑ ครั้ง และ นราธิวาส ๒ ครั้ง

จากการสัมภาษณ์ถึงความรุนแรงที่กระทบต่อพระภิกษุ สามเณร พบร้า มีการทำร้าย พระภิกษุถึงแก่รณภาพ ๑ รูป ทำร้ายเด็กวัดจนถึงแก่ความตาย ๒ ศพ และเผาภูพะจำนวน ๑ หลัง เหตุเกิดที่วัดพรมประสิทธิ์ ตำบลบ้านนอก อำเภอปานะ จังหวัดปัตตานี และจับเจ้า อาวสัมพันธ์และเท้าเพื่อชิงทรัพย์ เหตุเกิดที่วัดน้ำขาวยะดา ตำบลกาญจน์ อำเภอแก้ง จังหวัด นราธิวาส

ส่วนลักษณะการก่อการร้ายที่ผู้ก่อการร้ายปฏิบัติต่อวัด พระภิกขุ สามเณร และการก่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกขุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีเป็นจำนวนนับครั้งไม่ถ้วน ได้แก่ การตอบทำร้ายขณะบินทبات วางระเบิดในเส้นทางบินทبات จุดประทัดหรือส่งเสียงก่อความไม่สงบในเวลาทำการ ทำวัตรสวามนต์ เยาชันมุสลิมล้อเลียนพระสงฆ์ เป็นต้น

๕.๑.๒. ผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินอันเกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบร้า มีผลกระทบต่อชีวิตของคุณหลาน ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ โดยมีประชาชนเสียชีวิตมากที่สุดในจังหวัดยะลา โดยมีประชาชนเสียชีวิตจำนวน ๑๐๗ ราย รองลงมาคือ นราธิวาส และปัตตานี มีประชาชนเสียชีวิต ๙๗ และ ๙๖ รายตามลำดับ

ส่วนผลกระทบต่อชีวิตของพระภิกขุ สามเณร พบร้า มีพระภิกขุ มรณภาพในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และนราธิวาส จังหวัดละ ๑ รูป นอกจากนั้นมีพระภิกขุ สามเณรได้รับบาดเจ็บสาหัส ในพื้นที่จังหวัดยะลา ๖ รูป นราธิวาส ๕ รูป และปัตตานี ๑ รูป และมีพระภิกขุ สามเณรได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยในพื้นที่จังหวัดยะลา ๓ รูป ปัตตานี ๑ รูป และนราธิวาสอีก ๖ รูป

จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีทรัพย์สินได้รับความเสียหาย โดยความเสียหายส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเรือนของประชาชน ซึ่งเกิดขึ้นในทุกจังหวัด ส่วนความเสียหายที่เกิดกับวัดนั้น ในพื้นที่จังหวัดนราธิวาสจะมีวัดได้รับความเสียหายมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี

๕.๑.๒ ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกขุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑) ผลกระทบด้านวิถีการดำเนินชีวิต พบร้า พระภิกขุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีผลกระทบด้านวิถีการดำเนินชีวิต ๓ ประการ คือ

- ๑.๑) ผลกระทบต่อการบินทبات มีความไม่สงบปกlodภัยและไม่ปลอดภัยในการบินทبات โดยการบินทباتทุกครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ทหารคุ้มกันให้ความปลอดภัย

๑.๒)ผลกระทบต่อการทำกิจของสงฆ์และความเป็นอยู่ในวัด
พระภิกขุ สามเณรมีความวิตกกังวลตลอดเวลา รู้สึกถึงความไม่ปลอดภัย จะทำกิจกรรมอะไรต้องระวังตัวอยู่ตลอดเวลา และหากไม่จำเป็นก็ไม่ออกจากวัด

๑.๓) จำนวนพระภิกขุ สามเณรในวัด มีการย้ายออกจากราชวัดไปอยู่ในที่ปลอดภัยต่างจังหวัดทำให้มีจำนวนพระภิกขุไม่เพียงพอในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

๒) ผลกระทบด้าน

การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พบว่า พระภิกขุ

สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลกระทบด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา คือ ไม่สามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามเวลาที่เหมาะสม ต้องปรับเวลาในการประกอบกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนาให้เสร็จก่อนค่ำ มีพุทธศาสนาเข้าร่วงเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอย่าง ลดกิจกรรมต่อไปการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่บ้านของญาติโยม โดยจะเลือกรับกิจกรรมต่อไปที่เห็นว่ามีความปลอดภัยเท่านั้น หรืออาจต้องให้ทหารให้ความคุ้มกันในขณะที่ไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามกิจกรรมต่อ ต้องลดขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์

๓) ผลกระทบด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา พบว่า

พระภิกขุไม่สามารถเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างเต็มที่ โดยสามารถเผยแพร่หลักคำสอนได้เฉพาะที่วัดในวันพระเท่านั้น ไม่สามารถออกไปเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ในพื้นที่ไกลฯ ได้ การไปเผยแพร่หลักคำสอนแต่ละครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยให้ความคุ้มครอง ขาดพานะรับ – ส่งในการเดินทางไปเผยแพร่หลักคำสอน มีพุทธศาสนาเข้าร่วมกิจกรรมฟังธรรมน้อยลงเนื่องจากเกรงความไม่ปลอดภัย และมีพระผู้ทรงคุณวุฒิหรือพระธรรมกถีน้อยลง

๔) ผลกระทบด้านการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ พบว่า พระภิกขุ สามเณรขาด

ความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมด้านการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ เพราะมีความหวาดระแวงระหว่างไทยพุทธกับไทยมุสลิมมากขึ้น ขาดแนวร่วมในการให้การสังคมสงเคราะห์เนื่องจากบุคคลผู้สนับสนุนในด้านต่างๆ ไม่กล้าเข้ามาในพื้นที่ กิจกรรมด้านการสังคมสงเคราะห์แก่ชุมชนบางกิจกรรมต้องยกเลิกไป เนื่องจากเกิดความไม่ปลอดภัยทั้งตัวพระและผู้เข้าร่วมกิจกรรม ในบางพื้นที่ประชาชนกลับเป็นฝ่ายให้การสงเคราะห์หรือช่วยเหลือพระภิกขุ สามเณรมากขึ้น เช่น การนำอาหารไปถวายพระภิกขุ สามเณรถึงในวัด การจัดตรวรับ-ส่งให้ความสะดวกในการเดินทางไปเผยแพร่พระพุทธศาสนา และการช่วยเป็นหูเป็นตาให้ความปลอดภัยแก่พระภิกขุ สามเณรมากขึ้น เป็นต้น

๕.๑.๓ ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนา

จากการประมวลข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนา ของพระภิกขุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง พบข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการปฏิบัติศาสนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ความไม่สงบและรุนแรงในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ

๕.๑ ด้านการดำรงชีวิต จัดให้มีที่พำนัชคุ้มครองเวลาบินทบาน เพิ่มกำลังทหารคุ้มครองวัดและหมู่บ้านทุกจุด และ เพิ่มมาตรการเพื่อความปลอดภัย เช่น มีการตรวจตราการเข้า – ออกในวัดอย่างละเอียด โดยเฉพาะบุคคลแปลงหน้าหรือบุคคลที่มีท่าทีแปลก ๆ

๕.๒ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ควรปรับเปลี่ยนเวลาในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางศาสนาโดยย่อๆ ให้รัชต์จัดพุ่มกฐินไปภายในวันเดียวกัน ไม่ต้องรอถึงวันที่ถัดมา โดยการร่วมเป็นเจ้าภาพ เพื่อให้ในกระบวนการบูรณะซ่อมแซมสิ่งที่จำเป็น และให้ห้ารคุ้มครองขณะประกอบพิธีกรรมทางศาสนา หรือจัดงานในวัด

๔.๗ ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ควรเผยแพร่หลักคำสอน
เฉพาะภายในวัดเท่านั้น และควรปรับเปลี่ยนรูปแบบในการเผยแพร่ เช่น เผยแพร่ทางเสียงวิทยุ
ชุมชนในหมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง จัดทำเทป หรือ ซี.ดี. ธรรมะให้ประชาชน

๕.๔ ด้านการสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้วัดที่มีโครงการด้านการสังคมสงเคราะห์แก่ชุมชน หน่วยงานภาครัฐออกชนที่อยู่นอกพื้นที่ ควรให้ความสนใจและยื่นมือเข้าให้ความช่วยเหลือแก่วัด และชุมชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาทุนเพื่อส่งเคราะห์แก่พระภิกษุ สามเณรที่อาพาธ หรือจัดเวชภัณฑ์ ยาภัณฑ์ ฯลฯ ให้กับชุมชนที่อยู่ห่างไกลชุมชน

๔.๑.๔ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิบัติศาสนกิจของ
พระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส

จากการประมวลความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐต่อการปฏิศาสนา กิจของ
พระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส
พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้ง ๓ จังหวัด ได้สะท้อนความต้องการความช่วยเหลือจาก
ภาครัฐ สรุปได้ ๓ ประการ คือ

๖.๑ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านความปลอดภัย คือ ต้องการให้ดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตอย่างทั่วถึง โดยอาจจัดศูนย์ทหารเข้าเรียนหน้าวัด – หลังวัด ต้องการให้จัดรถรับส่งในการเผยแพร่ศาสนา ต้องการให้จัดหาคุปกรณ์ป้องกันภัย เช่น ติดตั้งกล้องวงจรปิดให้แต่ละวัด ต้องการให้จัดคุปกรณ์สื่อสาร เพื่อรับ – ส่ง ข่าวสารให้วัดทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในแต่ละวัน และต้องการให้รัฐจัดให้มีการอบรมหลักสูตรการรักษาความปลอดภัยในหมู่บ้าน

๖.๒ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในด้านสวัสดิการและความเป็นอยู่ คือ ต้องการให้จัดสวัสดิการโดยเฉพาะปัจจัยสี่ให้ตามความเหมาะสม ต้องการให้ดูแลด้านสาธารณสุข ให้กับพorphigic สามเณรอย่างทั่วถึง ต้องการให้จัดสรรงบประมาณในการสงเคราะห์ประชาชน

ต้องการให้รัฐหน่วยริการป้องกันไม่ให้ชาวไทยพุทธข้ายอออกจากพื้นที่ โดยให้เหตุผลว่าหากไม่มีชาวพุทธในพื้นที่ ศาสนาพุทธจะไม่มีความไปด้วย ต้องการให้รัฐจัดทำสติวัด หรือสำนักสงฆ์ที่มีความเดือดร้อนและให้ความช่วยเหลือตามลำดับความจำเป็น แต่ให้ทั่วถึง และต้องการให้วรูรายงานความคืบหน้าในการแก้ปัญหาทุกด้านให้พระภิกษุและสามเณรได้ทราบด้วย

๖.๓ ความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ ในด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ ต้องการให้รัฐร่วมเป็นเจ้าภาพในพิธีกรรมทางศาสนาทุกกิจกรรมที่จัดขึ้น ต้องการให้รัฐจัดพุ่มกฐินไปถวายวัดที่ขาดแคลน เพื่อนำเงินไปบูรณะซ่อมแซมปรับปรุงวัด และต้องการให้รัฐจัดทำหนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับธรรมะให้กับวัดทุกวัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้การเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาทำได้ง่ายขึ้น

๕.๒ การอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลกระบวนการต่อการปฏิบัติศาสนาพิจารณาด้วยความเชิงประวัติศาสตร์ สามเณรในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัย ขออภิปรายข้อค้นพบบางประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

๑) จากผลการวิจัยที่พบว่า จำนวนพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนลดน้อยลง เนื่องจากส่วนหนึ่งได้ย้ายออกจากพื้นที่ด้วยเห็นว่าไม่มีความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับรายงานข่าวของสื่อมวลชนต่างๆ ที่รายงานตรงกันว่า “จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะการทำร้าย ชาวไทยพุทธ ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรง ทำให้ชาวไทยพุทธที่เข้าไปทำงานมากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ หนีภัยออกมามากจำนวนมาก ทั้งนี้ ในพื้นที่ ตำบลดุษย์ อําเภอระแนง จังหวัดนราธิวาส ชาวไทยพุทธ “ได้อพยพออกจากพื้นที่ทั้งหมด ”^๑ และสอดคล้องกับคำกล่าวของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ในรายการ “นายกฯ ทักษิณคุยกับประชาชน” ตอนหนึ่งว่า “...ผมได้บอกกับพี่น้องประชาชนและพระทั้งหลายว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยวัด และพระสงฆ์ ใน ๓ จังหวัดชายแดนมาก เพราะถือว่าเราจะต้องช่วยกันสร้างพุทธศาสนา ขณะนี้บ้างวัดพระเหลือน้อย บางวัดไม่มีปูจัยในการทำบุญบำรุงวัด เนื่องจากประชาชนได้ย้ายออกจากพื้นที่บ้าง เหตุการณ์ “ไม่สงบบ้าง...”^๒

^๑ นสพ.ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

^๒ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายการ “นายกฯ ทักษิณ คุยกับประชาชน” คลื่อน เอกฟ.เอ็ม ๙๒.๔ วันเสาร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๗ เวลา ๐๘.๐๐ น.

ขณะที่ พระชัยยุทธ โซติวัสดุ พระเลขาธุการ พระราชมนตรีกล่าว道 เจ้าอาวาสวัดบูรพาราม ตำบล
ยา้ม อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี กล่าวว่า "...ไม่เพียงแต่ชาวบ้านเท่านั้นที่หัวน gereung เหตุร้าย ซึ่ง
ที่ผ่านมา มีพระร้ายยกไปจำพรรษาอกพื้นที่หลาภูป ขณะที่วัดบูรพารามมีพระจำวัดอยู่ทั้งสิ้น
เพียง ๖ รูป ขณะที่บางวัดมีพระอยู่ไม่ถึง ๕ รูป รวมพระใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีไม่ถึง ๓๐๐ รูป^๑
ทำให้ไม่สามารถปะกอบกิจกรรมทางพุทธศาสนาได้..."^๑ ผลจากการร้ายยกจากพื้นที่ดังกล่าว
ทำให้มีจำนวนพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ลดน้อยลงอย่างมาก ส่งผลทำ
ให้วัดบางวัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพระภิกษุ สามเณรไม่เพียงพอในการปะกอบ
พิธีกรรมทางศาสนา นอกจานนี้จากการวิจัยยังพบว่า ปัญหาอุปสรรคสำคัญคือ นอกจากจะมี
จำนวนพระภิกษุ สามเณรเป็นจำนวนน้อยมากแล้ว ในจำนวนนั้นยังขาดพระธรรมกถี คือ พระผู้มี
ความรู้ในการถ่ายทอดหลักธรรมทางพุทธศาสนา เนื่องจากพระธรรมกถีไม่กล้าเข้าไปจำ
พรรษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยิ่งทำให้มีผลกระทบในการเผยแพร่พุทธศาสนามาก
ขึ้น

การแก้ปัญหานี้ ได้มีความพยายามเป็นอย่างมากจากหน่วยงานและองค์กรที่
เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และองค์สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
ที่ทรงเป็นห่วงพสกนิกรชาวไทยพุทธที่ขาดที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในสภาวะที่สถานการณ์ยังไม่คลี่คลาย
ทรงมีพระราชนิพัทธ์ประஸ์ให้พระสงฆ์จากทั่วประเทศอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการเพื่อให้สกนิกรชาว
ไทยพุทธมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ และได้ทำบุญในช่วงเข้าพรรษาตลอดระยะเวลา ๓ เดือนรวมทั้งงาน
บุญทอดกฐิน จึงให้มีพระราชเสาวนีย์ให้มี "โครงการพระสงฆ์นำชัยคุ้มภัยได้" ชื่น มี พล.อ. ณ พล
บุญทับ รองสมุหราชองครักษ์ ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นประธานโครงการ
พระสงฆ์นำชัยคุ้มภัยได้ ดำเนินการครรภานะ ๒๕๖๐^๑ ผลจากการดำเนินการดังกล่าว
มีพระสงฆ์จำนวน ๓๘๒ รูป เดินทางไปจำพรรษาในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๔ อำเภอ
ในจังหวัดสงขลา คือ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี และอำเภอสะบ้าย้อย คง
พระสงฆ์ดังกล่าวได้เดินทางไปโดยเครื่องบินกองทัพอากาศ ๑๓๐ ถึงค่าย茱พากรณ์ จังหวัด
นราธิวาส ตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐ โดยแยกกันจำพรรษาในวัดต่างๆ ของแต่ละจังหวัด
รวม ๑๑๙ วัด คือ จังหวัดยะลา ๒๗ วัด จำนวนพระสงฆ์ ๙๔ รูป จังหวัดปัตตานี ๑๓ วัด จำนวน

^๑ พระชัย มิงขรรบุ. “เมื่อพระต้องพูด เสียงสะท้อนจากชายแดนใต้” ใน ASTV ผู้จัดการออนไลน์.
วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๖๘.

^๑ www.goosiam.com/, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๐.

พระสงฆ์ ๑๗๐ รูป จังหวัดนราธิวาส ๔๙ วัด จำนวนพระสงฆ์ ๑๓๙ รูป และจังหวัดสงขลา ๑ วัด
จำนวนพระสงฆ์ ๕ รูป^๑

การมีพระสงฆ์ภายในพื้นที่โครงการพระราชดำริ ส่งผลให้ชาวไทยพุทธ พระภิกษุ สามเณร
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติศาสนกิจดีขึ้นตามลำดับ

๒) จากผลการวิจัยที่พบว่า พระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
ได้รับผลกระทบในการดำรงชีวิต คือ มีความไม่ปลอดภัยในชีวิตทั้งในการดำรงชีวิตปกติในบริเวณ
วัดและนอกวัด ผู้วิจัยเห็นว่า สอดคล้องกับการรายงานข่าวของสื่อสารมวลชนต่างๆ และข้อ^๒
เรียกร้องที่ปรากฏในแถลงการณ์คณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๔๘
หลังจากเกิดเหตุการณ์กราดผู้ก่อการร้ายบุกเข้าไปทำลาย เผวัดและฝ่าพระภิกษุ และลูกศิษย์วัด^๓
เมื่อกลางคืนของวันที่ ๑๕ ต่อ กับวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๘ ดังรายละเอียดของแถลงการณ์ ฉบับ^๔
ดังกล่าวว่า

“แถลงการณ์คณะสงฆ์ จังหวัดปัตตานี เรื่อง ความไม่สงบ
ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ กราด วัดพรมะประสิทธิ์ ต.บ้าน
หนอง อ. ปนาเระ จ.ปัตตานี”

ตามที่มีผู้ก่อความไม่สงบได้บุกเข้าไปทำลาย เผวัดพรมะประสิทธิ์
และฝ่าพระภิกษุแก้ว ฉายา โภสโล นามสกุล ปัญจเพชร อายุ
๗๙ ปี พรรษา๔ วัดพรมะประสิทธิ์ และฝ่าแล้วเผา นายหาญณรงค์
คำอ่อง อายุ ๑๗ ปี และนายสถาพร สุวรรณรัตน์ อายุ ๑๕ ปีศิษย์วัดฯ
เมื่อกลางคืนวันที่ ๑๕ ต่อ กับวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๔๘ ตั้งแต่เวลา
ประมาณ ๐๐.๓๐ น. ถึงเวลาประมาณ ๐๑.๐๐ น. และมีทรัพย์สิน
เสียหายหลายรายการ คือ ภูฎ ๑ หลัง ประตูอุปถัتن ๒ บาน โดยหมู่
บุชาพระอุปถัติพร้อมพระพุทธรูปบนโต๊ะหมู่ฯ รูปเหมือนหลวงพ่อทวด
วัดซ้างให้ ขนาดหน้าตัก ๔ นิ้ว จำนวนหลายสิบองค์ รูปปั้นยักษ์เก่าแก่
หน้าประตูอุปถัติ ๒ ตน และทรัพย์สินส่วนตัวของศิษย์วัด เช่น
โทรศัพท์มือถือ ๒ เครื่อง รถจักรยานยนต์ ๒คัน ในตู้ค ๑ เครื่อง ที่วี
๑ เครื่อง

^๑ มหาเถรสมาคม, “รายงานผลการจัดส่งพระสงฆ์อาสาสมัครไปปฏิบัติศาสนกิจในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้”, www.mahathera.org, สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐.

การกระทำดังกล่าวเป็นที่สลดใจและสร้างความหวาดกลัว ความหวาดระแวงให้กับประชาชนโดยรอบวัดและพุทธศาสนาในพื้นที่เป็นอย่างมาก คณะสงฆ์จังหวัดปัตตานีจึงได้ประชุมปรึกษาและมีมติให้มีแต่งการณ์เนื่องในเหตุการณ์ดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. ต้องจับกุมคนร้ายมาลงโทษตามกระบวนการทางกฎหมาย ความมั่นคงของประเทศไทยให้ได้เร็วที่สุด เพื่อสร้างความมั่นใจในประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่

๒. ให้นำงบประมาณการแก้ปัญหาความไม่สงบฯ มาบูรณะ ซ่อมแซมวัดพรมแดนประสิทธิ์ สถานที่เกิดเหตุโดยด่วน และให้ช่วยเหลือปลอบขวัญญาติของผู้เสียชีวิตทั้ง ๓ คนด้วยความจริงใจและต่อเนื่อง

๓. ขอให้ทางราชการสร้างกำแพง ประตูที่มีความเข้มแข็งให้กับวัดทุกวัดในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเริ่มจากพื้นที่ที่เสี่ยงภัยมากที่สุด และให้นำการคุ้มครองพุทธศาสนาในพื้นที่เสี่ยงทั้งศาสนบุคคลและศาสนสถาน

๔. ให้จัดชุดเจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจหรือหน่วยรักษาความปลอดภัยเข้าไปสอดส่องดูแลในวัดที่ยังไม่มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยหรือจัดส่งเจ้าหน้าที่ฯ เข้าไปอยู่ประจำวัดทุกวัดโดยต้องเข้าปฏิรักษาและให้เจ้าอาวาสเสนอแนะการจัดเจ้าหน้าที่ฯ เข้าประจำในวัดเพื่อการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

๕. ต้องการเรียกร้องให้บุคคลที่มีความสามารถ ความรู้และเข้าใจปัญหาในพื้นที่อย่างแท้จริง กลั่นตั้งสินใจกลับมารับผิดชอบแก้ปัญหา บุคคลที่ต้องการคือ พลเอกพัลลภ ปันมณี พลเอกกิตติ รัตนฉายา และพลเอกพิศาล วัฒนวงศ์คีรี

๖. ขอสนับสนุนการเปิด Call Center เพื่อเป็นศูนย์การรับข่าวสารและแจ้งเบาะแสคนร้ายได้รวดเร็วและทันสถานการณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งขอให้ตัวแทนของภาครัฐและองค์กรเอกชน หรือองค์กรอิสระอื่นๆ มีความจริงใจและให้

เวลา กับ การลงพื้นที่ พังข้อมูลความเดือดร้อนของ พุทธศาสนา ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่เสี่ยงภัย หรือที่มีผู้ที่ เป็นพุทธศาสนาที่อาศัยอยู่ในจำนวนน้อยให้มากขึ้น กว่าที่เป็นอยู่

๗. เรียกร้องให้ประชานทุกหมู่เหล่าหันมาให้ความร่วมมือกับ ฝ่ายความมั่นคง แจ้งข้อมูลการก่อการร้ายหรือผู้ต้องสงสัย ให้มากขึ้น เพื่อช่วยให้ปูทางส่งบลงโดยเร็ว

๘. ขอสนับสนุนการต่ออายุพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) บริหาร ราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๙ เพื่อให้เหตุการณ์ส่งบลงโดยเร็ว และยุติอย่างถาวร โดย ขอให้มีการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้รับ ทราบรายละเอียดของพระราชกำหนดดังกล่าวอย่างทั่วถึง หรือยกเลิกพระราชกำหนดฉบับนี้แล้วใช้กฎหมายการศึกแทน

๙. รู้สึกต้องใช้โนบายความเสมอภาค ควบคุม ดูแลรักษา ยึด กฎหมายสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ที่ไม่เข้าไปก้าวถ่ายความ เชื่อ การปฏิบัติทางศาสนา วิถีชีวิต การกินการอยู่ของ ประชาชนทุกคน ไม่ให้มีการยกเลิกและการปฏิบัติไปตาม คำgeoใจของกลุ่มผู้เรียกว่า คณะให้ยึดกฎหมาย ความมั่นคงอย่างเคร่งครัดและยุติธรรมกับประชาชนทุก หมู่เหล่า

๑๐. ให้ปรับระบบการศึกษาให้มีความเป็นเอกภาพในด้าน ความสำนึกรักความเป็นไทย และความเป็นประชาน ของประเทศไทยที่ต้องกดันญูต่อแผ่นดินเกิดและประเทศไทย

๑๑. ให้เข้าไปดูแลส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณการจัดตั้ง สถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาให้มีความเป็นเอกภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของชาติและเป็นไปตามหลักการ ของศาสนาที่แท้จริงและบริสุทธิ์ มุ่งให้เป็นไปเพื่อความ สงบสุขของประเทศไทยโดยส่วนรวมอย่างเคร่งครัด

๑๒. ให้ยกเลิกและยุบองค์กรอิสรภาพของคณะกรรมการอิสรภาพ เพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ เพราะก่อให้เกิดความ แตกแยก และให้การทำงานในฝ่ายความมั่นคงไม่เป็น

เอกสารพิมพ์ในการแก้ไขปัญหาที่ก่อว่าเป็นหัวใจสำคัญในการ
แก้ไขปัญหาอย่างเด็ดขาดและฉบับไว

๑๓. ให้ตอบโต้ ชี้แจง ข้อมูลเบ็ดเตล็ดว่างานที่แล้วอย่างເຂົາຈວິງ
ເອົາຈັງ ທີ່ດ້ວຍກາຮຸດ ກາວທຫວາ ອົງການປະກາສີໄມ້ໃໝ່ມີ
ການສັບສົນແລະສົ່ງເຕີມກາເຊົາກໍາວ່າຍິງກິຈການ
ກາຍໃນປະເທດຂອງໄທຢາຈາກອົງກາສາທີ່ອອງອົງກາ
ອົງກາສະໜີ່ນໍາ ໃນຕ່າງປະເທດ ກຽນເຫດຖານຄວາມໄມ້ສົບໃນ
ພື້ນທີ່ ๓ ຈັງຫວັດໝາຍແດນໃຕ້ ເພື່ອໄມ້ໃຫ້ເກີດຄວາມແຕກແຍກ
ຮ່ວ່າງສາສນາໃນປະເທດໄທ
๑๔. ให้วິຊ້ໃຫ້ຈາກຄູນຢານຍ່າງຮອບຄອບແລະຖຸກຕ້ອງຂອບ
ຮຽມໃນການປົງປັດຕິການໂດຍໄມ້ມີກາຍາຕີ(ລໍາເຂີຍເພວະ
ກລັວ) ໃນການແກ້ໄຂປົງປັນພື້ນທີ່
๑๕. ให້າກເລີກສີທີ່ພິເສດຖາທີ່ໄດ້ໃຫ້ແກ່ບຸກຄຸລົມໄດ້ກຸ່ມໜຶ່ງໃນ
๓ ຈັງຫວັດໝາຍແດນໃຕ້ ແລະດ້າຈະໃຫ້ກົ້າຂອໃໝ່ສີທີ່ພິເສດຖາທ່າ
ເທີຍມັກນາມຮູ້ຮ່ວມນຸ່ມຂອງປະເທດໄທ ໄມ້ມີການ
ແບ່ງແຍກເປັນໂຄຕາທີ່ອີສັດສົ່ວນໄດ້ ທີ່ສິນໃນທຸກຄຸ່ມ
ສາສນາ

๑๖. ให້ວິຊ້ສັບສົນການຕັ້ງເງິນເດືອນໃຫ້ກຳນັນ ຜູ້ໃຫຍ່ບໍ່ມີໃນ
ພື້ນທີ່ ๓ ຈັງຫວັດໝາຍແດນໃຕ້ໃນວັງເງິນທີ່ສູງພອ ເພື່ອສວັດສິກາຮ
ກາຣເສື່ອງກໍຍໃນການປົງປັດທີ່ ແລະໃຫ້ສາມາຮັດເລື່ອງດູ
ຄຮອບຄ້ວາ ພ້ອມທີ່ອຸດໜຸນໃນການປົງປັດຕິການດໍານກາຮ
ປ້ອງກັນປ່າຍປ່າຍ ສອດສ່ອງດູແລ ວັກໝາຄວາມສົບຂອງ
ໜູ່ບໍ່ມີໃດໆ ເປັນກາວທົດແທນກາຣໄມ້ເວລາປະກອບອາຊີພ
ສ່ວນຕົວທີ່ເຄຍປະກອບອ່າງກ່ອນ ແລະຕ້ອງໃຫ້ເວລາໃນກາຮ່ວຍ
ຮາຊກາຣໄດ້ມາກື້ນ ໃຫ້ເປັນກາຮທຳນັ້ກໍທີ່ດໍານຄວາມມັ່ນຄົງ
ໂດຍເນັພະ

๑๗. ໃຫ້ມີຕົວແທນຂອງພຸທົມສາສນີກົງຫນທີ່ໄດ້ຮັບກາຮຍອມຮັບແລະ
ຮັບຮອງຈາກທີ່ປະໜຸມຂອງພຸທົມສາສນີກົງຫນໃນຈັງຫວັດ ๓
ຈັງຫວັດໝາຍແດນນີ້ ຕາມມຕິຂອງຈັງຫວັດນີ້ ເພື່ອເຂົ້າໄປເປັນ
ຕົວແທນໃນກາຮ່າແນວທາງແກ້ໄຂປົງປັນຫາ ໃນທຸກໆ
ຄະນະທຳການ ທີ່ໃນສ່ວນຂອງກາຄວັງແລະອົງກາສີທີ່
ມີອ່າງເຄົວແລະກຳລັງຈະເກີດຂຶ້ນມາໃໝ່

๑๙. ให้มีการยอมรับและประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็น
ศาสนาประจำชาติไทย เพื่อความมั่นคงของสถาบันชาติ
ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งจะสามารถทำให้ประเทศ
ไทยมีความมั่นคงและสงบสุขได้อย่างยั่งยืน

๒๐. ให้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการเรียนการ
สอนด้านการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ฯ ในทุก
แผนกวิชาศึกษา ทั้งแผนกวิชาธรรมะและแผนกวิชา พิริยม
ทั้งการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาทั่วไปใน
๓ จังหวัดชายแดนใต้ให้มากขึ้น

๒๑. ให้ส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณการจัดการเรียน
การสอนในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
ของคณะสงฆ์ใน ๓ จังหวัดฯ เป็นกรณีพิเศษและอย่าง
เร่งด่วนเพื่อความมั่นคงของศาสนาพุทธในพื้นที่
ทั้งนี้เพื่อมุ่งความสงบสุข ความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่าง
ประชาชนในพื้นที่อย่างถาวรและมั่นคงตลอดไป

คณะสงฆ์จังหวัดปัตตานี

๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๘

๓) จากผลการวิจัยที่พบว่า พระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้
ได้รับผลกระทบในการปฏิบัติศาสนา คือ ไม่สามารถบินทางบกได้ ไม่สามารถปฏิบัติศาสนาได้
อย่างเต็มที่ ไม่สามารถเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ ได้
อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุหลักของการรายงานข่าวของสื่อสารมวลชนต่างๆ เช่น จาก ASTV
ผู้จัดการออนไลน์ รายงานการสัมภาษณ์ พระมหาภูชิต สูตสิริ พระนักเทศน์ชื่อดังและครูสอน
นักธรรมวัดพระศรีมหาโพธิ์ ตำบลโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ว่า "...เกิดเหตุไม่สงบขึ้น
พระภิกษุต้องปรับเปลี่ยนวิธีการบินทางบกต่อจากเดิม เนื่องจากต้องเสี่ยงภัยในเวลาเดียวกันมาเป็นรุ่งสางยามที่มี
แสงอาทิตย์ ชาวบ้านจะได้ไม่ต้องส่องสว่างทำบุญตอนเช้ามืด ก็ต้องดูหน้าดูหลัง เมื่อกลับบ้านคนเราทุกคนเกิดมา
ต้องตายถึงเวลาเมื่อไหร่ก็เมื่อนั้น"^๐ และ ““ปัจจุบันญาติโยมต้องปรับตัว ในการมาวัดแต่ละที่ต้อง

^๐ แหล่งเดียวกัน.

ระหว่างตัวคูณหน้า ดูหลัง เวลาเย็นๆ ต้องรีบเดินทางกลับบ้านเดี่ยวจะไม่ปลอดภัย ขณะพระต้องปรับรูปแบบการรับกิจกรรมนั้น จากเมื่อก่อนอาศัยเหมาราตรามุสลิมแต่ปัจจุบันต้องอาศัยรถญาติโดยมีวีรชนของสำนักพระพุทธศาสนาเดินทางแทน”^๐

อย่างไรก็ตามในส่วนของผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือภาคเอกชน ได้ให้ความสนใจและให้ความช่วยเหลือแก่พระภิกษุ สามเณรเพื่อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ถึงแม้จะไม่สะดวกนักก็ตาม เช่น เจ้าหน้าที่ทหารได้จัดกำลังให้ความคุ้มครองแก่พระที่ออกบินทบานในพื้นที่ หรือปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวัด คอยคำนวณความสะดวกในการรับ - ส่งพระภิกษุที่จะไปปฏิบัติศาสนกิจตามกิจกรรมนั้น การจัดสร้างกำแพง บังเกอร์ รั้วลาดหนาม การตั้งด่านค่ายตรวจตราผู้เข้าออกวัดตลอดเวลา การติดตั้งเครื่องวงจรปิดตามที่ต่างๆ เป็นต้น มหาเถรสมาคมเอง ได้ให้ความสนใจต่อความเป็นอยู่และความปลอดภัยในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังจะเห็นได้จากการประชุมของมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เวื่อง พระภิกษุ สามเณรรุกทำร้ายและฆาตกรรม ที่จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดยะลา^๑ ซึ่งมีรายละเอียดว่า

“...ในคราวประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓/๒๕๔๗ เมื่อวันที่
๓๐ มกราคม ๒๕๔๗ เผดختิการมหาเถรสมาคมเสนอว่า ตามที่เกิด^๒
เหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นบริเวณ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่
จังหวัดยะลา นราธิวาส และปัตตานี กรณีพระภิกษุและสามเณรรุกทำ
ร้ายและฆาตกรรมขณะบินทบานที่จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลา^๓
โดยกลุ่มคนร้ายใช้มีดเป็นอาวุธ เป็นเหตุให้พระภิกษุและสามเณรถึง^๔
มรณภาพ จำนวน ๓ ราย และบาดเจ็บสาหัส ๑ ราย ประกอบกับ
สือมูลชนได้ลงข่าวดังกล่าว เป็นที่สะเทือนใจแก่พุทธศาสนาใน ก็เป็น
ที่ทราบโดยทั่วไปแล้วนั้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ส่งเจ้าหน้าที่เดินทาง^๕
ไปจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลา ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๔๗

^๐ แหล่งเดียวกัน.

^๑ มหาเถรสมาคม. “การประชุมของมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เวื่อง พระภิกษุ สามเณรรุกทำร้ายและฆาตกรรม ที่จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลา.”

www.mahathera.org/, สืบคันเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริง และเพื่อการปลดปล่อยวัสดุกำลังใจแก่พระภิกษุ
สามเณร รวมทั้งประธานาธิบดีเจ้าคณะผู้ปักครองในเหตุการณ์
ดังกล่าว และเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๗ ผู้อำนวยการสำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติและคณะ ได้เดินทางไปร่วมงานประกอบพิธี
ถวายเป็นกิจศพพระภิกษุสามเณรที่มรณภาพที่วัดอุไรวัฒนาราม อำเภอ
ปากเจ้า จังหวัดราชบุรี และเยี่ยมเคราะห์ศพพระภิกษุสามเณร ที่
จังหวัดยะลา พร้อมทั้งได้ร่วมประชุมกับเจ้าคณะจังหวัดยะลา
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (นายวันมุหะมัดโนร์ มะทา)
รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสิริก มนีวนิห์) และ
เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ เกี่ยวกับ สาเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ และความไม่
ปลอดภัยของพระภิกษุสามเณรอาคารเสนาสนะของวัด

สรุปได้ว่า การออกบินทบทวนของพระภิกษุสามเณร ควร
ปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และไม่ให้ผิดกับหลักพระธรรมวินัย เช่น
ปรับการออกบินทบทวนให้สายขึ้นกว่าเดิม การบินทบทวนโดยมี
เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือชาวบ้านช่วยคุ้มกัน รวมทั้งให้ชาวบ้านนำ
ภัตตาหารมาถวายแก่พระภิกษุสามเณรที่วัด ส่วนวัดที่อยู่ห่างไกล ให้
พระภิกษุสามเณรเข้ามา จำหนรรษาช่วยครัวที่วัดเจ้าคณะจังหวัด และให้
ชาวบ้านช่วยดูแลวัดเป็นการช่วยครัวในช่วงเหตุการณ์ที่ไม่ปกติ ทั้งนี้
จากการตรวจสอบสภาพวัสดุและกำลังใจของพระภิกษุสามเณร และ
ชาวพุทธในพื้นที่ดังกล่าว พบร้า ยังมีสภาพที่ไม่ดีนัก ประกอบกับได้รับ
ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนและทหารในพื้นที่ได้ช่วยเข้าไปดูแล
คุ้มครองวัดและพระภิกษุสามเณรเป็นอย่างดี และกำลังดำเนินการ
แก้ปัญหา รวมทั้งดำเนินการสืบสวนสอบสวน และหาตัวผู้กระทำผิดมา
ดำเนินคดีตามกฎหมาย อย่างเร่งด่วนต่อไป

...ส่วนความช่วยเหลือในเบื้องต้น

สำนักงาน

พระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ถวายความช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรใน
เขต ๓ จังหวัดเป็นการเร่งด่วน โดยส่งข้าวสารอาหารแห้ง ถวายแก่เจ้า
คณะจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เพื่อสนับสนุนกรณีการขาด
แคลนอาหารบินทบทวน โดยจัดส่งไปตั้งแต่วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๗
รวมทั้งจัดสร้างเงินอุดหนุนจากบกของทุนสงเคราะห์พระภิกษุประจำปี
แก่จังหวัดทั้ง ๓ จังหวัดละ ๕๐,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๕๐ ,๐๐๐
บาท เพื่อให้เจ้าคณะจังหวัดดำเนินการช่วยเหลือวัดในปกครองโดยด่วน

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่า จาก
สถานการณ์ที่ไม่สงบในเขต ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลกระทบต่อ
ความเป็นอยู่และความปลอดภัยของพระภิกษุสามเณร รวมทั้งข้าม
กำลังใจของชาวพุทธที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ในชั้นต้น สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้สนับสนุนภารกิจทางและส่งเจ้าหน้าที่ไป
เยี่ยมเยือน ประสานกับเจ้าคณะปกครองและเจ้าอาวาสวัดในพื้นที่ โดย
แจ้งความห่วงใยของคณะสงฆ์และรัฐบาลในกรณีดังกล่าว พร้อมทั้งจัด
ได้จัดประชุมหารือเพื่อหามาตรการในการรักษาความปลอดภัยและแนว
ทางแก้ไขปัญหาร่วมกับเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายความ
มั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนโดยด่วน เพื่อสรุปเป็นแนวทางในการแก้ไข
ปัญหา รวมทั้งจัดทำมาตรการรักษาความปลอดภัยแก่วัดและพระภิกษุ
สามเณรต่อไป และได้นำเรื่องนี้เสนอรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ
เครืองาม) เพื่อทราบด้วยแล้ว

อนึ่ง จากกรณีดังกล่าวได้มีพุทธศาสนาชนเหล่าย่านได้ให้
ความสนใจและห่วงใยในสวัสดิภาพของพระภิกษุสามเณรในพื้นที่ ๓
จังหวัดดังกล่าว พร้อมทั้งได้เสนอให้แก้ไขปัญหา โดยให้รัฐประสานกับ
เจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ เพื่อปักป้องพระภิกษุสามเณรให้ดำเนิน
ชีวิตในพื้นที่ได้อย่างปลอดภัย และมีความมั่นใจในการปฏิบัติศาสนกิจ
รวมทั้งการถวายการยกย่องเชิดชูเกียรติพระภิกษุสามเณรที่ถึงมรณภาพ
ในเหตุการณ์เช่นนี้ เช่นเดียวกับการยกย่องเชิดชูเกียรติแก่เจ้าหน้าที่
ทหารตำรวจที่ถึงแก่ชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น การให้พระสงฆ์ทัวร์
สั่งสอนตลาดสดมณฑลavanaugh ปลงธรมสั่งเวช หรือการดำเนินการใด ๆ
ตามสมควร เพื่อไว้อาลัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่ถึงมรณภาพ ดังเช่นที่
คณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการ คือ การทำบุญครอบ ๗ วัน
ให้แก่พระภิกษุสามเณร ที่ถึงมรณภาพที่จังหวัดยะลา โดยการนิมนต์
พระสงฆ์ ๓ ,๐๐๐ รูป มาสาดมาติการบังสุกุลอุทิศถวาย ในวันที่ ๓๐
มกราคม๒๕๖๗ เป็นต้น

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเห็นสมควรนำเสนอมา
เกราสมามเพื่อโปรดพิจารณาที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติว่า มหาเถร
สมามมีความห่วงใยพระภิกษุสามเณรที่ถูกฆาตกรรมถึงมรณภาพ
จำนวน ๓ รูป และได้รับบาดเจ็บ ๑ รูป และวัด ๗ ที่ได้รับ^๑
ผลกระทบจากการก่อการร้าย โดยให้คณะกรรมการซ่อมแซมหรือ

ผู้ประสบภัยธรรมชาติและอุบัติภัย ซึ่งมี พระธรรมวิรดม เป็นประธาน พิจารณาอนุமติเบิกเงินจาก กองทุน “ทุนวัดช่วยวัด” ซึ่งพระสังฆาธิการ ตั้งแต่พระครูสัญญาบัตรขึ้นไปถึงเจ้าคณะใหญ่ทั้ง ๔ หน ร่วมกับบริจาค นิตยภัตปีละหนึ่งเดือน ตั้งเป็นกองทุนไว เพื่อนำไปมอบให้เป็นค่า บำเพ็ญกุศลอุทิศถวายพระภิกษุและสามเณรที่ถึงมรณภาพ ๓ ศพ ๆ ละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) ถวายเป็นค่าวัสดุพยาบาลแก่ พระภิกษุผู้ได้รับบาดเจ็บ ๑ รูป เป็นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งแสนบาทถ้วน) รวมเป็นเงิน ๔๐๐,๐๐๐ บาท (สี่แสนบาทถ้วน) และจัดถวาย วัดต่าง ๆ ที่มีพระภิกษุสามเณรไม่สามารถออกบิณฑบาตได้เป็นค่า กัดดาหารรูปละ ๑๐๐ บาทต่อวัน เป็นการบรรเทาความเดือดร้อน เป็นต้น จนกว่าเหตุการณ์จะกลับสู่ภาวะปกติและสามารถออก บิณฑบาตได้ โดยให้เจ้าคณะจังหวัด ในฐานะประธานคณะ อนุกรรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ เป็นผู้พิจารณาและจ่ายเงินสำรอง ไปก่อน แล้วท่าเรื่องขอเบิกเงินคืนจากพระภาน ในภายหลัง และให้ ดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องรอรับรองรายงานการประชุม ...”

ในส่วนสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และวัฐบาล ก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ พระภิกษุ สามเณร เป็นประจำและต่อเนื่องทุกครั้งที่ได้รับรายงานจากสำนักงานพระพุทธศาสนา แห่งชาติ

“ดังมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒ หลังจาก ที่ประชุมรับทราบสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รายงานว่า หลังจากมีพระภูกยิงมรณภาพและบาดเจ็บขณะออกบิณฑบาตใน อ. เมือง จ.ยะลา ส่งผลให้พระภิกษุสามเณรไม่สามารถออกบิณฑบาตได้ มหาเถรสมาคมมีความห่วงใยต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นต่อ พระภิกษุ สามเณร และประชาชนในพื้นที่ จึงขอให้สำนักพระพุทธฯ ดำเนินการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น โดยจัดเครื่องอุปโภค บริโภค ไปถวาย ผ่านเจ้าคณะผู้ปักครองสงฆ์ ถวายเงินให้เจ้าอาวาสวัดวาลุกaram เพื่อ เป็นค่าใช้จ่ายในการบำเพ็ญกุศลพระที่ถูกยิงมรณภาพ จำนวน ๑ แสน บาท และถวายค่าวัสดุพยาบาลแก่พระที่ได้รับบาดเจ็บ จำนวน

๕๐,๐๐๐ บาท นอกร้านนี้ยังจัดสรรเงินถวายเป็นค่ากัตตาหารแก่พระภิกษุในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ๙๓๖ รูป วันละ ๑๐๐ บาท ต่อรูป เป็นเวลา ๒๐ วัน เป็นเงินทั้งสิ้น ๑.๘๗๙ ล้านบาท เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเบื้องต้น นอกร้านนี้มีห้าเกร不死ตามได้มอบให้ผู้แทนออกเยี่ยมเยียนสร้างข่าวบุญกำลังใจแก่เจ้าคณะผู้ปัก幡ของสามเณรในพื้นที่ พร้อมกับประสานฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ให้คุ้มครองดูแลความปลอดภัย ให้กับคณะสงฆ์และวัดด้วย...”^๐

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังกล่าว สูปได้ว่า พระภิกษุ สามเณรในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ได้รับผลกระทบในการปฏิบัติศาสนา จากเหตุการณ์ความไม่สงบ ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งด้านความปลอดภัยในชีวิต การดำรงชีวิต การปฏิบัติศาสนาที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความหวาดระแวง และเกิดความเครียดในการดำรงอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเป็นอย่างมาก แต่ด้วยความเห็นอกเห็นใจ และเห็นความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของพระภิกษุ สามเณรยังจะมีผลกระทบต่อการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนาในพื้นที่ดังกล่าว ชุมชน สังคม และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรต่างๆ ได้ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ให้การปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงสามารถดำรงอยู่และดำเนินการได้ในท่ามกลางสถานการณ์ที่ไม่ปกติสุนัขต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ สามเณร ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่า พระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับผลกระทบในการดำรงชีวิต คือ มีความไม่ปลอดภัยในชีวิตทั้งในการดำรงชีวิตปกติในบริเวณวัด และนอกราช ไม่มีความปลอดภัยในการบินทبات ได้รับผลกระทบในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การเผยแพร่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และการให้การสังคมสงเคราะห์ต่างๆ นั้น

^๐ สำนักข่าวไทย. วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวทางในการแก้ไขหรือลดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ น่าจะเป็นไปตามแต่ละการณ์ของคณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้^๑ ที่มีตัวร่วมกันให้รับบาลคำแนะนำเพื่อลดผลกระทบต่อพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ดังกล่าว คือ

- (๑) จัดตั้งองค์กรพิทักษ์พระพุทธศาสนา ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ พุทธศาสนาชนสามารถดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ตามปกติ โดย จัดให้มีองค์กรอาสาสมัครให้ความคุ้มครองป้องกันภัยอย่างต่อเนื่อง
- (๒) ให้รับบาลประسانงานกับองค์กรชาวพุทธทั่วราชอาณาจักร ร่วมกันประณามผู้ไม่หวังดีที่คุกคามทำร้ายพระสงฆ์หรือทำลายศาสนาสถาน
 - (๓) ให้รับบาลพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เป็นผู้มี ความรู้ความสามารถและคุณธรรม มีความหลักหลาຍทางวัฒนธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ โดยไม่ กำหนดเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง
 - (๔) ให้รับบาลพิจารณาติดตั้งเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย เพื่อให้รัศมี ๓ จังหวัด ชายแดนภาคใต้ได้ใช้สื่อสารกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ กรณีที่มีเหตุร้าย
 - (๕) ให้รับบาลจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการปฏิบัติภารกิจด้วยความรับผิดชอบ และความเป็นจริงเป็นที่สุด

๔.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- (๑) ควรจะได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ผลการดำเนินการตามโครงการ.....ซึ่งเป็น โครงการในพระราชดำริของพระบาทเจ้าพระบรมราชินีนาถ ว่ามีผลการดำเนินการเกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร พระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในโครงการดังกล่าว สามารถปฏิบัติ ศาสนาได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้หรือไม่ เพียงใด
- (๒) ควรจะได้ศึกษาวิจัยว่า ข้อเรียกร้องในแต่ละการณ์คณะสงฆ์จังหวัดปัตตานี ๑ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีประเด็นต่างๆ ที่ ต้องการให้รับฟังดำเนินการในวิธีการต่างๆ ๒๐ ข้อนี้ รัฐได้ดำเนินการไปแล้วมากน้อยเพียงใด ผลที่ เกิดขึ้นจากการดำเนินการตามข้อเรียกร้องเหล่านั้น มีผลเป็นเช่นไร สามารถแก้ไขปัญหาหรือลด ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาของพระภิกษุ สามเณร ในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ หรือไม่ เพียงใด

^๑ น.ส.พ. ข่าวสด ฉบับวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘. “แตลงการณ์คณะสงฆ์ ๓ จังหวัดชายแดน ภาคใต้”

บรรณาธิการ

บรรณานุกรม

๑. หนังสือทั่วไป

กิตติ รัตนนายา, พลเอก. **ดับไฟใต้กบฏจีนไทย.** กรุงเทพฯ: จ้านการพิมพ์, ๒๕๔๘.

พระธรรมราชาณวัตร. **คู่มือการบริหารและจัดการวัด.** เชียงราย: องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย, ม.ป.ป.

พระวิสุทธิภัทราชada. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายตราสามาคม.** กรุงเทพฯ : โวพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

พุทธทาสภิกขุ. **คำสอนผู้บัวชพระชาเดียว.** กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ, ๒๕๔๔.

ศรีศักดิ์ วัลลิโภดม. **ไฟใต้ถูกจะดับ?** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, ๒๕๔๐.

สถาด จันทร์ดี. **กะเทาะเปลือกไฟใต้ ครอบครัว.** กรุงเทพฯ : บริษัท สมาร์ทมิก จำกัด. ๒๕๔๗.

๒. วารสาร

จรัล มะฉูลีม. "The Assassins (ฉบับ)" มติชน สุดสัปดาห์. ๑๙ - ๒๔ มิถุนายน ๒๕๑๗.

เพ็ญรัตน์ ศรีโธง. "ปัญหาความรุนแรง ๓ จังหวัดใต้ ท่องเที่ยว...ลงทุนวิถีดั้งเดิม" **สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.** ปีที่ ๕๑ ฉบับที่ ๒๔ : ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗.

มติชนสุดสัปดาห์. ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑๗๒๔ : ๓๐ มกราคม - ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗.

วรศักดิ์ มหาโนบล. "ไฟใต้ ๒๕๑๗" **มติชน สุดสัปดาห์.** ๖ - ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

อาภรณ์ ตะวันนา. "ความจริง ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เสียงสะท้อนชาวบ้านจากพื้นที่ ภาคแห่งป่าปัญหาและทางออก" **มติชนสุดสัปดาห์.** ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑๗๓๕ : ๑๖ - ๒๒ เมษายน ๒๕๑๗.

๓. หนังสือพิมพ์

น.ส.พ. มติชน ๑๙ สิงหาคม ๒๕๑๗.

น.ส.พ. ข่าวสด ฉบับวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๑๘.

น.ส.พ. ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๑๗.

น.ส.พ. ไทยโพสต์. ฉบับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๑๗.

๔. เว็บไซต์

www.Ads2.mweb.co.th/hserver สีบคันวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

www.Google.com “หัวข้องานวิจัย ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้” สีบคันวันที่ ๑๖ พฤษภาคม

๒๕๕๗.

www.Onab.go.th สำนักงานพัฒนาสหกรณ์ชุมชน “จำนวนพระภิกษุ สามเณร
ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ และปี พ.ศ. ๒๕๕๐. สีบคันวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๐.

www.astv.maneger.co.th ไฟร์ช มิงช์วัญ. “เมื่อพระต้องพูด เสียงสะท้อนจากชายแดนใต้”
ใน ASTV ผู้จัดการออนไลน์. สีบคันวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๗.

www.goosiam.com สีบคันวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐

www.mahathera.org มหาเถรสมาคม. “รายงานผลการจัดส่งพระสงฆ์อาสาสมัครไปปฏิบัติ
ศาสนกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” สีบคันวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๐.

www.mahathera.org/ การประชุมของมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๓/๒๕๕๗ วันที่ ๓๐ มกราคม
พ.ศ. ๒๕๕๗ เวื่อง พระภิกษุ สามเณรรถูกทำร้ายและฆาตกรรม ที่จังหวัดนราธิวาสและ
จังหวัดยะลา. สีบคันวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

www.research.police.go.th สีบคันวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗.

๕. รายการวิทยุ/โทรทัศน์

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รายการ “นายกฯ ทักษิณ คุยกับประชาชน ”
คลื่น เอฟ.เอ็ม ๙๗.๔ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๗ .

สำนักข่าวไทย. วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๒.

ກາຄຜນວກ

เครื่องมือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาผลผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนาพุทธของพระภิกษุ สามเณร จากเหตุการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำถามเพื่อการสัมภาษณ์

๑. ชื่อผู้ให้ข้อมูล
 ชาย หญิง
 วุฒิทางชีวภาพ
 วุฒิการศึกษา
 ต่ำกว่าหรือระดับป्रogramsคีกษา มัธยมคีกษา^๑
 อนุปริญญา ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า^๒
 ศูงกว่าปริญญาตรี
 อาชัยอยู่ในพื้นที่นี้มาแล้ว^๓
 น้อยกว่า ๕ ปี & - ๑๐ ปี ๑ ปีขึ้นไป
 เป็นพระสงฆ์สามเณร วัด.....
 เป็นพระภิกษุ สามเณร วัด.....
 เป็นคณะกรรมการวัด ระบุหน้าที่.....
 เป็นพุทธศาสนิกชนทั่วไป
 ชื่อวัด/หมู่บ้าน..... หมู่ที่..... ตำบล.....
 อำเภอ..... จังหวัด.....
 ๒. ในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมา เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างไรบ้างในวัด/หมู่บ้านของท่าน (ระบุเหตุการณ์ที่เกิดและจำนวนครั้งหรือความถี่ของการเกิดเหตุการณ์นั้นๆ)

 ๓. เหตุการณ์ความไม่สงบดังกล่าวทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน
 อย่างไรบ้าง

ความสูญเสียต่อชีวิต/ร่างกาย	จำนวน (คน)	
	พระภิกษุ/สามเณร	คฤหัสถ์
๑) ได้รับบาดเจ็บเล็กน้อย		
๒) ได้รับบาดเจ็บสาหัส/ทุพพลภาพ		
๓) ถึงแก่ชีวิต		

ความสูญเสียต่อทรัพย์สิน	จำนวนความสูญเสีย	
	ลักษณะความสูญเสีย	มูลค่าความเสียหาย (บาท)
๑) วัด/ภูมิ/ศาสนสถาน		
๒) บ้านเรือน		
๓) เรือกสวน ไวน่า หรือที่ทำการกิน		
๔) สิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ วาบุ.....		

๔. ในรอบ ๓ ปีที่ผ่านมา มีการข้าย้ายเข้าหรือข้าย้ายออก จากวัด/หมู่บ้าน มากน้อยแค่ไหน

	จำนวน (คน)	
	ข้าย้ายเข้า	ข้าย้ายออก
๑) พระภิกชุ/สามเณร		
๒) ประชาชนทั่วไป		

๕. วัด/หมู่บ้านของท่านมีมาตรการและวิธีการป้องกันเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างไร บ้าง (ระบุมาตรการและวิธีการป้องกัน เป็นข้อๆ)

๖. ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนา กิจของพระภิกชุ/สามเณร ในพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง (ระบุ ผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนา กิจของพระภิกชุ/สามเณร ในแต่ละด้าน เป็นข้อๆ)

๖.๑ ด้านการดำเนินชีวิต

๖.๒ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

๖.๓ ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

๖.๔ ด้านการสังคมสงเคราะห์

๗. วัด/หมู่บ้านของท่านมีการปรับตัวหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบในการปฏิบัติศาสนาอย่างไร บ้าง (ระบุวิธีการปรับตัวหรือการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการปฏิบัติศาสนา กิจ ในแต่ละด้าน เป็นข้อๆ)

๗.๑ ด้านการดำเนินชีวิต

๗.๒ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

๗.๓ ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

๗.๔ ด้านการสังคมสงเคราะห์

๙. ท่านมีแนวทางที่จะเสนอเพื่อให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพอย่างไรบ้าง (ระบุแนวทาง ในแต่ละด้าน เป็นข้อๆ)

๙.๑ ด้านการดำรงชีวิต

๙.๒ ด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

๙.๓ ด้านการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

๙.๔ ด้านการสังคมสงเคราะห์

๑๐. ท่านเห็นว่าปัญหา/อุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอะไรบ้าง (ระบุปัญหา/อุปสรรค เป็นข้อๆ)

๑๑. ท่านเห็นว่าภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะให้ความช่วยเหลือพระภิกษุ สามเณรในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างไรบ้าง (ระบุความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นข้อๆ)

๑๒. บันทึกข้อสังเกตอื่นๆ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผู้สัมภาษณ์

(.....)

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์/...../.....

ประวัติผู้จัด

๑. หัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ วงศ์สมบูรณ์ นามสกุล บุญฤทธิ์
รหัสประจำตัวนักวิจัยแห่งชาติ

๒๑-๑๔-๐๐๘๑

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาสังคมวิทยาและมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หน่วยงานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ต.ท่าวัง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

รหัส ๘๐๐๐๐ โทร.๐-๗๕๓๔-๕๘๘๒ โทรสาร ๐-๗๕๓๔-๒๘๘๘

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	สถาบัน	พ.ศ.
การศึกษาบัณฑิต	บ.ศ.	สังคมศึกษา	มศว.สงขลา	๒๕๒๗
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต	ศ.ศ.ม.	ไทยศิลปศึกษา	มศว.สงขลา	๒๕๓๒

ผลงานทางวิชาการด้านการวิจัย

ลำดับ ที่	ชื่อผลงานวิจัย	พ.ศ.	สถานภาพ
๑	การศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๒๕๑๓	หัวหน้าโครงการ
๒	การติดตามบูรณาการศึกษาจากมหาวิทยาลัย- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	๒๕๑๔	หัวหน้าโครงการ
๓	การประเมินหลักสูตรพุทธศาสนาและปรัชญา คณะพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๒๕๑๗	หัวหน้าโครงการ
๔	การศึกษาฐานแบบและผลกระทบทางสังคมจากการ ดำเนินการตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติในจังหวัดนครศรีธรรมราช	๒๕๑๗	หัวหน้าโครงการ

๒. ผู้ร่วมวิจัย

ชื่อ (ภาษาไทย) พระมหาวิเชียร นามสกุล วชิรธรรมโม

(ภาษาอังกฤษ) Pramaha Wichien Wachirathammo

หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

(ปฏิบัติหน้าที่ ห้องเรียนจังหวัดปัตตานี)

เลขานุการ เจ้าคณะจังหวัดปัตตานี

หน่วยงานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ห้องเรียนปัตตานี อ.เมือง จ.ปัตตานี

รหัสไปรษณีย์ ๘๔๐๐๐

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	สถาบัน	พ.ศ.
ปริญญาตรี	พ.บ.ช.	ภาษาอังกฤษ	มจธ. (สวนกลาง)	๒๕๓๖
ปริญญาโท	M.A.	ภาษาศาสตร์	University of Poona India	๒๕๓๘

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

ศาสนา, สังคมวิทยา

๓. ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ชื่อ ผศ. ปัญญา นามสกุล เลิศไกร
รหัสประจำตัวนักวิจัยแห่งชาติ

๓๗ - ๐๐ - ๐๐ - ๐๐๒๑

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

หน่วยงานที่ติดต่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

รหัส ๘๐๒๘ โทร. ๐-๗๔๓๗-๒๑๐๕ โทรสาร ๐-๗๔๓๗-๗๔๕๐

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	สถาบัน	พ.ศ.
ปริญญาตรี	ค.บ.	สังคม ศึกษา	วิทยาลัยครุบ้านสมเด็จ เจ้าพระยา	๒๕๑๗
ปริญญาโท	ศศ.ม.	พัฒนา สังคม	ม.เกษตรศาสตร์	๒๕๒๗

ผลงานทางวิชาการด้านการวิจัย

ลำดับ ที่	ชื่อผลงานวิจัย	พ.ศ.	สถานภาพ
๑	การสำรวจความเห็นของสมาชิกอบต. ในจังหวัด นครศรีธรรมราช (ทุนสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช)	๒๕๑๗	หัวหน้าโครงการ
๒	ผลวัตถุลักษณะพืชผลที่ตลาดหัวโถส อ.เมือง จ. นครศรีธรรมราช (โครงการย่อยที่ ๔) เมธีวิจัยอาวุโส ศ.สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (ทุน สกอ.)	๒๕๑๙	หัวหน้าโครงการ ย่อยที่ ๔
๓	การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประชาชนรอบอ่างเก็บน้ำ กะทุน อำเภอพิบูรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช (ทุนสวัสดิ์ แห่งชาติ)	๒๕๑๗	หัวหน้าโครงการ

๔. ที่ปรึกษาโครงการวิจัย

ชื่อ (ภาษาไทย) ผศ. ดร. ไพบูลย์ นามสกุล พัฒโน่ไถ่ยิ่ง⁺
 (ภาษาอังกฤษ) Assist.Prof. Dr. PAITOON PATYAIING
 หมายเลขอปัตรประจำตัวประชาชน

๘๓๔-๐๑-๐๐๒๗๔-๖๐๑

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองผู้อำนวยการบริหารและวางแผนพัฒนา

โครงการจัดตั้งสถาบันสมุทรรักษ์ฯ เนื่องจากมีความต้องการให้

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

หน่วยงานที่ติดต่อ

ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี ตำบลลูละมิแอล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

รหัส ๘๔๐๐๐ โทร. ๐-๗๓๓๑-๓๗๓๐-๔๔

ประวัติการศึกษา

ระดับการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	สถาบัน	พ.ศ.
ปริญญาตรี	ศศ.บ.	ศึกษาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ	ม.สงขลา นครินทร์	๒๕๑๙
ปริญญาโท	M.A.	Philosophy	B.H.U. India	๒๕๒๐
ปริญญาเอก	Ph.D.	Philosophy	Vis Bharati University India	๒๕๒๙

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

ปรัชญา - ศาสนา